jocurile realității

NOUL NOSTRU CONCURS

PREMII: 1000 lei numerar.
Două aparate de radio cu galenă

PROBLEMA XIV-a (Galeria pseudonimelor literare)

1) Numele literar al lui Panait Stanciov
2) Poetă din cercul „Vieții Românești", al cărei nume adevărat este Alex. Gavrilescu.
3) „Poetul melancoliilor urbane".
4) Fruntașul pamfletului și reprezentantul de seamă al poeziei moderniste.
5) Pseudonimul lui Emil Gârleanu.
6) Numele cu care semna Banu cronicile sale rimate din „Flacăra".
7) Pseudonimul sub care se ascundea Coșbuc la începutul carierii sale poetice.
8) Barbu Ștefănescu...
9) Numele literar al părintelui Gr. Pișculescu, prietenul și fostul coleg al lui Tudor Arghezi.
10) Pseudonimul lui D. Anghel.
11) Numele cu care semna O. Goga la începutul debutului său literar.
12) Pseudonimul lui O. Densușianu.
13) Pseudonimul lui Răduleseu-Niger.
14) Numele literar al lui D. Panaitescu—autorul volumului „Scut și targă".
15) Numele cu care semna la început M. Sadoveanu.
A-B: Autorul „Șesurilor natale" — al cărui nume adevărat este Ion Dobre.

„Realitatea Ilustrată"

Revistă pentru toți!

Apare săptămânal cu fotografii de actualitate, reportagii, sport, modă, articole de știință popularizată, humor, cinematograf, articole sociale, jocuri distractive.

Cel mai mare tiraj. Imprimat la foto-rotogravură. De vânzare la toate chioșcurile de ziare. 32 pagini. Prețul 10 lei.

Abonament pe un an: 400 lei
pe 6 luni: 200 lei
pe 3 luni: 100 lei

PROBLEMA XV-a (Enigmé)

1. Adunați nimic cu șase și cu cinici sute și veți obține un poet roman!

Theo Beck

* * *

2. Suprimați isvorul unui râu din Muntenia, și veți da peste localitate istorică.

Gr. Cristescu

N. B. Deslegările acestui concurs (15 probleme) se primesc timp de 15 zile dela apariția acestei reviste, cu mențiunea pentru marele concurs.

Cupon pentru jocuri
No. 269

Numele și pronumele ....

Adresa ....

„REALITATEA ILUSTRATĂ. — *Director* Nic. Constantin.
Redacția și Administrația: Str. Const. Mille 7—9—11, Telefon 359/99.
Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adevărul" S. A.

REALITATEA ilustrată

POLO PE BICICLETĂ

(Ultima senzaţie sportivă a Hollywood-ului este jocul de polo pe biciclete, practicat de artistele de cinematograf) Foto M. G. M.

REALITATEA ilustrată

ANUL VI. Nr. 270
31 MARTIE 1932

LEI: 10

ZÂMBET DE APRIL

Dreapta: *Familia d-lui Octavian Goga.* Jos, dela st. la dr.: *Tatăl, mama, mătuşa şi sora poetului, Claudia;* în picioare *Victoria, Octavian şi Eugen Goga.*

CU PRILEJUL UNEI ANIVERSĂRI

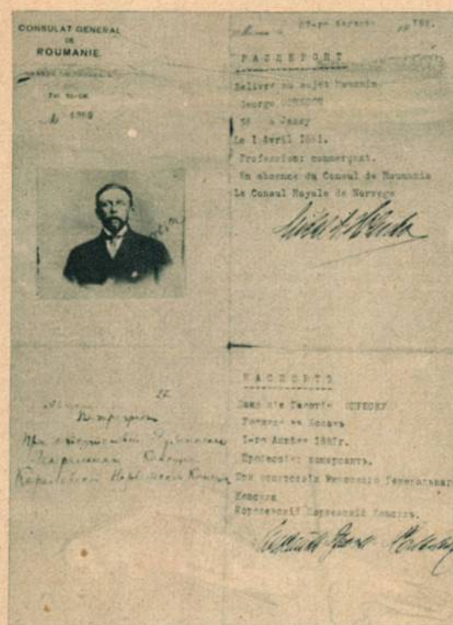
CEL mai de seamă, cel mai autentic poet al veacului nostru, a împlinit cincizeci de ani! Cu multă amabilitate d-sa a rupt câteva minute discuţiunilor politice, bine voind să vorbească despre interesanta sa personalitate, cititorilor „Realităţei Ilustrate".

Un scurt răgaz de liniştire, în casa, ce zumzăie ca un stup toată ziua, de clocotul discuţiunilor politice.

E seara. Destul de târziu. Cu tenacitatea proprie gazetarului, am parvenit, însfârşit în biroul marelui nostru scriitor.

D. Goga e atât de obosit, încât spune că e nevoit să poarte ochelari negri, chiar în cameră.

— „Se fumează enorm la mine. Toată ziua. Iar eu tocmai acum m'am lăsat de tutun. Imi ard ochi de fum. De zile întregi stau în casă.

CONSULAT GENERAL DE ROUMANIE

PASSEPORT

Profession: commerçant.

En absence du Consul de Roumanie

Le Consul Royale de Norvege

Fotografia de sus a fost luată cu prilejul jubileul lui Josif Vulcan. Al doilea, şezând, d. Mihai Popovici, fost ministru al finanţelor; rândul III mijloc: *D. Octavian Goga;* dreapta: *Paşaportul cu care s'a înapoiat în ţară din Rusia, d. Octavian Goga, în 1918.*

Se reculege câteva clipe. Scriitorul alungă poate cu greu pe celalt *eu*, stăruitor şi puternic: Omul de stat.

Eu arunc, priviri repezi, în jurul meu. Simplicitate, sobrietate: un birou masiv, — bine lustruit —, o canapea mare şi două fotolii tapisate în rips dungat cu maron şi galben şters —, perdele lungi, în aceleaşi culori. Câteva tablouri, două-trei desemne. Un bronz pe birou. O marmură, într'un colţ.

Un covor greu, pe jos.

Nu văd cărţi. Intr'un colţ, un „clasor" american.

— „Ceeace îmi ceri d-ta, e un fel de anatomie sufletească şi intelectuală. Voiu răspunde întrebărilor cât mai sincer, cât

Jos: *D. Octavian Goga, pe terasa castelului dela Ciucea.*

cât mai spontan.

M'am născut acum vre-o cincizeci de ani şi câteva luni, într'un sat de lângă Sibiu, Răşinari. La poalele Carpaţilor.

Cel mai interesant amănunt la istoria satului meu: n'a făcut niciodată parte din iobăgia din trecut. Era una din acele comune, pe care stăpânirea ungurească le numia „fundus regius", iar în vechile noastre zapise *„slobod, crăiesc sat"*.

Răşinarii prezintau tocmai din acest motiv o puritate de rasă absolută. 6000 de suflete, 6000 de români. Trei străini: jandarmii!

Părinţii meu: unul dela munte, altul dela şes. De aci dualitatea sufletului meu: muntele, prin psihologia lui, e contactul cu realitatea, tendinţa spre acţiune. Câmpia dimpotrivă: orizontul larg, avântul blând al nostalgiei.

Aceste două elemente congenitale s'au transmis intacte sufletului meu. S'au alăturat fără să se îmbine. Iată explicaţia celor două îndeletniciri ale vieţei mele: politica şi literatura.

— „Ce v'a rămas mai puternic întipărit în minte, din copilărie?

— „Satul, aşa cum era el, atunci. Cu toate că numai până la vârsta de nouă ani am stat propriu zis la Răşinari, şi cu toate că viaţa mea nu era aceia a unui ţăran. Şi dinspre tată şi dinspre mamă sunt coborîtorul unui neam de cărturari. Familie de intelectuali ardeleni, aşa cum era înţeleasă această noţiune acum 40-50 ani.

Străbunicul meu, care a murit la 1812 şi care se numia *prea cucernicul protopop* Sava dela Răşinari, a lăsat în urma lui foarte multe scrieri. Unele proprii, cele mai multe copiate. Parte din aceste manuscrise se găsesc azi în muzeul dela Petrograd, altele la d. Weygand, din Lipsca, unele le-a trecut d. Iorga la Academia Română. Aci se află o foarte frumoasă copie după *„Învăţăturile lui Neagoie Basarab"*. Una singură, se mai află azi în posesia mea.

Tatăl mamei mele, şi el protopop, a fost profesor de muzică la seminarul din Sibiu şi prieten bun cu Cipariu. A trăit vreo trei ani la R.-Vâlcea, pe vremea revoluţiei din 1848, adăpostit la un boier din neamul Glogovenilor. El a adus, cel dintâi, în satul şi neamul meu, amintiri personale, cântece şi povestiri, care-au făurit mai târziu indisolubila legătură sufletească dintre cele două provincii româneşti, aflate dincolo şi dincoace de straja Carpaţilor.

A scris şi mama mea, chiar şi versuri. Le-a publicat în „Familia", de la Oradea Mare.

Atmosfera timpului, în care m'am născut eu, era aceea a celei mai sălbatece persecuţii a românilor din Transilvania. O opresiune, ramificându-se până în cele mai mici îndeletniciri ale vieţei de la ţară. Ea trezea fireşte protestarea, revolta. Eu m'am născut cu pumnii strânşi. Sufletul meu s'a hrănit din primul moment din şi pentru revoltă. E cel mai puternic sentiment, ce m'a călăuzit în viaţă şi din care a crescut formula mea literară.

Dela început am fost un observator pasionat al satului. Mi-am dat curând seama de absoluta importanţă a acestui nucleu social. El formează osatura statului nostru. Îmi plăceau şezătorile. Dar nu la Răşinari. Oamenii de la munte visează mai puţin. Mergeam într'o comună, de pe Târnave, de unde era tatăl meu. Acolo găsiam

Sus: Poetul e însoţit în plimbările sale, de câinele-i favorit; dr.: *D-na şi d. Octavian Goga.*

Cântăreţul Ardealului, la masa de lucru, din cabinetu-i dela Ciucea.

o atmosferă de nostalgie, de căldură sufletească. Acolo am înţeles suferinţa milenarului jug, mai bine decât aspra dârjenie a neamului dinspre mama. Mă întorceam încărcat de muzică şi de durere.

— „Primele mele încercări literare? Pe la 9-10 ani. Am publicat la vârsta de 14 ani, în „Revista Ilustrată" de la Gherla. Mi s'a răspuns atunci la „poşta redacţiei" „ziua bună se cunoaşte de dimineaţă!"

— „O indiscreţie! Primele versuri erau de natură lirică-erotică sau socială?

— „Starea mea sufletească

(Continuarea în pag. 8-a)

Vin berzele

Sus: *Pui de berze, în cuibul călduros.*

... nu acele aducătoare de frăţiori sau de surioare.

Deasupra Capitalei trepidante, peste străzi aglomerate, peste hărmălaia pieţelor, sfidând din înălţimi clădirile cu pretenţie de sgârie nori, primul convoi de berze, în sbor ritmic şi disciplinat, a apărut, venind dinspre miază-zi.

Puţini au fost acei cari — îngânduraţi de griji, cu privirea în pământ şi împărţind în minte, veniturile împuţinate, la trebuinţele de fiece zi, sau blestemând politica defectuoasă a tuturor Statelor — să fi ridicat ochii spre seninul amăgitor, unde treceau de data aceasta solii primăverii.

Treceau berzele. Fără popas, în sbor egal şi linear, se îndreptau spre sate sau poate spre alte ţări, să-şi regăsească cuiburile părăsite în toamna trecută.

Admirând minunata milenară organizare a acestor păsări înţelepte şi sociabile, îmi venia să cred că omul, care s'a ridicat deasupra celorlalte vietăţi prin grai şi inteligenţă, a ajuns la falimentul ordinei şi a liniştei din lăcomie de stăpânire şi din nevoe de veşnică reînoire. De aceea, poate n'ar fi cu totul inutil să luăm câteva lecţii de cuminţenie de la berze.

Simpaticele vestitoare al anotimpului aşteptat cu nerăbdare au rămas de totdeauna cu aceeaş formă de guvernământ şi cu aceleaş obiceiuri de familie ce aduc mult cu acelea ale omenirii din vremea când cuvântul „criză" nu era pe buzele tuturora. In antichitate, când omul era mai puţin grăbit şi avea răgaz să observe viaţa din jurul său, barza a fost pentru dânsul un interesant obiect de studiu şi de inspiraţie. Astfel se explică respectul religios ce-l aveau unele popoare pentru aceste păsări uşor de domesticit, şi dece orientalii pedepsiau cu moartea pe cei cari ucideau berzele. La multe popoare s'a mai păstrat până azi credinţa că berzele sunt aducătoare de noroc, că păzesc de foc şi de trăsnet casa pe care şi-au durat cuibul, iar sosirea lor e întâmpinată în tot locul cu bucurie. In Olanda, — paradisul berzelor datorită terenurilor mlăştinoase şi bogate în hrana lor favorită: peştişori, broaşte, reptile, — fiecare locuitor superstiţios pregăteşte pe acoperişul casei sale o ladă, în care berzele îşi fac cuibul, şi puţine sunt casele ce n'au, în vârful lor, o familie de păzitori.

Bărzoiul şi barza când se căsătoresc închee această legătură pe toată viaţa şi rareori se întâlnesc la dânşii cazuri de infidelitate, sau de adulter. Puii sunt crescuţi cu o dragoste fără seamăn şi cu principii pedagogice despre morală şi disciplină, iar aceştia, când părinţii au îmbătrânit şi nu-şi mai pot îngriji de cele trebuincioase, îi hrănesc la rândul lor. Grecii au dat numele de „barză" unei legi, ce obligă pe copii de-a îngriji de părinţii cari nu se mai puteau întreţine singuri, iar la Ebrei barza se numeşte *hasida*, adică credincioasa.

Această fidelitate a ei rămâne într'adevăr nedesminţită. Se citează cazuri, întocmai ca în istoria omenirii, când berzele îşi salvează copiii de la pericol cu riscul vieţei lor. Sunt poveşti de o duioşie care egalează şi întrece adesea devotamentul şi spiritul de abnegaţie al mamelor celebre. (Să nu pomenim de cele de acum, ostile maternităţii). Dar, lucru şi mai rar, cazurile de reciprocitate nu găsesc egalul lor la noi, oamenii. Medaliile romane, care reprezentau dragostea filială aveau ca emblemă o barză.

Fără legi scrise şi discutate în parlamentul lor, berzele pedepsesc adulterul cu aceeaş mânie ca şi oamenii, jigniţi în amorul lor propriu de soţi. Un caz de o dureroasă eroare judiciară s'a întâmplat într'un cuib din orăşelul Zeitum, din Tesalia. Un hotelier de acolo, pe a cărui casă se stabilise o tânără pereche de berze care-şi trăiau în deplină armonie viaţa de însurăţei, făcu o glumă cu urmări tragice pentru biata barză. Omul a înlocuit ouăle berzei cu ouă de găină. Bărzoiul se pomeni într'o bună zi respins din cuibul conjugal cu lovituri de cioc şi de aripi, de o neînduplecată violenţă. Nedumerit de această isbucnire nervoasă a consoartei sale, de obiceiu blajină şi prevenitoare, se pregătia să plece cu gândul că e mai cuminte să lase să treacă furtuna, când, vai, zări deodată un cap de puişor care nu avea nici pe departe asemănare cu el sau cu vreun membru din familia lui. Bărzoiul se depărta grăbit, cu o cruntă privire spre femeia vinovată şi nu după mult timp o ceată de tovarăşi răsbunători se năpusti asupra cuibului nenorocitei, sfâşiând în bucăţi soţia presupusă adulteră, precum şi progenitura bastardă.

Sentimentul de mândrie şi de demnitate al berzei n'are echivalent la alte vietăţi. Disciplina ei militară întrece pe aceea a lui Mussolini.

Sunt berze domesticite, crescute de mici de mâna omului şi asimilate păsărilor din curte. Stăpânii lor ştiu din experienţă că în epoca migraţiunei aceste berze trebuesc ţinute închise în casă, nu pentrucă s'ar simţi ispitite, asemenea mondenelor parizience, să-şi ia sborul odată

(Continuare in pag. 8-a)

Stânga: *Barza, aducătoare de noroc, a revenit la vechiu-i cuib.*

fărâmituri

POET ȘI DICTATOR

CINE ar crede că Mussolini e și scriitor?... Lucrul e perfect adevărat, deși pare atât de ciudat. Ce înseamnă a fi scriitor?... In primul rând a poseda acele defecte ingrozitoare, care te îndepărtează de realitate, care-ți anihilează o bună parte din voință, care te face să trăiești intens într'o lume de închipuiri, presupuneri și ecouri. Oamenii de acțiune n'au fost niciodată oameni de artă, căci fapta este într'un fel contrariul contemplației.

Dar există și o lege a atracției extremelor. (Amintiți-vă, ca să nu mergem mai departe, de ciudata simpatie pe care marea actriță a ecranului Anny Ondra, cu chipul ei de nevinovată și delicată școlăriță blondă, o are pentru Schmelling, campionul boxeur, uriașul cu pumnii de beton armat!...) Nu puțini au fost oamenii politici care au dorit să aibe și gloria inutilă a faimei artistice — și e de-ajuns să pomenim de marele Richelieu, „cancelarul" lui Ludovic XIV și care nu putea dormi din pricina gloriei literare a unor pârliți ca Racine și Corneille... Furios, Richelieu a scris și el câteva tragedii, de care nu se mai ocupă azi decât istoriografii.

Drama lui Mussolini — lucrarea lui literară cea mai nouă — se numește *Campo di Maggio* și tratează un episod din viața lui Napoleon. Nu s'a reprezentat la Roma, unde succesul ar fi fost pus, desigur, în seama entusiasmului politic. In traducere germană, piesa Ducelui s'a reprezentat la Weimar, orașul lui Goethe. A avut într'adevăr succes?... Nu putem să punem la îndoială acest lucru, din două pricini: Intâi, că nu s'a mai văzut general în activitate, ministru în funcțiune sau dictator, care să scrie vre-o piesă mediocră și al doilea vedem din dările de seamă ale ziarelor (care nu pomenesc nimic de piesă) că entusiasmul a fost de nedescris și teatrul din Weimar în seara premierei, era în întregime ocupat de corespondenți ai ziarelor din Italia, de delegați ai asociațiilor politice, de autoritățile locale și de întreaga ambasadă italiană din Berlin, venită anume la Weimar...

Dece nu s'o fi mulțumit Mussolini cu rolul pe care-l joacă el însuș pe scena lumii?

CÂND E OMUL DEȘTEPT...

Kant.

S'AU împlinit nu de mult 150 de ani dela apariția „Criticii rațiunii pure" de Kant, savantul dela Königsberg, a cărui filosofie a avut o înrâurire atât de hotărîtoare asupra moralei și intelectului omenesc.

Cu acest prilej s'a cercetat mai de aproape și viața filosofului, precum și felul în care punea el însuș în practică învățăturile lui. Și rezultatul e uluitor: Kant, filosoful rațiunei pure, era un biet om asaltat și biruit de nenumărate manii, unele mai ciudate decât altele, iar felul lui de a se purta nu dovedia de loc că era consecvent cu ideile pe care le recomanda.

Deși dovedise că omul e dator să se conducă în viață după regulele dreptei judecăți, Kant — fără nici o pricină rezonabilă — interzisese să se deschidă vre-odată ușile sau ferestrele oblonite, ale odăii de dormit. I se părea — nu se știe dece — că lumina soarelui va dăuna higienei camerei!!... Mergea atât de departe cu această prejudecată, încât nu voia să aprindă măcar o lampă sau lumânare în acel întunerec desăvârșit; iar pentru cazurile urgente, când ar fi fost silit să părăsiască noaptea odaia, întinsese o fringhie dela pat la ușă, ca să nu se rătăcească și să nemerească drept la clanță și la cheie...

In toate scrierile și prelegerile, Kant dovedise că omul e dator să-și înfrâneze patimile dăunătoare, oricâtă plăcere i-ar face aceste patimi, căci numai astfel omul își poate păstra echilibrul necesar unei vieți fericite. Totuș avea și Kant o patimă: era lacom — și numai pentru un fel de mâncare: brânza! Era în stare să renunțe la toate celelalte bucate și să mănânce numai brânză — toată ziua!... Desigur, branza nu lipsia niciodată dela masă, dar când porția i-a fost micșorată și apoi suprimată, din pricină că-i stricase sănătatea, filosoful a căzut într'o tristețe, din care nu l-a putut scoate nici un raționament al nici unei filosofii... Kant și-a redobândit buna dispoziție numai după ce i s'a încuviințat iar să mănânce o respectabilă porție de brânză!...

Spre sfârșitul vieții, acest om de geniu care nu ieșise din Königsberg, a fost apucat de o frenezie, cu totul neobicinuită, de a călători. Nimeni și nimic nu l-a putut reține de a se pregăti pentru o lungă călătorie în jurul lumei. Și a plecat într'adevăr, cu diligența. După un sfert de oră dela bariera din Königsberg, a poruncit vizitiului să'ntoarcă acasă — unde, fericit, s'a culcat.

DIN CE TRAESC EI?

SUNT, de bună seamă, artiști cărora arta le asigură o existență bună, uneori luxoasă și câteodată chiar ca'n o mie și una de nopți (ziua dorm). Din diferite pricini (care n'au de-aface cu talentul în sine) foarte mulți artiști au nevoie de încă o profesie, lăturalnică, spre a putea trăi și spre a se putea deda artei lor. Imprejurările în care sunt silite să trăiască unele arte, au devenit în ultimul timp atât de cumplite, că profesia, ocupația zisă lăturalnică, devine ocupație principală a bietului artist.

La noi, bunăoară, marea majoritate a pictorilor, scriitorilor, muzicanților și sculptorilor au ocupații „lăturalnice" (sunt profesori, funcționari, avocați) fără de care de mult ar fi trebuit să se lase de pictură, poezie și sculptură.

La fel în străinătate, unde găsim nume foarte cunoscute, silite să aibe și altă profesiune decât cea artistică, pentru care se simt înclinați.

Astfel M-lle Germaine *care lucrează ca avocată cu maestrul André Berthon este o „star" de iarnă la teatrul Daunon din Paris. Tot astfel „diseuza"* Alice Dufrène. *Multă vreme* Colette Andrès *a fost silită să-și câștige existența dând lecții de filosofie (are doctoratul dela Paris), până a izbutit să-și valorifice adevăratul talent, care e de dansatoare nudistă. Celebra actriță pariziană* Marthe Régnier *este patroana unui magazin de mode, de care nu se rușinează. Mărturisește că n'ar fi putut niciodată interpreta cumsecade un rol, dacă n'ar fi fost în stare să modeleze o pălărioară de damă, pentru sezonul de primăvară. Tot astfel celebra dansatoare* Jenny Dolly. *A ostenit să se tot ofere pe sine în dans, ca să-și câștige existența. Oare n'ar putea oferi și altceva? Și oferă și ea pălării de damă, ca Marthe Régnier. Actorul* Henri *are o prăvălie de antichități iar actorul* Dorival *e negustor de tablouri. Câțiva romancieri sunt vânzători de librărie.*

Și probabil că mulți artiști (în vremurile grele prin care trecem) practică, spre a trăi, și profesiuni pe care nu le-ar mărturisi cu ușurință... — W.

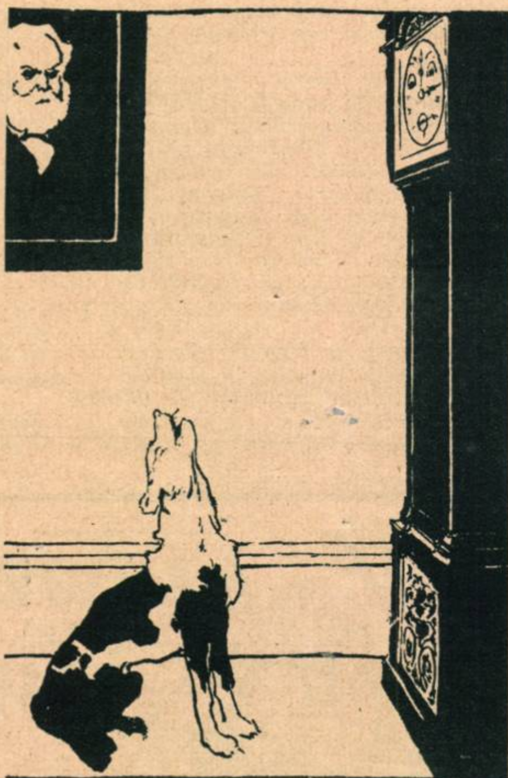
ŞTIINŢA PRACTICĂ

ACTIVITATEA de anul trecut a diverselor ramuri ştiinţifice a dus la unele descoperiri de mare interes practic pentru om, pentru familia şi gospodăria sa. Multe lucruri până acum neînţelese au fost studiate şi explicate.

In numeroase familii se iscă ceartă pe tema ferestrei, care după unul ar trebui să stea deschisă, iar după celălalt să fie închisă. Savanţii spun că aceste discuţii se datoresc unei deosebiri între capacitatea de percepere şi a senzaţiilor de cald sau

Divergenţă de senzaţii.

De ce urlă câinii inaintea unor fenomene lipsite de importanţă?

rece şi nu cum s'ar crede unui gust de şicană al caracterelor gâlcevitoare.

„Camera e prea încălzită" spune unul. „Eu nu găsesc" replică celalt. „Uită-te la termometru, că arată 14 grade". Replica: „Nu trebue să te iei după termometru ci după cum te simţi".

Savanţii sunt de părere că ultima replică e justă: gradele înregistrate de termometru nu sunt un indiciu că încăperea ar fi prea caldă, sau prea rece, pentru un individ.

Sir Leonard Hill, unul din cei mai distinşi savanţi ai Angliei, care a făcut cercetări în această direcţie, a descoperit că există un reflex nervos, ce pare să stabilească o legătură între suprafaţa pielei şi membranele ce se întind dealungul nasului în interior. Aşa se face că pielea unora absoarbe un anumit gen de raze calde, din caloriferele sau sobele moderat încălzite, simţindu-se la un moment dat înfierbântaţi.

Această senzaţie de excesivă încălzire nu pătrunde întregul strat al pielei, ci afectează doar nervii suprafeţei iar aceşti nervi duc mesagiul la membranele nasului făcându-le să se dilate şi să îngreuieze respiraţia. Aceasta dă multora impresia că aerul unei camere încălzite e închis, sau înăbuşitor. Reflexul nazal încetează, odată cu răcorirea pielei, care se poate face cu ajutorul unui curent de aier rece, sau cu o bucată de ghiaţă aplicată la baza gâtului.

DESPRE GERMENII BOALELOR

Nu e imposibil să se găsească cu vremea o explicaţie relativ la faptul că unele persoane răcesc, când stau în curent, iar altele nu. Curentele au, evident, asupra pielei efecte ce variază dela individ la individ, un alt argument în sprijinul teoriei că — în fond — nu există egalitate între oameni.

Cercetări făcute anul acesta întăresc credinţa că gripa, cel mai mare rău din câte ne afectează civilizaţia, se datoreşte unui germene prea mic spre a fi vizibil.

Profesorul A. I. Kendall a descoperit că o specie de germeni destul de mari spre a putea fi văzuţi şi bine cunoscuţi de ani de zile, se pot transforma în alte varietăţi mai mici, după hrana de care dispun şi după ambianţa în care trăiesc. Se prea poate ca acest fenomen să se producă şi cu germenii gripei, cari n'au ajuns încă să fie identificaţi în laboratoare.

Un alt savant a arătat că germenii acestei boale se deosibesc de ceilalţi prin faptul că produce infecţie — adică îmbolnăvesc pe om, foarte adesea şi a doua sau a treia oară. Majoritatea boalelor provocate de microbii, din categoria numită bacterii, ca oreionul sau pojarul, lasă în urmă-le un fel de imunitate, ce durează în genere câţiva ani. In cazul gripelor, această imunitate, dacă există, nu durează decât câteva zile. Multe sunt persoanele care prind boala din nou în timpul convalescenţei şi poate că acest fapt chiar, va face să se dea de urma germenilor cari o cauzează.

O altă descoperire importantă tot în acest domeniu, a fost comunicată acum câteva luni de savantul englez Crookshank.

S'a spus adesea că oamenii deprimaţi, într'o stare de spirit rea, prind microbul mai uşor decât cei veseli. Bazându-se pe observaţiile făcute, acest savant înclină să sprijine această presupunere, încercând chiar să formuleze o explicaţie.

Persoanele descurajate şi deprimate tind în genere să respire incomplect şi mai lent, pe când un acces de veselie determină o respiraţie mai rapidă şi mai adâncă decât de obiceiu. Doctorul Crookshank e de părere că această diferenţă afectează susceptibilitatea de-a germina diferitelor boale şi în special a tuberculozei. O respiraţie incompletă reduce cantitatea de oxigen din întregul organism şi, în consecinţă reduce vitalitatea. Mai departe, în plămâni se produce o stagnare a aerului, care dă germenilor tuberculozei posibilitatea de-a se încuiba şi desvolta.

Leşia de săpun e un bun desinfectant. S'a observat însă că unii germeni, inclusiv cei de cari se servesc chimiştii pentru a încerca

Stânga: *Cum se potoleşte o criză de sughiţuri ;* Jos: *Ştiinţa înlătură credinţa populară că florile nu trebuesc să rămână peste noapte în camera unui bolnav.*

valoarea diferitelor antiseptice, par să fi dobândit un fel de imunitate faţă de această substanţă. Pentru microbii pneumoniei, septicemiei, difteriei, influenţei şi ai multor altor boale leşia de săpun s'a dovedit a fi o moarte sigură.

Intr'un film ştiinţific, turnat în Anglia s'a demonstrat efectul extraordinar pe care-l au lacrimile, asupra microbilor. O baie de lacrimi nu numai că ucide germenii, dar îi dizolvă în aşa fel, încât nu mai rămâne nimic din ei.

Filmul s'a turnat fotografiând germenii prin lentilele unui microscop puternic, plasat în faţa aparatului de cinematografiat. Intâiu se văd germenii vii mişcându-se în condiţiuni normale. Se introduce apoi o lacrimă proaspătă, în micul vas de sticlă ce conţine germenii vii. In câteva clipe, aceştia încetează să se mai mişte şi mor. Nu se ştie ce anume din lichidul acesta al lacrimei, i-a ucis. Stratul dela suprafaţă al germenului începe să se înmoaie şi să crape apoi se dizolvă în lichid, ca şi cum lacrima l-ar mistui.

Aceasta e cel puţin opinia celor cari au făcut filmul. După ei, lacrimile umane conţin o substanţă din clasa numită de savanţi enzime, o substanţă analoagă pepsinei din sucul gastric ce se secretă în stomac, pentru mistuirea alimentelor. Enzima lacrimilor ucide mai întâi germenii şi apoi îi mistuie. Ochiul omenesc e un organ pe cât de important, pe atât de delicat. Deaceea, natura l-a prevăzut cu mijloace prin care nu numai că ucide germenii cari încearcă să invadeze în el, dar îi şi dizolvă aşa încât corpii morţi să nu-l jeneze.

Cercurile medicale bănuiau mai de mult că în lacrimi şi în piele ar exista factori de apărare împotriva germenilor. Anul trecut un statistician american, S. J. Holmes, dela universitatea din California, a demonstrat, cu cifre, că negrii sunt mai puţin susceptibili decât albii, de-a fi infectaţi de anumite boli, ai căror germeni intră prin piele sau o afectează, cum ar fi spre ex. erizipelul. Din aceste date statistice, profesorul Holmes conchide că pielea neagră e mai bine prevăzută împotriva germenilor, decât cea albă. Faptul acesta deschide perspectiva unor studii de mare importanţă practică, pentru descoperirea factorilor cari în pielea rasei negre ucid, sau ţin la distanţă microbii şi pentru a se vedea mai cu seamă dacă această condiţie sau substanţă chimică nu se poate produce în mod artificial spre folosirea şi protejarea raselor mai puţin înzestrate, în această privinţă.

Mai de mult, înainte de-a se descoperi natura malariei, (frigurilor palustre) exista credinţa — că plantând trifoi, în ţinuturile bântuite de această boală, oamenii erau apăraţi de boală. Când s'a aflat apoi că malaria era produsă de nişte microbi purtaţi de ţânţari, teoria trifoiului şi-a pierdut sensul, a fost luată în râs şi apoi abandonată. Se pare însă că vechia idee cuprindea o bună parte de adevăr. Trifoiul conţine o substanţă numită cumarin, care are parfumul şi multe din proprietăţile chimice ale vaniliei. Acest cumarin, după d-rul Ziemann, este o otravă pentru germenii malariei. Mulţi din ţânţarii unui district bântuit de malarie, se hrănesc, în lipsă de sânge omenesc, cu sucul acestei plante. Substanţă ingerată ucide germenele malariei din insectă, aşa că ţânţarul, dacă muşcă, în urmă, pe cineva, nu-l mai infectează.

EFECTELE BIOXIDULUI DE CARBON

O altă părere greşită, care-a fost răsturnată de ştiinţa modernă se referă la bioxidul de carbon. E vorba de credinţa după care nu e bine să se lase flori în camera unui bolnav, peste noapte. S'a constatat că această credinţă nu e motivată ştiinţificeşte.

E adevărat că florile produc cantităţi mici de bioxid de carbon, dar acest gaz e inofensiv şi se află în aier, în proporţii mult mai mari decât s'ar degaja din florile ce-ar umple o cameră întreagă.

Pe de altă parte, doctorul L. A. Goldend din Boston recomandă bioxidul de carbon în accesele de sughiţuri. Persoanele care au crize de sughiţ, ce nu se potolesc după câteva minute, sunt sfătuite să ia o pungă de hârtie şi să sufle în ea, balonând-o, apoi s'o ţie strâns la gură sau la nas, inspirând aerul din această pungă. Rezultatul e că excesul de bioxid de carbon din respiraţie se acumulează în aerul din pungă fiind inspirat iar şi iar. In pungă se află o cantitate de oxigen suficientă pentru mai multe inspiraţii, astfel că nu există pericolul de a lipsi plămânii de acest gaz. Excesul de bioxid de carbon îşi exercită acţiunea asupra unui centru nervos din creer, punând capăt sughiţurilor. Reţeta e simplă şi foarte ieftină aşa că poate fi încercată de oricare din victimele unei asemenea crize.

STRICAREA DINŢILOR

O descoperire ştiinţifică de seamă se referă la cariarea dinţilor. S'a aflat că stricarea danturii s'ar datora faptului că regimul alimentar e lipsit de anumite componente, în special vitamine şi compuşi de-ai calciului şi nu plusului de zahăr, germenilor din gură sau nespălării la timp a dinţilor.

Cantităţi abundente de lapte, legume şi alte alimente proaspete vor face mai mult decât toate pastele şi apele desinfectante din lume. Una din cele mai lăudate legume, morcovul, şi-a cam pierdut din faimă, în cursul anului trecut, în urma raportului câtorva medici asupra unor femei a căror piele căpătase o coloraţie galbenă, din cauza unui abuz de morcovi şi alte vegetale, conţinând o substanţă galbenă, care conţin pigmentul numit carotină. Din fericire victimile şi-au revenit curând după încetarea regimului. Carotina e în strânsă legătură cu una din cele mai importante vitamine şi anume cu, vitamina A, astfel că nu e imposibil ca o cantitate rezonabilă din această substanţă să se dovedească eficace sănătăţii.

CAUZELE DURERII

Asupra durerii s'au formulat în cursul acestui an, două teorii: Thomas Lewis o explică prin formarea unor toxine în ţesuturi, toxine spălate în genere de sânge, mai înainte de-a produce senzaţia durerii. Un alt savant anume Symonds, susţine că durerea se datoreşte unei defectuoase izolări a părţii exterioare a nervilor, nervi pe care doctorul Symonds le consideră identici cu nişte conducte electrice.

Oricine poate repeta experienţa lui Thomas Lewis pentru a vedea ce e durerea, încingându-şi braţul, cât se poate de strâns, cu o bandă, ceeace face să stagneze circulaţia sângelui. Totodată mişcăm braţul, aşa încât, muşchii să lucreze. In câteva secunde, durerea devine atât de atroce, încât experienţa trebuie să ia sfârşit. Tot ceeace sporeşte circulaţia sângelui, întârzie sau micşorează durerea. Tot ceeace reduce acest proces, grăbeşte ivirea senzaţiei de durere şi o agravează. Se crede că exercitarea muşchilor produce un toxic, probabil substanţa chimică ce se numeşte acid lactic. De obiceiu, această substanţă e spălată repede de sânge, dar în cazul când nu se întâmplă astfel, acumularea produce durerea. Teoria aceasta, susţine d-rul Thomas poate fi aplicată la multe alte dureri fizice, nu numai la cele ce se resimt în braţ, sau picior.

Teoria electrică a d-rului Symonds se bazează pe observaţiile pe care acesta le-a făcut asupra pacienţilor, ai căror nervi tăiaţi cresc treptat la loc, sau asupra acelora cari suferă de boale ce afectează învelişul nervilor. Nervii se văd la microscop sub forma unui tub, de-o consistenţă asemănătoare cu ceara. Substanţa nervului se găseşte într'o teacă. Conform observaţiilor doctorului Symonds nervii sunt sensibili la durere mai cu seamă atunci când învelişurile exterioare sunt rănite sau bolnave, astfel încât impulsurile electrice se pot scurge din nerv afară, sau de afară înăuntru.

Numeroasele experienţe făcute în ultimul an la Universitatea din Cambridge au dus la concluzia că toate acţiunile nervilor, chiar mesagiile luminoase dintre ochi şi creer şi cele sonore, ce vin dela ureche, sunt de natură electrică; toate constă în rapide alternanţe de curenţi electrici foarte asemănători cu cei întrebuinţaţi în radio, sau în fonografele electrice. Se prea poate deci să fie nevoie de-o izolare electrică a nervului şi în acest caz e probabil că încetarea acestei izolări, prin tăierea nervului, sau prin alt accident, produce semnalul de pericol al naturei, care e durerea.

O altă experienţă interesantă, explică de ce şocuri electrice, relativ uşoare se dovedesc uneori fatale. Muşchii inimei sunt uneori stimulaţi chiar de-un curent slab şi produc o tremurătură a inimei, care nu poate înceta aşa cum nu se poate împiedica tremurul într'un trup pătruns de frig. Acest tremur încontinuu împiedică inima să pompeze sângele, ca de obiceiu, şi astfel se cauzează moartea.

LUPTA IMPOTRIVA INSECTELOR

Mai departe, de mare importanţă pentru gospodării e descoperirea că muştele şi alte insecte de acelaş gen nu pot suferi lumina filtrată prin sticle colorate. Ele vor evita camerele prevăzute cu geamuri roşii, galbene sau ablastre. Ultima culoare pare să le displacă mai mult decât toate celelalte. Urmează de aci că s'ar putea reduce, în cursul verii, invazia pe care aceste insecte o fac în special în bucătării şi sufragerii, prin intrebuinţarea geamurilor colorate.

CUM TREBUE ŢINUT UN COPIL.

D-şoara Charlotte Walls a făcut o comunicare extrem de interesantă pentru tinerele mame şi anume le sfătueşte să schimbe des poziţia în care ţin copilul. Multe femei, spune Miss Walls, obicinuesc să ţină copilul în aceeaş poziţie oră după oră şi chiar când îl iau în braţe. Această relativă imobilitate convine mamei, pentrucă anumiţi muşchi ai braţelor se obicinuesc dela o vreme cu greutatea. Pentru copil însă nu e tocmai bună întrucât o parte din muşchii săi vor fi prea mult exercitaţi, iar alţii, prea puţin, şi desvoltarea trupului nu se face simetric.

In Germania, sunt călduros recomandate exerciţiile pentru copiii de câteva săptămâni, sau câteva luni. După Miss Walls schimbarea cât mai frecventă a poziţiei copilului în braţele mamei, echivalează exerciţiile.

DE CE URLĂ UNEORI CÂINII FĂRĂ CAUZĂ VIZIBILĂ.

In sfârşit una din descoperirile ştiinţifice ale anului, explică de ce urlă câinii, în faţa unor întâmplări lipsite de importanţă, cum ar fi bătaia unei pendule sau sunetul unui clopot. Experienţele faimosului savant rus Ivan Pavloff au dovedit că aceste animale pot auzi sunete pe care urechea omenească nu le percepe, printre acestea sunt unele care îi enervează mult făcându-i să urle.

Se ştie că există sunete mult prea slabe pentru auzul nostru, care sunt însă înregistrate şi măsurate de instrumente electrice. Se bănueşte de asemeni că unele insecte uzează de aceste sunete imperceptibile urechei omeneşti, spre a comunica între ele.

Profesorul Pavloff a încercat să vadă cum reacţionează câinii la diversele sunete: Unul din aceste animale fusese învăţat multă vreme să-şi primească porţia de mâncare când auzia clinchetul unui clopoţel. După câtva timp, sunetul acestui clopoţel determina secreţia sucului gastric, în stomacul câinelui, precum şi celelalte simptome ale foamei, chiar dacă nu era ora prânzului. Intrebuinţând această metodă profesorul Pavloff a ajuns la concluzia că sunete imperceptibile pentru noi sunt auzite şi puse de câini în legătură cu diverse fenomene. Aceasta e probabil cauza inexplicabilelor temeri şi nervozităţi manifestate de câini când stăpânii lor nu văd şi nu aud nimic alarmant.

MED.

Cu prilejul unei aniversări

(Urmare din pag. 3-a)

nu-mi îngăduia să vorbesc despre sentimentele mele personale.

Chiar şi primul volum, publicat în 1906, nu conţine decât două-trei timide poezii erotice. Un fel de pudoare mă opria să vorbesc despre mine, văzând atâta suferinţă şi nedreptate în jurul meu. Notez: a fost pentru mine totdeauna subiect de curiozitate literară felul de-a scrie, inspiraţia mai mult senină şi idilică a marelui poet ardelean, G. Coşbuc.

In ţăran, eu am văzut un om chinuit, al pământului. De aceea nu m'a influenţat Coşbuc, cum nu mă putuse influenţa nici Alexandri.

— „A avut totuş influenţă vreunul din marii dv. înaintaşi, asupra concepţiei dv. literare?

— „Da! Una mare, covârşitoare: Eminescu. Intâmplarea făcuse, că, prin 1870, Eminescu ajunsese în peregrinările sale, şi prin satul meu. Tatăl mamei l-a ajutat atunci să treacă înapoi, în „ţară", fără paşaport — cum venise —, pe la vama Cucului.

— „Ce educaţie literară precumpănitoare aţi avut?

— „Cea germană! Am avut, din primii ani ai copilăriei, sub ochi, baladele lui Uhland. In bunele traduceri germane am citit cele mai de seamă opere din literatura universală, şi, începând cu Goethe şi Schiller, toată literatura germană a veacului trecut, cât şi aceia a scriitorilor germani până la 1914. Niciuna nu mi-a pricinuit însă o aşa numită criză de conştiinţă.

— „V'a sguduit aşa dar o carte, mai mult decât oricare alta?

— „Da. *Raskolnikoff* a lui Dostoewski. Eram student la Budapesta. Aveam douăzeci de ani. Atmosfera de sumbru messianism din această magnifică capodoperă rusă, şi-a înfipt adânc ghiarele în sufletul meu. Aproape un an de zile am fost ca bolnav. Ajunsesem să mă conving că va trebui să las cartea, să mă întorc la ţară şi să mă însor cu o fată de acolo. Copilul eşit din această uniune avea să fie apoi Messia Ardealului!

— „Din ce indemn aţi scos revista „Luceafărul"? Imboldul firesc al unei tinereţi entusiaste, dornice să dea cât mai curând năzuinţele şi străduinţele sale literare, luminei tiparului?

— „Nu tocmai. Eram vreo 300 studenţi la Budapesta. Intre 20-23 ani. Adunaţi la învăţătură, ne-am dat seama că aşa cum urmam cursurile universitare, eram chemaţi să devenim un fel de ieniceri ai culturii străine odată înapoiaţi pe meleagurile noastre.

Am dejucat intenţiile, celor cari căutau desnaţionalizarea Ardealului, prin noi, fii ardelenilor. Crezul nostru literar se vede din titlu: Luceafărul, adică Eminescu.

In subsolul unei case din metropola ungurească, singularizaţi sufleteşte şi diferenţiaţi de ceeace era în jurul nostru, întocmai ca dinamitarzii, pe sub pământ, am lucrat la prăbuşirea imperiului austro-ungar.

Şi-am reuşit".

E destul de târziu. Aş mai avea atâtea de întrebat. Linişte e desăvârşită în jurul nostru. Aş vrea să aflu unele reminiscenţe din prigoana politică, de care nu a scăpat nici „cântăreţul Ardealului", înainte de războ, în Transilvania.

Nu ştiu dece am impresia că interlocutorul meu preferă să rămână pe terenul neutru al vieţii sale literare. Totuş îi mai smulg o mărturisire:

— „*Domnul Notar*" a fost scrisă la 1913. Am făcut atunci prima mea experienţă politică. Plătită scump de altfel. Printre altele era să mai fac şi un an şi jumătate închisoare. Făcusem trei luni propagandă electorală în judeţul Arad, candidat la alegerile din 1910. Am ieşit în balotaj şi a trebuit apoi alte trei luni de zile să umblu din sat în sat, astfel încât am avut prilejul să cunosc foarte bine toată administraţia statului maghiar.

— „O ultimă rugăminte: unele curiozităţi din viaţa dv. literară!

— „Curiozităţi? Ştiu eu, ce v'ar putea interesa?

— „Orice!

In felul cum îşi pleacă fruntea — foarte obosit — în mâini, îmi dau seama că am început să abuzez. Totuşi insist...

— Poate v'ar interesa că poezia mea „*Oltul*", am scris-o cu mult înainte de-a vedea frumosul râu românesc. Şi anume în „ţară" la Călimăneşti. Era iarna. Am stat acolo o lună de zile, pentru a-mi pune la punct o lucrare literară. Imi amintesc un peisaj: munţii inhorbotaţi în zăpadă, Oltul isbucnind pătimaş din strânsoarea vremelnică a ghieţii. Pe şoseaua troienită, un popă călare...

„Clăcaşii" am scris-o într'o grădină a Charlottenburgului...

O mână adumbreşte ochii obosiţi, cealaltă odihneşte pe marginea biroului. Aproape un ceas şi jumătate. Dar cât de puţin redau cetitorilor, din tot ce-am ascultat în acest răstimp...

Un popas de înaltă reculegere...

OTILIA GHIBU-SILVIU

Vin berzele...

(Urmare din pag. 4-a)

cu cele care pleacă să-şi petreacă sezonul de iarnă la gurile Nilului, dar pentrucă refractarele, care refuză să plece cu trupa ce se pregăteşte de călătorie, sunt ucise de semenele lor ca dezertoare, imediat ce sunt văzute.

Berzele călătoresc cu o viteză de 200 km. pe zi. Pe la sfârşitul lui August ele se adună în cete imense şi, procedând la alegerea comandanţilor, întreprind lungul raid spre Africa şi Asia organizate în regimente disciplinate. Cele care obosesc şi nu pot suporta rigorile drumului sunt luate în spinare de berzele mai voinice şi mai exercitate, iar acestea nu obişnuesc să abandoneze în drum decât pe tovarăşele care cad moarte de extenuare. Adesea, mărinimoase, oferă spinarea lor păsărelelor mai mici, care aterizează pe ele până se odihnesc.

Simţul lor de orientare e neîntrecut. Revin totdeauna spre cuibul evacuat şi dacă îl găsesc în proastă stare îl repară şi-l fac locuibil. Se povesteşte că în 1835 un nobil polonez avu inspiraţia să pună la gâtul unei berze de pe proprietatea sa un cerc de oţel cu următoarea inscripţie: HOEC CICONIA EX POLONIA (această barză vine din Polonia).

In primăvara următoare, el descoperi la gâtul berzei, deasupra cercului de oţel unul de aur pe care erau gravate cuvintele: INDIA CUM DONIS REMITTIT CICONIAM POLONIS (India restitue Poloniei această barză, însoţită de daruri).

Oraşele mari, canalizate şi pavate, nu mai oferă un adăpost prielnic berzelor. Dar civilizaţia şi înţelepciunea noastră, n'ar avea nimic de pierdut, dac'ar observa mai de aproape viaţa socială a acestor păsări şi dac'ar trage învăţăminte de la ele.

Berzele n'au grai. Nici măcar graiul păsărilor. Sunt mute. Singurul sgomot ce-l fac este acel al pliscului, când îşi ţăcănesc repede şi repetat mandibulele, cu gălăgie de morişcă, ca s'anunţe un pericol, sau să cheme adunarea la sfat. Cu aceste mijloace puţine berzele pacifiste, adunate din continente diferite, îşi râd, filosofând într'un picior, cu urechea atentă la ecourile din jur, de zădărnicia ciudatului cirip omenesc.

Au sosit berzele...

B. MADELEINE

Prosperitate...

UN conferenţiar care a vorbit săptămâna trecută în Bucureşti, a afirmat auditoriului său că epoca de criză în care ne sbatem de câţiva ani, a luat sfârşit, odată cu primele raze ale soarelui de primăvară.

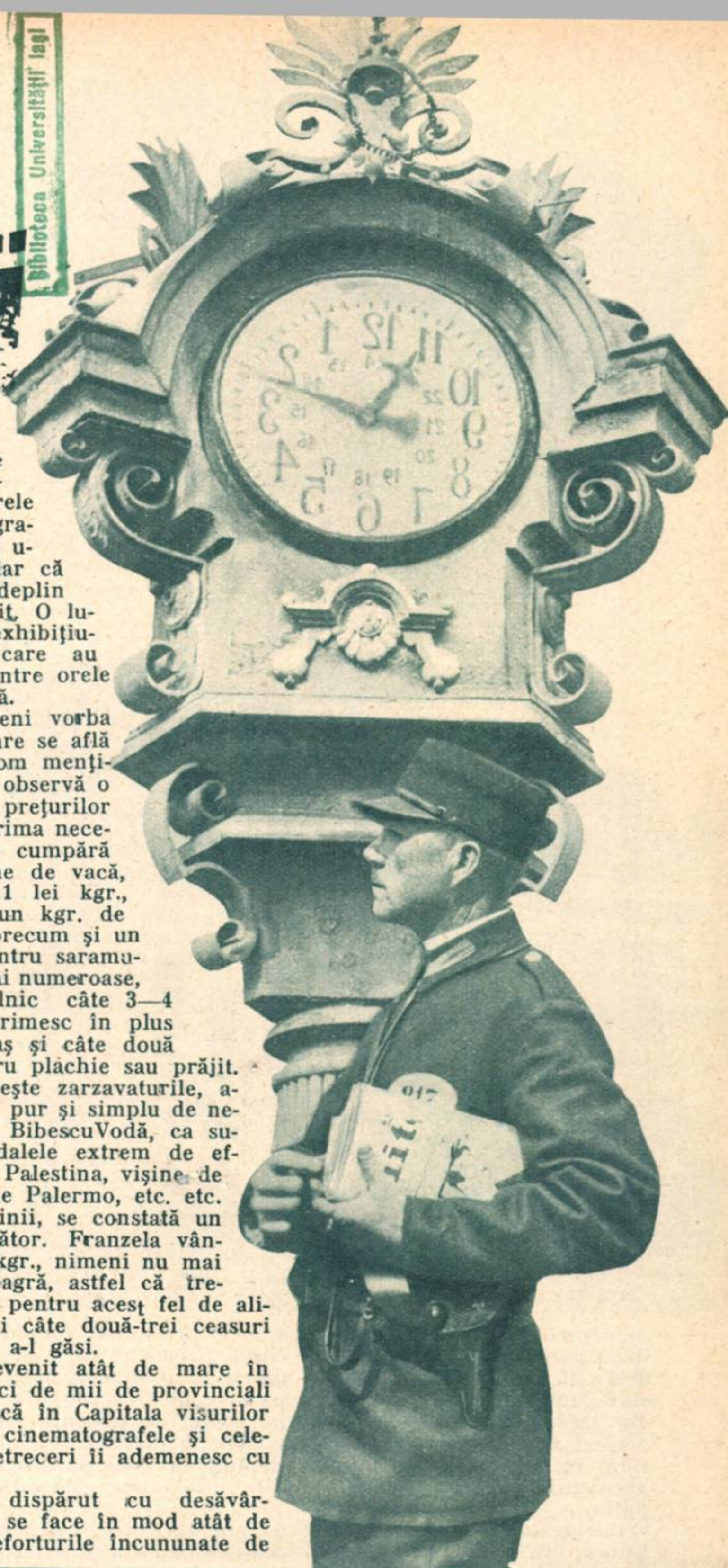
Şi pentru a sublinia acest adevăr, publicăm în aceste pagini o anchetă întreprinsă de redactorul nostru fotografic, din care se poate constata că Bucureştii trec printr'o eră extraordinară de prosperitate, nemaipomenită dela războiu încoace.

Intr'adevăr, începând de Vineri, săptămâna aceasta, Capitala va lua un aspect cu totul nou, graţie eforturilor făcute de primăria Capitalei şi de guvern, transformare al cărei preludiu fotograful nostru l-a prins pe plăcile lui ortochromatice.

„Ridendo castigat mores", a spus ur mare filozof al anticei Rome. Şi într'a devăr, putem controla odată mai mul exactitatea acestei maxime. Căci prii râs moravurile bucureştene au luat (înfăţişare cu totul alta decât cea de până acum şi lumea râde, râde fericită uitând necazurile trecutului.

Astfel prin grija primăriei de Albastru s'a organizat la intersecţia b-dului Maria cu cheiul gârlei, un spectacol pe cât de inedit, pe atât de interesant: Radu Pârvulescu, celebrul nostru ciclist parcurge distanţa între podul Şerban-Vodă şi Tribunal, cu bicicleta, dar nu pe caldarâm, printre trăsuri, automobile şi camioane, ci pe firele electrice ale tramvaiului. Fotografia noastră este luată în cursul unei probe şi demonstrează clar că spectacolul va avea cel mai deplin succes, mai ales că este gratuit. O lume imensă urmăreşte zilnic exhibiţiunile acestui acrobat amator, care au loc în fiecare zi între orele 4 şi 6 după amiază.

Şi pentru că veni vorba de porţiunea pe care se află Halele Centrale, vom menţiona că la piaţă se observă o scădere uriaşă a preţurilor la alimentele de prima necesitate. Astfel, cine cumpără două kgr. de carne de vacă, socotite a câte 11 lei kgr., primeşte în dar, un kgr. de carne de viţel, precum şi un kgr. de ciortan pentru saramură. Iar familiile mai numeroase, care consumă zilnic câte 3—4 kgr. de carne, primesc în plus câte un rasol uriaş şi câte două kgr. de crap pentru plachie sau prăjit.

In ceeace priveşte zarzavaturile, acestea sunt dăruite pur şi simplu de negustorii din Piaţa BibescuVodă, ca supliment la trufandalele extrem de eftine, ca: cireşi de Palestina, vişine de Corint, căpşuni de Palermo, etc. etc. Iar în privinţa pâinii, se constată un fenomen îmbucurător. Franzela vânzându-se cu 2 lei kgr., nimeni nu mai mănâncă pâine neagră, astfel că trebue să fi pasionat pentru acest fel de aliment, ca să-l cauţi câte două-trei ceasuri prin brutării spre a-l găsi.

Eftinătatea a devenit atât de mare în Bucureşti, încât zeci de mii de provinciali vin să se stabilească în Capitala visurilor lor, unde teatrele, cinematografele şi celelalte localuri de petreceri îi ademenesc cu invitaţii.

Criminalitatea a dispărut cu desăvârşire, iar circulaţia se face în mod atât de normal, — după eforturile încununate de

succes ale d-lui inspector Botez dela prefectura Capitalei, — încât gardienii ca şi agenţii de circulaţie au tot răgazul necesar de-a citi, — cât sunt la post — ziarele de dimineaţă şi de seară, care-i informează asupra ultimelor evenimente internaţionale şi din ţară, mai ales asupra politicii. Căci se ştie din trecutele alegeri că cei mai serioşi politicieni sunt gardienii publici; în timp ce un cetăţean obicinuit depune în urnă un sngur vot, gardienii votează la toate secţiile de votare, câte odată cel puţin.

Bucureştenii au devenit atât de glumeţi, încât un păcălici a întors într'o noapte cadranul ceasornicului din Piaţa Amzei. Orologiul continuă să funcţioneze şi atrage zilnic mii de curioşi, care-i urmăresc arătătoarele ce merg dea'ndoaselea. Intrebat de noi, ceasornicarul oficial al primăriei, ne-a declarat că glumeţul trebue să fie un inventator de mare talent, dac'a putut aplica un dispozitiv electric, care să inverseze mersul ceasornicului.

Aerocluburile activează intens, pentru educarea aviatică a populaţiei. Şi pentru ca şi această distracţie să fie la îndemâna oricui, începând de Vineri, se va înălţa în Piaţa Palatului Regal, deasupra Fundaţiei Universitare Carol I, un balon captiv, din care bucureştenii vor putea să admire fără a plăti vreo taxă, minunata panoramă a cetăţii lui Bucur.

Astfel cetăţenii cari se interesează de aviaţie vor putea-o face în inima oraşului, prezentând un simplu bilet de tramvai şi nemai făcând cheltueli cu transportul până la aerodromul Băneasa, E desigur o măsură salutară, care trebue întâmpinată cu satisfacţie.

Dacă adăugăm la cele de mai sus faptul că taximetrele circulă pe un sfert de preţ, că laptele se distribue gratuit de primărie, începând de Vineri dimineaţa, că orice cursă de tramvai cu corespondenţă costă un leu şi binefacerile nouei legi a chiriilor elaborată de d. Valer Pop, ministrul justiţiei, vedem că Bucureştii au devenit cu desăvârşire ţara lui Chanaan.

Intr'adevăr, din ilustraţia noastră precum şi din cercetările făcute în tot oarşul, se constată o formidabilă scădere a chiriilor, putându-se închiria o casă compusă din patru camere, antreu, bucătărie şi toate dependinţele, cu 5—6000 lei anual, în care se cuprind şi toate taxele statului şi comunei, precum apa, lumina, gunoiul, etc.

Iar în urma energicelor măsuri financiare luate de d. ministru Argetoianu, banii au ajuns pur şi simplu de râs, bancnotele şi monedele fiind măturate la un loc cu gunoiul. Fotografia noastră este luată dintr'o serie de 31 de clişee, cu acelaş subiect.

Şomajul a dispărut cu desăvârşire, iar lefurile funcţionarilor şi angajaţilor de Stat şi particulari se plătesc cu atâta exactitate şi cu asemenea gratificaţii, încât aceştia n'au ce face cu banii. In acest sens se organizează demonstraţii de mulţumire pentru guvern, în care se formulează dezideratе ca acelea de pe pancarta pe care o publicăm.

Prin urmare, cu începere dela 1 Aprilie Bucureştii vor intra definitiv în cea mai mulţumitoare eră de prosperitate şi dacă întâmplător câteva din constatările noastre nu se vor realiza întocmai, bucureştenii sunt rugaţi să arunce vina pe această zi a tuturor păcălelilor.

LIMIR

Păr fals

FOARTE departe în istorie întâlnim podoaba părului fals.

Ca o necesitate, aidoma vestmântului care acoperă trupul.

A avea capul pleşuv era lucru umilitor, grav.

Femeile au fost cele dintâi care s'au grăbit să complecteze sgârcenia naturii.

Facem cunoştinţă asfel cu suplele egiptene, ale căror peruci în forma unor căşti, împodobiau capul într'un val de cârlionţi, de-o simetrie impecabilă. Dela ele înfrumuseţară moda femeile elene.

Dispare însă năvala impetuoasă a părului. Ce unduios se revarsă buclele în jurul cefei, iar mănunchiul ondulat al cocului e prins uşor sau susţinut de-o plasă legată de impozantul ornament care împodobeşte fruntea.

Romanii socotiau că părul negru şi aspru întunecă figura femeilor şi preferau părul fin şi blond al femeilor galice şi germane. Cu o perucă blondă pe cap, alerga Messalina pe stradele Romei şi nimeni nu recunoştea sub ascunzişul ei, pe împărăteasă.

Mania părului de împrumut devine furie. Chiar după distrugerea imperiului roman şi stabilirea Francilor în Galia, moda subsistă. Ea învinge secole şi merge atât de departe, încât pe la 1400 femeile nu puteau apărea la Curte, decât cu capul împodobit de-o perucă blondă.

Bineînţeles concomitent cu moda femenină, bărbaţii adoptară şi ei perucile.

O epocă de decădere intervine însă brusc. Clerul catolic anatemizează şi proscrie pe cei cari purtau părul lung sau fals, socotind aceasta o operă a diavolului.

Ludovic XIII reia moda părului fals. Sub Regele-Soare apărură peruci imense. Se credea că ele trebue să contribue la majestatea secolului. Ludovic XIV a trebuit să se tundă, ca să-şi poată acoperi capul cu o coamă de leu.

Se cotau odinioară frumoasele peruci cum se cotează astăzi caii de curse. Şi meritau cu drept cuvânt. Aţi văzut perucile din timpul Frondei ? Valuri de păr răsboinic, care se asortează atât de minunat cu pălăriile încărcate de penaje.

Dar peruca ducesei de Montéspan (1670), dulce

Sus: *In atelierul de peruci*

Jos: *Părul cumpărat, este preparat în atelier, spre a fi apoi transformat în peruci de cele mai variate forme*

Dreapta sus: *Câteva modele de peruci din trecut.* St.: *„Specialiştii"*

5000 lei cititorilor noştri

După cum am făgăduit în numărul trecut, dăm aci — cu prilejul zilei de 1 Aprilie — o bancnotă de 5.000 de lei cititorilor noştri.

Ne pare rău că nu putem da această bancnotă decât în fotografie. Păcăleala de sigur — pe aceste vremuri de criză — ar fi fost mai plăcută, dacă bancnota era originală şi utilizabilă. Să nădăjduim că vom putea face o asemenea surpriză plăcută, la anul.

La Opera Română s'a reprezentat de curând celebra operetă a lui Massenet, „THAIS", într'o interpretare excepţională Beneficiând de o montare extraordinară, „Thais" a pornit pe o lungă serie de reprezentaţii, fiind unul din cele mai bune spectacole ale acestei stagiuni.

In fotografiile pe care le prezentăm mai sus, vedem în stânga o scenă din actul I (în primul plan, d. Lupescu, bariton, în rolul Atanael) iar în dreapta o scenă din actul III (în primul plan, d-na Massini în rolul „Thais" şi d. Lupescu).

„Lonyai-Photo"

MARILE PREMII OFERITE DE „REALITATEA ILUSTRATĂ"

50.000 lei!

20.000 lei în numerar
30.000 lei in obiecte de valoare

Aparate de radio, argintărie, stofe, patefoane, volume, etc.

Bon No. 1

pentru premiile de 50.000 lei

Numele ....

Adresa ....

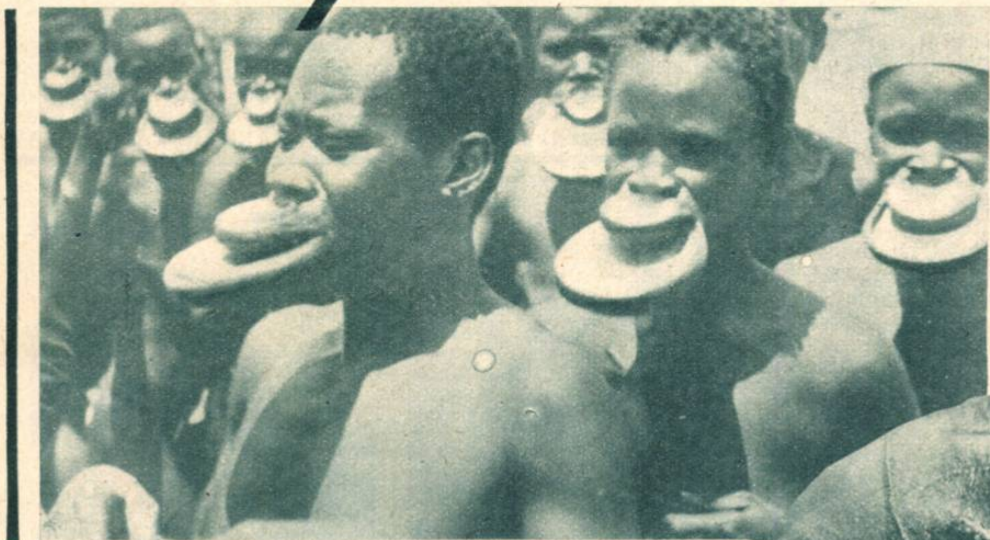
....

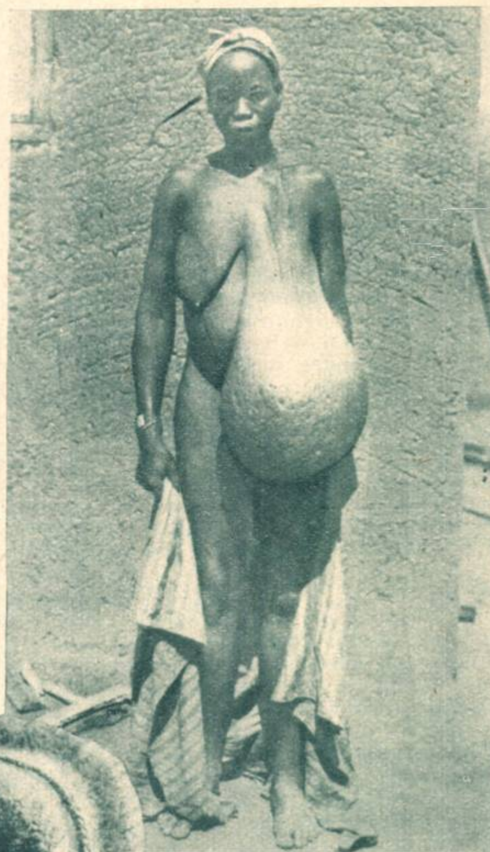
Tăiaţi şi păstraţi acest bon spre a-l trimite împreună cu celelalte ce vor mai apărea, la sfârşitul concursului.

Nu lăsaţi să treacă norocul. Citiţi „Realitatea Ilustrată" şi strângeţi cupoanele pe care le publicăm.

Veţi participa la marele concurs pe care-l instituim. Desemnarea câştigătorului se va face în public, sub controlul autorităţilor.

CÂT COSTĂ o femee

Sus: *Femee din Sudan atinsă de maladia „Elefantiazis", foarte frequentă prin acele ținuturi. Diformitatea ei e foarte apreciată de candidați la însurătoare. Originale gusturi, nu-i așa?*

Femee din tribul Mangbetu (Africa), a cărei coafură originală constitue un motiv de... augmentare a prețului

INTREBAREA formulată de titlul articolului de față, va părea cititoarelor noastre, lipsită de orice umbră de galanterie, desigur. Ea se referă însă la un fapt real, ce iese cu totul din comun. Au existat și mai există încă multe țări, unde a rămas obiceiul ca logodnicul să-și cumpere soția, contrariu modei noui, din unele țări civilizate, unde se întâmplă să vedem tineri vânzându-se pentru o pârdalnică de zestre.

PREȚURI DE ALTADATA ȘI ACUM...

La Greci și Romani, bărbatul își cumpără tovarășele de viață și printre scriptele vechi s'au găsit mărturii precise despre aceasta. Homer, afirmă, de pildă, că prețul unei femei sănătoase, voinica și pricepută în ale gospodăriei, era de cel puțin trei vaci grase, de-o duzină de capre de lapte.

Fetele tinere, inocente formau proprietatea paternă și evaluarea prețului de vânzare avea drept bază averea prezumată a flăcăului, din care tatăl pretindea fie o treime, fie un sfert, după cum și odrasla-marfă, era de-un plasament mai greu sau mai ușor.

Se pomenește și în vechiul testament despre femei cumpărate de bărbați. Astfel, unul dintre profeți declară: „Ca să-mi fie soție, voi cumpăra pe această femee".

In vremurile noastre, în Africa Centrală, femeea e cumpărată cu douăsprezece capete de lance, cinci crătiți de fier și două rulouri de sârmă, de grosime mijlocie. Aceste prețuri se dublează, se triplează, ba chiar se înzecesc, după cum „marfa" prezintă elemente ce ies din comun. De exemplu, negresele cu buzele oribile și diforme, așa zise, cu tablă, precum și cele atinse de un „elefantiasis" al sânului (infirmitate de al cărui oribil aspect cititorii noștri se vor convinge privind clișeul alăturat), sunt foarte bine cotate și fac uneori obiectul unor licitații din cele mai acerbe.

In sudul Congo-ului, frumusețea sau urâțenia fetei nu prezintă nici o importanță, și candidatul apreciază greutatea corpului femeii și nu fizionomia ei. Părintele nu formulează pretenții absurde: se mulțumește cu o tichie de carton și o cutie de cremă de ghete, ce-i va servi să-și mânjească fața, în seara nunții.

La Papuași femeea nu poate fi cumpărată nici cu bani, nici cu alimente: ca să obțină mâna celei curtate, pretendentul e obligat să aibe... curajul de-a se angaja ca servitor onorific, la viitorii lui socri.

Obligație foarte puțin plăcută, căci, — dacă dăm crezare exploratorilor — soacrele negre sunt mult mai... soacre, decât cele albe.

Aceeași obligație exista și la Ebrei: Iacob fu nevoit să servească timp de șapte ani în familia Rașelei, mai înainte de a-și obține soția.

St. sus: *Negresele, zise „a plateaux", sunt bine cotate când e vorba să fie cumpărate de către pretendentul la mâna și buzele lor*

Dreapta: *Un grup de „frumuseți" africane cu sex-appeal și cu copii în spate*

SCOICI, ACE ŞI CAMILE...

In insulele polineziene poţi uşor cumpăra o femee, dacă posezi un sac cu scoici, sau de peşte. Cantitatea va fi determinată de puterea şi tinereţea „mărfii", frumuseţea neavând nici aci decât o importanţă relativă. Cele mai aspre corvezi sunt rezervate bietelor femei. Astfel, în vreme ce soţul pleacă la vânat, sau se plimbă cu barca, femeea lucrează pământul şi vede de gospodărie.

In Samoa, o logodnică fragedă e plătită cu o barcă sau, uneori, cu un porc gras: dacă e vorba însă de fiica unui şef de trib, apoi trebue să mai adaugi o puşcă şi o cutie cu 12 cartuşe.

Prin unele regiuni ale Estului african, preţul normal al unei femei este de patru boi, şase ace de cusut şi o cutie cu pudră.

La Hotentoţi, fetele sunt evaluate cu mai mare generozitate: preţul e dela zece la douăzeci de vaci, comparativ cu etatea, vigoarea şi frumuseţea candidatei de măritiş.

Şi la ultimele triburi de Piei-Roşii, din Munţii-Stâncoşi, mai dăinueşte obiceiul cumpărării de femei. Aci, ca să obţii femeea, eşti obligat să plăteşti zece cai.

Costul unei tătăroaice e echivalent greutăţii ei în... unt.

Hinduşii-Kizairi vând femeile pentru un kgr. de orez, sau în schimbul a două rupii.

Valoarea unei femei kirghize se estimează în cămile: patru sau cinci, după înfăţişarea viitoarei consoarte şi târgul se desfăşoară cu mare alai, în pragul locuinţii socrului.

NEVASTA CU... CANTARUL!

Pe vremuri, când Timişoara se afla sub Unguri şi se numea Temesvar, avea loc acolo — au trecut mulţi ani de atunci — un concurs celebru de urâţenie, unde participau femei care locuiau pe-o rază de o sută de km. Magistraţii oraşului împărţiau participantelor diverse premii, variând dela 50 la 10.000 lei, această ultimă sumă, fiind atribuită cele mai pocite.

Un tată a cărui fiică rămăsese nemăritată, fiindcă avea peste 150 kgr., profită de animaţia de domnia în sânul acelui concurs şi ingenios, anunţă în gura mare pe toţi curioşii că fiică-sa are o zestre de bani, egală cu greutatea ei. Un tânăr negustor — desigur, doritor să îşi mărească negoţul — îşi puse candidatura, care fu acceptată: fata fu aşezată într'o balanţă enormă. In cea de a doua tipsie fură vărsate monezi de argint. Astfel băcanul obţinu o sumă echivalentă de 100.000 lei.

CELE ŞAPTE SUBSTANŢE

Şi acum, dacă dorim să aflăm care e adevărata valoare comercială a femeii, n'avem decât să dăm ascultare marelui savant englez Lawson, care a făcut analize importante în această direcţie. Iată ce-a găsit el în corpul femeii:

1) Apă suficientă să umple un butoiaş de 20 de litri.
2) Grăsime pentru fabricarea a 8 kgr. de săpun.
3) Cărbune pentru confecţionarea a 900 creoane.
4) Fosfor suficient pentru 2000 chibrituri.
5) O cantitate mică de fier, din care s'ar putea face un cuiu, de mărime mijlocie.
6) Sodă pentru spălatul unui coteţ.
7) Sulf, cât ar servi la alungarea puricilor de pe un câine.

Combinaţi aceste diverse substanţe şi veţi obţine, fie o Marlene Diedrich, fie femeea cu barbă, dela muzeul de fenomene! Şi ştiţi care e valoarea acestor materiale? Deabia 150 de lei.

Dar atunci — mă veţi întreba desigur — cât poate costa bărbatul? Răspunsul e uşor de dat: toată lumea ştie că exemplarul masculin e în toate privinţele inferior sexului frumos! Nu sunteţi de părerea mea, fermecătoare cititoare?

GEORGES TEDDY

PĂR FALŞ (Urmare din pag: 13-a)

buchet din trese de păr, impodobite cu pietre preţioase şi având ca fundal un graţios buchet de panglică!

Coaforii timpului erau puşi la trudnice încercări, în domeniul creaţiei. Era o grandioasă întrecere între doamnele dela Curte în privinţa pieptănăturii.

Modelele întruchipau corăbii cu pânze, dând capetelor femenine aspecte fantastice.

Dealtminteri debandada înfăţişării face să se presimtă Revoluţia. Ultimele modele de-atunci ating ridicolul.

Clăi uriaşe de păr sprijinind coşuri cu flori, sau mănunchiuri colosale de pene.

Spre sfârşitul sec. XVIII peruca îndură grave modificări. La bărbaţi părul se adună în două părţi şi e prins la spate cu ajutorul unei panglici. Baroul dădu primul exemplu: tinerii avocaţi îşi lăsară părul să crească. Numai bătrânii habotnici nu se dădură bătuţi. Moda însă ia sfârşit la 18 Brumar.

Cu toţii credem azi că femeile epocii noastre au fost scutite de portul părului străin.

Un mare coafor din Bucureşti, când i-am exprimat părerea de mai sus, a isbucnit în râs:

— Veniţi cu mine, odată, la un spectacol, şi vă voi arăta zecile de femei care poartă peruci.

— Dece-au nevoe, dacă domină moda părului scurt.

— E chestie de nuanţă..

Ziua stă bine figurei cu o culoare, seara cu alta.

Eu am clientele cari au câte o jumătate de duzină de peruci, în nuanţe diferite.

Şi m'a invitat în atelierele sale, unde se efectuează acest gen de articol.

Un regiment de fete „împlântau" firele de păr — strânse cu jurubiţele — pe fina reţea care acoperă capul.

Patronul luă în mână una din ele. Nu trecea — în greutate — o sută de grame.

— Observaţi cărarea vă rog...

— E cea mai veridică nuanţă a pielii. Cum aţi isbutit să ajungeţi la ea?

— E o mătase specială care se uzitează astăzi pretutindeni în perucherie.

Văzând cutiile tixite cu peruci, l-am întrebat: cine îţi procură materialul prim.

— Părul se cumpără de pretutindeni. Provizii însemnate sunt astăzi în Germania şi Franţa. E un comerţ care poate aduce venituri foarte mari.

In timpul răsboiului, surorile de caritate germane, intrau în fiecare casă lăsând un săculeţ. In el se strângea părul căzut sau tăiat. Era un mic obol adus Statului.

Italia este deasemeni ţara în care se face un întins comerţ de păr.

La noi, în Banat, femeile îşi vând în fiecare primăvară parte din podoaba capului. răsplata li e un şorţ sau o basma.

Sute de kgr. sunt astfel expediate, an după an, în America.

In comerţ, părul căzut se vinde cu 200 lei kgr, iar cel tăiat 1000—1500 lei.

Fără preţ rămâne însă cosiţa greu împletită, pe care o nevoe imperioasă te sileşte s'o vinzi.

Operaţia la care e supus părul lasă din el un material infim, bun pentru lucru.

Din această pricină, costul unei peruci, pe care nu o poţi distinge de părul natural, nu se coboară sub cinci mii lei.

MARGARETA NICOLAU

Lucruri NEOBICINUITE

Primarul general al Capitalei noastre va dispune de urgenţă, instalarea unor posturi de recepţie de radio în Cişmigiu şi în Parcul Carol, prevăzând toate băncile din grădini cu căşti. Cetăţenii Bucureştilor vor avea, incepând de Vineri, prilejul să asculte gratuit, în aceste locuri, emisiunile posturilor europene.

Sus: După ce a fost eliberat din închisoare, Mahatma Ghandi — influenţat de cele văzute în ultima lui călătorie prin Europa — şi-a comandat la un croitor din Calcutta, un frac diplomatic, înzorzonat cu fireturi. Fracul va fi gata pe ziua de 1 Aprilie. Fotografia noastră reprezintă pe conducătorul indian, în atelierul croitorului, făcând proba fracului cu care se va prezenta în audienţă la suveranul Angliei

Jos: *In Alpii Bavarezi s'a format o nouă prăpastie, într'un gheţar, a cărui fotografie o dăm mai jos...*

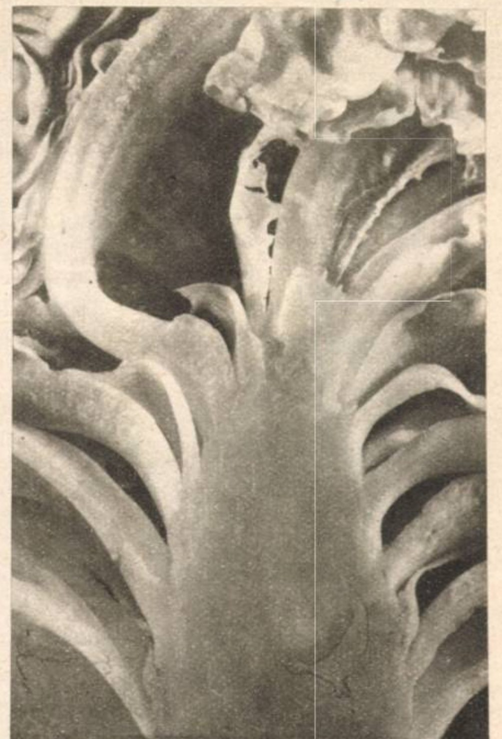
(In realitate nu este decât un cocean de varză fotografiat de aproape).

Dreapta: *Populaţia oraşului Palermo a trecut săptămâna trecută printr'o spaimă extraordinară, provocată de apariţia pe străzi a unui monstru marin, a cărui provenienţă a rămas până acum necunoscută.*

Cu o gură enormă şi ochi scăpărători, monstrul, lung de aproape 30 de metri, şi înalt de 12, a parcurs principalele artere, nepricinuind în definitiv nicio pagubă serioasă şi, dispărând apoi în valurile Mării Mediterane. Corespondentul notsru ne trimite alăturata fotografie, cu capul monstrului...

(Care în definitiv nu-i decât un cleşte obicinuit).

ACTUALITĂȚI

Dreapta: *Regele Alfons al Spaniei care se află în cursul unui voiaj în Orient, primind explicațiuni asupra piramidelor egiptene dela Gizeh*

Sus: *Intreaga opinie publică americană este încă preocupată de răpirea micului fiu al colonelului Charles Lindbergh. In fotografia noastră, micul copilaș dispărut, în brațele bunicei sale.* In dreapta: *Mama copilului, d-na colonel Lindbergh.*

Jos: *Charlie Chaplin care vizitează actualmente Egiptul, în cercul câtorva prieteni, la Cairo*

Sus: *Cercetările pentru*
lui Lindbergh, continu
grafia noastră vedem u
pilot aviator urmărind

Dreapta : *Națiunea fran*
Briand, cu funerarii n
„Apostolului Păcii" s'a
Fotografia noastră rep
drum spre cimitirul Pas
tului va fi transportaț
mitirul din

Dreapta sus: *Cu ocazi*
Goethe, copilașii Vienei,
poet cu violete, pe
in

In dreapta paginei: *Pri*
contra-altă celebră de o
de conce

găsirea copilului răpit al ... cu asiduitate și în foto- ... n agent de poliție și un, ... o pistă, printr'o pădure.

...ceză a onorat pe Aristide ... ționale, și inmormântarea ... ăcut într'un cadru solemn. ... rezintă carul funebru în ... sy, de unde corpul defunc- ... și inhumat definitiv la ci- ... Cocherel. (jos).

...a centenarului morții lui ... cu impodobit statua marelui ... are le-au cules ei înșiși, ... Prater

...ncipesa indiană Lushanaya ... peră, a pornit într'un turneu ... în Europa

INCHISORI ELVETIENE

Penitenciarul din Sion

URCĂM şoseaua îngustă, şerpuitoare, care ne duce spre castel. Câţiva copii se joacă în jurul unei fântâni învechite. In faţa noastră se ridică abrupt din stâncă un zid uriaş: e penitenciarul.

Clădirea care serveşte astăzi de închisoare, a fost mai demult o mănăstire. Prin anul 1798 se numea Turnul vrăjitoarelor din Sion, şi slujia spre a întemniţa femeile vinovate de vrăjitorie. In anul 1900 mai existau acolo instrumente de tortură, prin ajutorul cărora se smulgeau mărturisiri acuzaţilor Vinovaţii erau spânzuraţi şi ca execuţia să nu dea greş, li se atârnau de picioare pietre. Câteva din celule, adevărate cavouri săpate în pământ, erau menite celor acuzaţi de erezii grave. Aci îşi petreceau condamnaţii ultimele clipe ale vieţii lor, până le venia rândul la spânzurătoare. Astăzi, celulele servesc cà depozit de muniţii.

Intrăm printr'o poartă veche, în dosul căreia urcă în zig-zag câteva trepte de piatră, tocite de vreme. Pătrundem în cancelaria directorului. Intr'un colţ al camerei sunt expuse instrumente curioase, asemenea uneltelor preistorice; în realitate, unelte de spargere şi scule fabricate de deţinuţii dornici de libertate. Printre alte instrumente, am găsit acolo un arc de ceas, care a fost transformat, de către unul dintre deţinuţi în pânză de fierăstrău. Cu acest instrument improvizat omul a tăiat şase bare de fier, dintre gratiile ferestrei. Mai găsim chei perfect lucrate, descoperite în depozitul de sare a închisorii, ascunse de infractori, cari prevăzând o nouă pedeapsă, din precauţiune, după prima lor liberare, au luat formele cheilor dela broaştele penitenciarului. Oameni prevăzători!.. Şi alte instrumente similare, mai mult sau mai puţin grosolane, ciocane ascuţite, cuie transformate în passe-partout-uri, pile, etc.

Urcăm o scară îngustă şi întortochiată. La capătul ei suntem întâmpinaţi de stareţa, care îngrijeşte de capelă şi împreună cu celelalte surori pregăteşte alimentele deţinu-

St.: *Directorul închisorii din Sion*

Jos: *Un deţinut lucrând la răsboi*

Atelierul de cismărie al închisorii

ţilor. Un gardian ne deschide o uşe mare, zăbrelită. In urma noastră un scârţâit de balamale, ne vesteşte că facem parte din n mărul celor despărţiţi de restul omenirii. O altă scară şi apoi un alt paznic ne întâmpină. O n uă uşă zăbrelită se deschide, balamalele gem. Remarcăm deasupra uşii un avi , scris în fr nţuzeşte, nemţeşte şi italieneşte, indicând: «Aci nu se vorbeşte!».

In toată încăperea domneşte o linişte ca de ţintirim şi pr n deschizătura uşii vedem deasu ra unui pat de campanie, un crucifix care îşi întinde braţele, într'un gest de iertare şi misericordie, asupra celor cari mai mult ca oriunde, au nevoe de iertare.

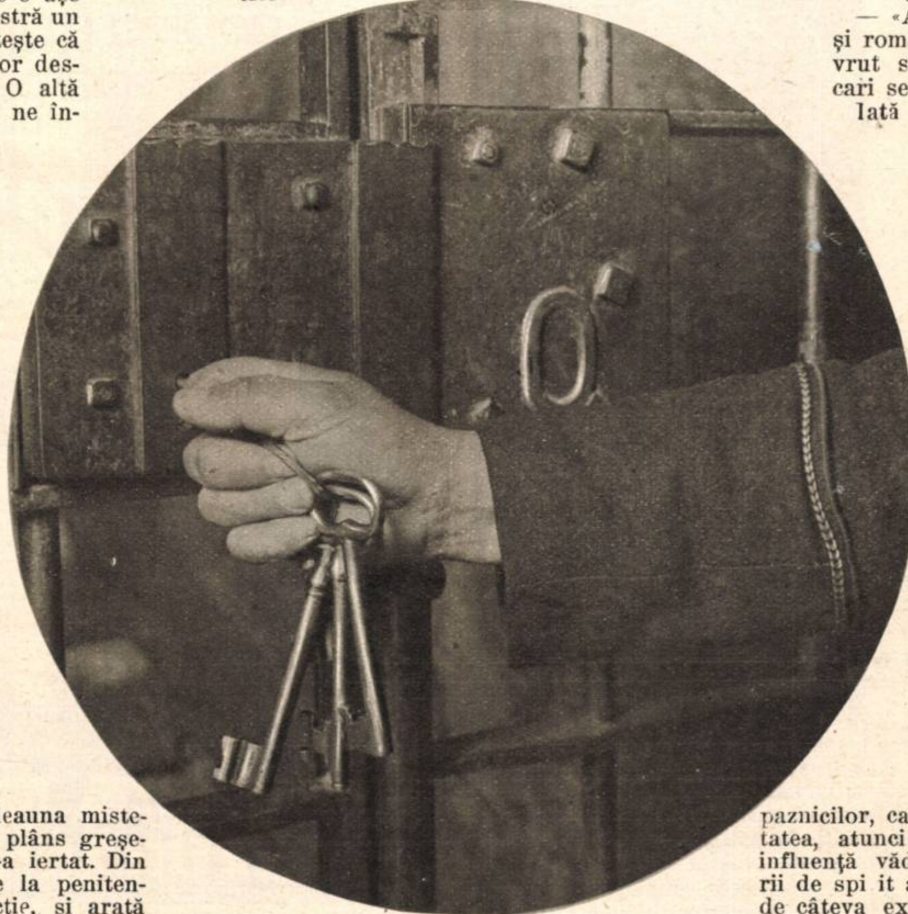
Intrăm în capela închisorii. Bănci albe de brad, ca şi podeaua. Altarul simplu, iar alături un mic amvon, de unde un preot capucin, păzitorul sufletelor, dă, în fiece zi, deţinuţilor, cuvântul său de îmbărbătare şi speranţă. Sufletul său, asemeni unei temniţe, ascunde pentru totdeauna misterul atâtor suflete, care şi-au plâns greşelile lor şi pe care Christ le-a iertat. Din când în când, preotul aduce la penitenciar câte un aparat de proecţie, şi arată deţinuţilor imagini binefăcătoare şi atrăgătoare.

In fiecare dimineaţă, deţinuţii asistă la slujbă. Nimeni nu-i obligă să vie în capelă, se duc însă cu toţii. E refugiul lor, aci găsesc balsamul care parcă se coboară depe altar, în inimile lor sdrobite.

Prin ferăstruica cu gratii a capelei, descoperim turnul Valère, şi dedesubt, la picioarele noastre se întinde curtea, unde paşii celor cari se plimbă, prind ecou în zidurile împrejmuitoare.

Printr'un gang întortochiat pătrundem în atelierul de cismărie. In faţa unei imense ferestre cu gratii, prin care soarele îşi trimi e lumina în valuri, şi de unde se vede întreagă panoramă a oraşului Sion, o echipă de deţinuţi repară încălţămintea, cu ajutorul celui mai modern utilaj. Unii mai îndemânateci confecţionează încălţăminte nouă, a cărei factură e foarte apreciată de locuitorii oraşului. Deasupra uşii, un Christ mare. De jur împrejur se deschid mici celule, unde în tăcerea nopţii, deţinuţii se refugiază după o zi de lucru. Foar e curate sunt acele celule, dar tot atât de austere.

Un tânăr întemniţ t îşi ridică privirile către noi, şi apoi apleacă din nou capul peste lucrul său, pentru a-şi ascunde o lacrimă.

Simbol al justiţiei... Mâna care fură... libertatea deţinuţilor

— «Cum se face că eşti aci?»

— «Ah, domnule, cinematograful şi romanele mi-au întors capul. Am vrut să f c şi eu ca acei despre cari se vorbeşte în ele...»

Iată atelierul de împletiri. Acelaş decor, aceeaş org nizaţie. Se lucrează coşuri, paner etc.

Coborâm pe numeroase trepte, în adâncime. Suntem cu siguranţă sub stâncile din Valère. Bolţi mari, un atelier imens, în care răsboaiele fac un sgomot asurzitor.

Admirăm instalaţia simplă dar practică de ţesătorie, unde se confecţionează lingeria şi costumele penitenciarului.

...Ora e înaintată. soarele coboară spre orizon, trebue să părăsim penitenciarul...

Şi în timp ce automobilul sboară spre oraş, gândurile noastre sunt încă la penitenciarul din Sion, care la drept vorbind nu este numai un lăcaş de expiaţie, ci şi o instituţie de înălţare morală. Ambianţa creştină, bunătatea părintească a paznicilor, care nu exclude însă severitatea, atunci când este necesară, au o influenţă vădit binefăcătoare asupra stării de spi it a deţinutului. Şi afară numai de câteva excepţiuni, odată liberi, după ispăşire, ei îşi regăsesc echilibrul moral.

«WIDE WORLD»

RUBRICA femei

SEX-APPEAL

DIN America tuturor îndrăsnelilor, ne-a sosit şi acest turburător termen menit să producă frământare şi nelinişte în sufletele feminine.

Într'o bună zi, un regisor, neştiind cum să definească farmecul unei „star", a rostit într'o sclipire de geniu, formula:

— Are sex-appeal...

Concisă, brutală şi goală ca adevărul, formula era sortită să facă o strălucită carieră. Ea se răspândi ca fulgerul în această imensă mahala de cancanuri care este Hollywoodul.

Prinsă în sbor de reporterii cinematografici cari forfotesc în jurul studiourilor, gata să arunce lumei noutăţile aşteptate de setea ei de scandaluri şi lucruri picante, formula a căpătat consacrarea oficială a presei. Cu mania americană de-a clasa şi cataloga tot, artiştii de cinematograf au fost categorisiţi după cantitatea de sex-appeal pe care o posedă, creiându-se ca etalon: sex-appealul *cent pour cent*.

Aşa de pildă Greta Garbo este o stea cu maximum de sex-appeal, o „vamp integrală", adică o desăvârşită femee fatală. Pe când Mary Pickford, cu fizicul ei pueril, nu dispune de nici un fel de sex-appeal...

Şi iată, sex-appealul răspândindu-se ca o molimă asupra lumei întregi şi iată nedumerirea feminină în faţa unei grele probleme. De unde vine sex-appealul ? Ce trebue să faci spre a-l avea ? Care sunt calităţile ce dau cea mai mare cantitate de sex-appeal ?

Are mai mult sex-appeal o brună sau o blondă? Greta Garbo e blondă şi totuşi deţine — în ochii cinematografiştilor cel puţin — cea mai importanţă cantitate din preţiosul fluid. Atunci? Trebue să fii blondă? Nu, căci dacă Greta şi Marlène sunt blonde, Bebe Daniels, Pola Negri, Conchita Montenegro, Suzy Vernon, sunt brune şi totuş au şi ele sex-appeal! Aşa dar...

Trebue să aibă cineva părul lung sau scurt pentru ca să trezească senzaţiile atât de scump cotate pe ecran? Trebue să fie înaltă sau măruntă? Trebue să fie grasă? Să fie slabă? Să fie veselă, sau tristă ? Să se îmbrace sportiv, cu rochii în linii drepte cu fuste scurte, cu ghete americane, cu beretă ştrengărească pe cap, sau să se deghizeze în

D-ra Jeana Marton aleasă la Timişoara Miss Banat III"

nesăţioasă şi teribilă vamp, cu pene sbârlite în jurul figurei (stil Marlène Dietrich) cu voaletă neagră pe faţă, cu metri mulţi de mătase care să fluture în jurul siluetei ?

Trebue să-şi smulgă sprincenele şi să poarte două arcuşuri fine, trase înspre tâmple, sau să poarte geloase sprincene de spaniolă ?

Trebue să-şi deseneze o gură în formă de inimă, după exemplul atâtor stele, sau sunt mai pline de sex-appeal nişte buze voluptuoase, cărnoase şi naturale ? Trebue să aibă siluetă fluidă ca a Charlottei Suza, altă blondă cu sex-appeal, sau formele rotunde ale Marlenei ?

Trebue să vorbească franc şi deschis, simplu ca Renate Müller, sau să pronunţe fraze scurte şi lapidare, cu un aer absent, cu ochii pierduţi în gol, ca halucinata Greta? Ce trebue să facă, Doamne sfinte, o femee pentru a nu fi lipsită — lucrul ar fi teribil şi dezonorant — de atracţia misterioasă parcimonios răspândită pe glob, ca radiul ?

Ei bine, observaţia ne-a condus la următoarea convingere. Asemeni lui La Rochefoucauld care spune într'una din faimoasele lui maxime că „naturalul ucide dragostea" — dând să se înţeleagă că numai misterul, ciudăţenia, afectarea, şiretenia, ispita, sunt preţioase şi că desvelirea simplă a unui suflet oboseşte şi desamăgeşte — credem că seducţia este un compus datorit studiului şi unei migălitoare compoziţii. Omul modern este prea complicat, prea rafinat pentruca sinceritatea să-l mai atragă... Această ancestrală şi respectabilă calitate îi pare tot atât de sălcie, ca un obraz spălat cu apă şi săpun.

Îi trebuesc ingrediente pipărate, farmece compozite şi bizare, răsfăţat cum e de viaţa paradoxală a filmelor, de frumuseţea preparată şi artificială, întâlnită pe stradă, la tot pasul.

Deci, credem că emanaţia misterioasă a sex-appealului este farmecul femeii civilizate, rafinate, care a ştiut să facă din fiinţa ei un capodoperă de graţie savantă, în care artificiul joacă un mare rol.

În trecut, femeile aveau şi ele sex-appeal şi românul îl cunoaşte de când lumea sub numele de „vino'ncoace". La ţară se zice că o femee are „drăgănele" când ea acumulează calităţi de atracţie feminină.

Dar acel „vino'ncoace" destul de inocent şi anodin, s'a transformat în ardeiatul şi pipăratul sex-appeal, emanaţie a femeii rafinate, posesoarea unei graţii savante şi complicate.

Deci, creiaţi-vă un sex-appeal studiând cu amănunţime caracterul fizicului nostru şi împodobiţi, acest fizic, cu tot ce intelectul vostru îşi poate apropia ca seducţie şi rafinament. Viaţa vă stă subt ochi cu lecţia ei imensă şi cotidiană şi ea este cea mai bună profesoară de sex-appeal.

LUCREZZIA KAR

Din țară

Sub patronajul societății ortodoxe a femeilor române, s'a ținut în Capitală un mare congres femenin, care printr'o moțiune adresată guvernului, a cerut drepturi civile și politice, pentru femei. Congresul a fost prezidat de d-na Alexandrina Cantacuzino. Stânga: *Joi 24 Martie, a sosit în Capitală, venind din străinătate M. S. Elena, mama marelui voevod Mihai.*

Sus: *Marele Voevod Mihai a vizitat zilele trecute imprimeria «Monitorului Oficial». interesându-se în deaproape de lucrările tipografice ale instituției.* Dreapta: *La Atheneu a avut loc un festival pentru comemorarea lui Goethe. Festivitatea a fost patronată de regele Carol.* Stânga jos: *Ca urmare la noua lege a învățământului universitar, studenții universității din București au manifestat pe străzi, cu care ocazie au avut loc câteva ciocniri cu poliția. In fotografia noastră, un grup de studenți, în fața cordoanelor militare.* Dreapta jos: *Cu prilejul acestor ciocniri, manifestanții au incendiat o auto-camionetă a Prefecturii de Poliție.*

O nouă emisiune
DE TIMBRE POSTALE

CRONICA FILATELICĂ*)

Pe ziua de 1 Aprilie s'a hotărît emiterea unei serii de mărci comemorative, după proectul următor:

ANGLIA

Un nou timbru *„maron închis"* de 1 pen. jubilar, cu efigia lui *Mahatma Gandhi*. Anglia drept recunoştinţă pentru activitatea politică de emancipare a Indiilor.... consacră acest timbru comemorativ lui Gandhi, şeful mişcării.

Timbrul este dantelat 13½ şi poartă în filigran... *„un bloc de sare"*.

CHINA

Suntem deprinşi a vedea pe timbrele chinezeşti din ultimul timp... efigiile celor mai desăvârşiţi generali chineji... de astă dată căpătăm un timbru comemorativ cu efigia d-lui *General Moşoiu*...

Timbrul este dantelat 14, de culoare „bleu jandarm" filigranat (o sarma).

DANEMARCA

Un timbru frumos omagial ne oferă Danemarca, cu efigia marelui nostru poet naţional d. *Octavian Goga*. Timbrul este de 20 öre *„roş-galben-albastru"*, dantelat 14. Legenda *„A fi sau a nu fi... şef de partid..."*. In filigran cuvintele: *„La noi..."*

FRANŢA

Cinsteşte amiciţia cu America emiţând în 1927 două timbre comemorative cu efigii, iar în urmă pentru simpatia pe care o poartă d-lui *Argetoianu* îi consacră acestuia un timbru comemorativ cu efigia d-sale. Timbrul este dantelat 24 (24 mäsele) de culoarea „aurului" şi poartă în filigran „un pumn". Valoarea facială 1 Fr.

GERMANIA

După mareşalul Hindenburg, Germania îi rezervă locul pe timbrele poştale mareşalului Pilsudski, marele prieten al fostului imperiu.

Astfel explicăm apariţia timbrului de 8 pfenigi cu efigia Pilsudski. Timbrul este executat în rotogravură negru şi alb dantelat 12½, în filigran cuvântul: *„Danzig"*.

HAITI

Seriile comemorative cu efigiile generalilor este completată cu o valoare de „2 centime" cu efigia Mareşalului Averescu în civil — sub efigie găsim legenda: *„L'Union fait la Force"*. Timbrul este „nedantelat" de culoare „roşie" în filigran „Steaua" (poporului)

INDOCHINA

Indepărtatul ţinut ne oferă un timbru omagial consacrat progresului *„electrotehnicei"* moderne". Timbrul este de 3 c. albastru, dantelat 13½, în medalion d. Prof. Vâlcovici, vorbind la telefon cu... Indochina. Filigranat „un compas".

ISLANDA

Timbrul islandez jubilar nou emis este de 15 Aur cu efigia d-lui *Vaida-Voevod*, timbrul este de culoarea *„stahlblau"* dantelat 11½, în filigran „un castel feudal".

JAPONIA

Ţara Niponului ne oferă un timbru comemorativ de 1 yen cu efigia poetului Victor Eftimiu, autorul *„Chimonoului înstelat"*. Deasupra efigiei în locul soarelui... *„Cocoşul negru"*... Timbrul este brun închis, dantelat 13½ filigranat cu o *Liră*.

LICHTENSTEIN

Micul principat consacră fermierului de la Bădăcin, d. Iuliu Maniu, un frumos timbru de 5 *Kreiţari*; un frumos oval încoronat susţinut de doi „cupidoni" reliefează efigia fostului Premier. Timbrul este dantelat 11½/14 culoarea tricolorului, în filigran „Alba Iulia".

MARTINICA

Colonia franceză ne oferă un timbru *brun-oliv* de 4 cenţi cu efigia d-lui *Trancu-Iaşi*. Timbrul e dantelat 11½, în filigran „un buchet+discurs".

NYASSA

Ţinutul Mozambicului Nyassa, ţara palmierilor şi girafelor... ne oferă un timbru de 15 Reis, cu efigia d-lui *Iunian*, timbrul dantelat 11½, verde, în filigran „Dura lex sed lex".

PALESTINA

Celui mai mare propagandist „pro Palestina" i se consacră un „timbru obicinuit" de 7 mil. cu efigia lui *Adolf Hitler*. Timbrul este negru, dantelat 9, în filigran „Crucea încârligată".

RUSIA SOVIETICA

Ne oferă un admirabil timbru de 3 Ruble cu efigia şefului Partidului Conservator, d. *Gr. N. Filipescu*. Timbrul dantelat 13½, culoarea „roşie", în filigran *„Vlad Ţepeş"*.

ST. HELENA

Locul de exil al celebrului Napoleon, insula engleză din Atlantic *„Sfânta Elena"*, ne oferă un timbru jubilar reprezentând jos *"Gouvernment House"* iar deasupra în medalion, efigia d-lui M. Manoilescu, timbrul este verde şi galben, dantelat 13½, în filigran B. N. R. (iniţialele primului nostru Institut de Credit).

Şi ultimul timbru pe care-l semnalăm este cel emis de

TURCIA

Un frumos timbru alegoric, care reprezintă legenda turcească... „cine plăteşte oalele sparte". Acest timbru de 1 piastru este consacrat d-lui *Mihalache*, timbrul este dantelat 13 ½, culoarea albastră, în filigran „Scrisori către ţărani".

ALDO

*) *Notă.* Vezi ilustraţiile la pag. 22.

Cărţi şi reviste

„Tehnica Fotografică" revistă lunară pentru desvoltarea artei fotografice, anunţă apariţia numărului dublu 9—10 cu următorul sumar: Intre artist şi fotograf, de Al. Bădăuţă; Ceva despre developare, de A. Buchholz, Berlin; Fotografiatul în timpul nopţii, de M. Samson; Aparate mici sau mari, de C. Belmont; Pozările în cămin la lumina artificială, de Veritas, etc.

De vânzare la principalele librării şi chioşcuri. Informaţiuni, Abonamente la Redacţia şi Administraţia revistei „Tehnica Fotografică" Bucureşti, Bulevardul Academiei No. 2.

Realitatea sportivă

FOOTBALL

Din cauza timpului nefavorabil, matchurile de campionat de Duminică 20 Martie s'au contramandat. Astfel, programul de Duminică 3 Aprilie este al celei de a treia zi de campionat. Derby-ul zilei e matchul Venus-Juventus de care depinde soarta clasamentului. Echipele se prezintă în următoarele formaţii:

Venus: Lăpuşneanu, Struşka, Murea, Costel, Actis, Stanciu, Em. Dumitrescu, Vâlcov III, Vâlcov II, Vâlcov IV, Motoroi.

Juventus : Laky, Hermann, Sile Georgescu, Bărbulescu, Vogl, Constantinescu, Dobo, Melchiori, Iuscinsky, Luppu, Cristescu.

★

In timp ce la noi se şomează în materie de sport, în străinătate, toate oraşele sunt aglomerate cu matchuri internaţionale. La Viena în faţa a 60.000 de spectatori echipa Austriei a învins pe cea a Italiei cu 2—1 (0—0). Vremea era nefavorabilă unui match mare şi zăpada s'a adunat în strat de grosime neobicinuită. Pentru Austria au marcat Hoffmann şi Sindelar. Pentru Italia a marcat Orsi. In tot cursul matchului echipa Italiei a fost net superioară. Austria graţie lui Hoffmann, cel mai bun din 22, a ieşit învingătoare. La Praga a avut loc matchul Ungaria-Cehoslovacia. Echipa Ungariei cu trei rezerve, a dispus net de cea a Cehilor cu 3—1 (0—0). Primul goal e marcat de Cehoslovacia prin Svoboda. Turay II egalează ca Zawazky să ridice scorul. Spre sfârşit, Turay III stabileşte scorul matchului. Ambele matchuri contau pentru Cupa Europei. In fruntea clasamentului se află Ungaria şi Austria la egalitate de puncte.

Alte rezultate au mai fost:

Berna. Elveţia—Franţa 3—3.

Roma. Italia B — Austria B 3—1.

Padova. Italia D — Bulgaria 4—0.

Edinbourg. Scoţia—Anglia (amatori) 3—1.

HOCKEY PE IARBĂ

Hockey-ul pe iarbă este un sport care până'n anul acesta nu era prea desvoltat la noi. Numai studenţii dela O. N. E. F. practicau acest sport foarte distractiv. Iată că acuma, însă, se mai anunţă înjghebarea a două noui cluburi: T. C. R. şi Sparta.

BOX

Sâmbătă 19 Martie a avut loc la Milano matchul de box între campionul Italiei Bernasconi şi Lucian Popescu. Matchul s'a disputat pentru titlul european la categoria „Cocoş", deţinut de Lucian Popescu. Bernasconi s'a prezentat la greutatea de 52.800 kg., iar Lucian la 53.200. In primele două reprize Lucian Popescu acumulează un mic avantaj. In cea de-a treia, Bernasconi plasează o formidabilă dreaptă la maxilar, care-l trânteşte pe Lucian la pământ. Arbitrul acordă „out". Cu acest match Lucian Popescu pierde şi titlul la categoria „cocoş"...

Azi Miercuri 30 Martie va avea loc la orele 9 seara, în sala de spectacole a atelierelor Griviţa, o reuniune mixtă în cadrul căreia se vor disputa campionatele clubului C. F. R. ca match vedetă fiind întâlnirea dintre Constantin Cionoiu şi Emanoil Ionescu. Este a treia întâlnire în acest an a acestor doui boxeuri. Primele două s'au soldat cu match nul.

TENNIS

Cutoatecă ziarele străine de specialitae „Sporttagblatt" şi „Nemzetti Sport" au declarat că matchul Anglia-România pentru Cupa Davis nu va avea loc, se pare că totuş Federaţia Angliei de Lawn-Tennis se va lăsa convinsă.

★

La New-York, în cadrele Campionatului Americei pe teren acoperit, echipa Franţei a fost eliminată în sferturile de finală la simplu domni.

Rezultate technice:

Simplu domni. — Sferturi de finală : Gr. Mangin (St. U.) b. Ch. Boussus (Fr.) 6—3 6—4; Berkeley Bell (St. U.) b. Jean Borotra 6—2 6—4; Seligson (St. U.) b. Geulien (Fr.) 6—3 6—4.

Dublu domni. — Geulien—lt. Ridley Watt b. Spaulding—Turner 6—0 6—0; Frank X. Shields —Gene Mac Cauliff b. Joe Brady —Julius Tavellin 6—2 6—3; Gregory Mangin—Bell b. Harold Krieg—Mayer 6—1 6—1.

Frank X. Shields—Gene Mac Cauliff b. Griffen—Mel Bann 6—3 6—1.

M. Seni

Rezultatul celei de a doua serii de concursuri de perspicacitate

A DOUA serie de concursuri de perspicacitate, lansată de „Realitatea Ilustrată", a avut un succes încă mai răsunător decât prima.

Mai mult de zece mii de cititori din toată ţara au răspuns la întrebările puse de noi. Cum numeroase soluţii au fost exacte, distribuirea premiilor s'a făcut prin tragere la sorţi şi au câştigat după cum urmează:

Lei 5.000.— d. G. N. Vlădoianu, Iaşi.

Lei 2.000.— d. S. Merluzi, Bucureşti.

Lei 1.000.— d. Dan Comănescu, Alba-Iulia.

Câte un abonament pe un an la „Realitatea Ilustrată":

D. Grigore Petrescu, Craiova.

D. David Elias, Bucureşti.

Câte un abonament pe şase luni la „Realitatea Ilustrată":

D. Raul Spoliansky, Cernăuţi.

D-şoara Blanche Bongard, Bucureşti.

Câte un abonament pe trei luni la „Realitatea Ilustrată":

D. Alexandru Marin, Călăraşi.

D-şoara Marioara Băleanu, T.-Severin.

D-na Ecaterina Savian, Tg.-Mureş.

Problema 1. — Farfuriile No. 4 şi 9.

Problema 2. — Numărul 9 n'are pereche.

Problema 3. — Fotografia este luată noaptea, fereastra fiind luminată.

Problema 4. — „Satania a vorbit!". Cele zece greşeli sunt:

1. Eroul a sunat la poarta vilei lui O'Keel şi la început se spune că americanul fusese găzduit la hotel, în Londra.
2. O'Keel a fost găsit asasinat cu un stilet, şi criminalul declară c'a luat şase gloanţe.
3. O'Keel e presbit, şi citeşte, apropiând hârtia de ochi.
4. Era o zi splendidă de vară şi criminalul declară că era îmbrăcat cu paltonul.
5. Revolverul era încărcat cu şase gloanţe, şi Abel Harvey declară c'a tras nouă.
6. Spune că nu fumează, şi pe urmă spune c'a aprins o ţigară.
7. Eroul povestirei, după ce-şi dă numele de Abel Harvey, subscrie Abel Elliot.
8. Deasemenea schimbă şi numele străzii.
9. Declară la început c'a furat şapte diamante, şi apoi în cursul povestirei spune că nu s'a atins de nimic.
10. Intr'o parte O'Keel e arătat că are părul blond şi mai târziu pseudo-criminalul vorbeşte de părul negru a lui O'Keel.

Problema 5. — Perechea de călăreţi identici, este formată din 3 şi 10.

Problema 6. — Idolul fără pereche este numărul 12.

Problema 7. — Corespondentul din Roma — care descrie cu atâta colorit două aspecte de viaţă, dela Rio de Janeiro şi Roma — uită să ţie seama de faptul că între Roma şi Rio de Janeiro este o diferenţă de şase ore.

Problema 8. — „Un manuscris ciudat". Cele şase greşeli sunt:

1. In pustiu nu poartă nimeni haine negre;
2. Nici pălărie neagră de fetru;
3. Buzele le erau uscate de sete şi când au găsit rănitul, i-au dat puţin rom, ca să-şi revină.
4. N'au avut apă, şi totuş i-au spălat rănile şi i-au dat să bea.
5. Dacă oaza era uscată, vegetaţia nu putea fi luxuriantă;
6. Caii nu rezistă mai mult de 24 de ore fără apă.

Problema 9. — Patinorul fără pereche este numărul 5.

Problema 10. — Rezultatul nu putea fi real, deoarece în susul apei bărcile nu puteau parcurge distanţa, într'un timp mai scurt, decât în josul apei.

JEANETTE MACDONALD despre DRAGOSTE ŞI CĂSĂTORIE

LOGODNA Jeanettei MacDonald cu Robert Ritchie, s'a prelungit într'atât încât a întrecut în durată, multe din căsniciile Hollywoodului. Sunt mai mult de doi ani de când se vorbeşte despre o căsătorie secretă între Jeanette şi simpaticul ei manager.

Noi suntem însă mai bine informaţi. Vrem să spunem că dacă nu oficiază căsătoria şi continuă să trăiască nelegitim, vina e a Jeanettei şi nicidecum a noastră. Actriţa declară cu emfază că nici nu se gândeşte la o căsătorie. E pur şi simplu logodită. Logodna după ea, e mult mai nostimă decât căsătoria. Bărbatul te înconjoară de atenţiile scumpe oricărei femei, lăsându-ţi întreaga libertate şi nu-ţi răpeşte nimic din farmec.

Oricum, Jeanette e o femee surprinzătoare. Ochii verzi scânteetori şi părul de-un auriu roşcat par să trădeze o fiinţă romantică; vă închipuiţi deci surpriza pe care-o produce, când îşi disecă inima cu precizia rece a unui savant, când îşi ţine rechizitoriul împotriva dragostei, cu înverşunarea procurorului şi termină anunţând că Bob Ritchie este, în complexul inferiorităţii sale, un factor de echilibrare.

Jeanette şi Bob sunt nedespărţiţi — o pereche foarte frumoasă de altfel. Călătoresc împreună. (A însoţit-o în voiajul pe care l-a făcut în Europa şi în cursul căreia se svonise că actriţa s'ar fi sinucis, din dragoste pentru un prinţ de coroană; apoi că fusese înjunghiată în secret, de soţia prinţului şi multe altele de felul acesta). Când sunt la Hollywood, Bob locueşte cu Jeanette şi mama ei. Dacă e invitată undeva, actriţa îl ia cu sine şi e tot atât de inevitabil ca şi un soţ.

Totuş vara trecută, când în toate ziarele apăruse potretul Jeanettei, anunţându-i apropiata căsătorie, actriţa a răspuns calmă reporterului, care venise s'o intervieweze:

„Se vorbeşte de căsătoria mea, dar nu mă gândesc să mă mărit".

Ideile nu i s'au schimbat de atunci şi modul în care-şi expune teoriile exclude cu desăvârşire probabilitatea unei căsătorii.

„Singurul motiv care îndeamnă pe doi oameni să se căsătorească", argumentează „privighetoarea din „Filadelfia", este necesitatea de-a fi mereu împreună. Or, între mine şi Bob, acest lucru e imposibil, întrucât câmpul său de activitate e la New-York, iar al meu la Hollywood. Aşa că n'am avea nimic de câştigat dintr'o căsătorie.

„Şi pe urmă, nu cred în „adevărata dragoste". Nu pot garanta că iubirea mea va dura ani la

Dreapta : *Janette Macdonald în rolul unei olandeze;* st.: *Actriţa în „Monte Carlo";* sus: *Primirea entuziastă a Janettei la Londra*

rând. Credinţa aceasta e un nonsens. O fiinţă omenească nu poate îndrăgi aceeaş persoană, o veşnicie.

„Imi aduc aminte că pe vremea când jucam pe una din scenele New-Yorkului eram tare îndrăgostită de-un bărbat şi am avut prostia să cred că era una din acele pasiuni ce ţin cât viaţa. Curând m'am trezit însă căci don-juanul m'a părăsit. Câteva săptămâni, inima mi-a fost sdrobită, mă consideram o epavă, şi mă simţiam mai cu seamă grozav de urită.

„In cele din urmă, una din fetele companiei în care jucam, îmi spuse că unul dintre spectatori mă găsia nici mai mult nici mai puţin decât adorabilă. Imediat mi-am revenit. Tipul mi s'a părut interesant şi m'am hotărît să flirtez puţin. Curând legăturile noastre au devenit una din cele mai frumoase idile. Mă simţiam din nou atrăgătoare şi fericită, iar pe celalt, îl uitasem cu desăvârşire. Atunci mi-am dat seama că nu există iubiri veşnice. Nu cred că poate exista o iubire peste care să nu poţi trece, dacă ai voinţă. Inimile rănite de dragoste s'ar vindeca foarte uşor, dacă cei decepţionaţi şi-ar îndrepta privirile aiurea.

Iubirea, după Jeanette, e un sentiment pe care-l nutreşti pentru o persoană, care la rândul ei, simte la fel pentru tine. Dacă această persoană e indiferentă, te întorci către o alta, pe lângă care poţi avea mai mult noroc.

A început apoi să vorbească de avantagiile pe care le prezintă logodna faţă de căsătorie.

„Cred că e nevoe să-ţi cunoşti îndelung tovarăşul, mai înainte de-a te căsători cu el, pentrucă în majoritatea cazurilor, bărbaţii se schimbă mult după cununie. E bine să descoperi cât mai multe defecte şi cât mai multe divergenţe de caracter, mai înainte de-a te fi căsătorit, pentrucă datele pe care trebuie să le afli e bine să le afli înaintea nunţii. Dac'ai pierdut această ocazie, e foarte probabil că nu te vei mai ratrapa niciodată".

Deşi au trecut doi ani de reciprocă examinare, Jeanette şi Bob par că mai au să-şi desvăluie încă multe.

Intre altele, Jeanette continuă să surprindă lumea prin totala-i lipsă de gelozie, cel puţin, aşa se laudă ea.

„Nu mă supără câtuş de puţin faptul, că-mi văd logodnicul flirtând cu alte femei", declară ea. „Imi place să flirtez şi ştiu că şi lui trebue să-i placă. Nu văd ce poate fi supărător în asta.

„Bob Ritchie îmi place mult. Are asupra mea influenţă minunată. Dat fiindcă mă încred foarte puţin în posibilităţile mele şi sunt foarte susceptibilă de depresiune, Bob mă ajută mult în direcţia aceasta. Imi dă curaj asigurându-mă fără încetare că sunt un geniu, mă sprijină şi-mi susţine moralul când am un acces de neîncredere în capacitatea mea.

Tovărăşia lui Bob e pentru Jeanette foarte preţioasă.

„Viaţa mea mondenă la Hollywood, e foarte anemică. Găsesc că relaţiunile sociale au aci un caracter comercial prea pronunţat. Totul e determinat de interese şi când eşti invitat undeva, nu întârzii să descoperi că gestul a fost făcut cu un anumit scop.

„Nu iau odată parte la vreo recepţie fără să mi se ceară să cânt. Faptul nu mă supără, dar am adesea impresia că nu mă prenumăr printre invitaţi, ci printre cei chemaţi să amuze.

„Am avut cele mai penibile exemple asupra modului în care lumea de aci caută să profite de relaţiunile sociale. Doctorii şi avocaţii stau mai prost decât actorii. Oridecâteori la dineul unde eram invitată, se afla şi un doctor, se găsia cineva care să-i ceară un leac pentru o suferinţă oarecare.

Intr'o seară, la cină, un avocat renumit se afla tocmai în faţa mea. Unul din invitaţi începu imediat să-i vorbească de-o neînţelegere pe care o avusese cu un fost asociat, incident care necesita intervenţia omului de legi. După o îndelungată expunere a faptelor, vecinul meu îl întrebă „Şi acum, ce mă sfătuiţi să fac ?" „Dac'aş fi în locul d-tale", i-a răspuns atunci acesta, „aş angaja un avocat".

Intâmplări de felul acesta, destul de frecvente, dau la Hollywood vieţii sociale un aspect extrem de neplăcut".

Examinând bine situaţia, vedem că actriţa şi-a aranjat astfel viaţa, încât are o mare parte din avantagiile vieţii matrimoniale, rămânând totuş la adăpost de neplăcerile ei. Ritchie o conduce peste tot, iar la recepţiile pe care le dă, el îşi asumă rolul amfitrionului.

Când Bob pleacă la New-York, Jeanette în loc să pară o biată soţie părăsită, are în ochii bărbaţilor, fascinaţia unei femei singure şi cu inima liberă.

JAMES GRAY

AL DOILEA PIGMALION

DE ASHTON WOLFE

IMI terminasem tocmai lucrările și clasam o serie de fotografii pe care mi le adusese asistentul meu, când sunetul strident al soneriei mă făcu să tresar. Aruncând o privire asupra tabelei indicatoare am văzut că eram chemat de Dufresne, șeful siguranței. In clipa aceea, inspectorul Rousseau, dădu busna in cameră.

— „Un caz nou, mon vieux" zise el „Și Bertillon nu va fi aci decât mâine de dimineață. Vino repede, Dufresne ne așteaptă."

— „Nu cumva știi despre ce e vorba?"

— Cred că de dispariția unei femei. Soțul ei se'află aci...

Inaintea lui Dufresne se afla cunoscutul pictor de Mordillac, care făcuse senzație la expoziția toamnei trecute, cu minunatul portret al reginei României. Fața lui era albă ca varul, părul răvășit și hainele prăfuite. Cu toată înfățișarea-i rătăcită, l-am recunoscut dela prima ochire, întrucât nu era nici un an de când ziarele îi publicaseră portretul, anunțând căsătoria sa cu frumoasa dansatoare suedeză, Gertrude Onsdag.

— „Dusă... dispărută, domnule! strigă el răgușit, in clipa când intram „simt că înebunesc..." Iși prinse capul in mâini, încercând să domolească svâcnetul arterelor.

— „N'ai putea să ne spui precis ce făcea soția d-tale, ultima dată când ai văzut-o? Ai petrecut noaptea trecută in oraș?"

— „Da. Am fost invitat la o masă dată de câțiva prieteni, boemi de vechiul tip — și cum Gertruda nu prea simpatizează acest soi de oameni, nu i-am cerut să mă insoțească. Intenționam să părăsesc casa pe la șapte iar ea, aranjase să cineze singură, urmând să lucreze apoi ca de obiceiu, pentru săraci. Imi amintesc că luându-mi rămas bun, ea mi-a spus râzând:

— „Știu că ai să te înapoiezi la ziuă și că ai să fi cam amețit, așa că te rog, nu veni in camera mea.

— „Ai văzut-o deci pentru ultima oară la ora șapte? Când te-ai înapoiat acasă?

— „Pe la patru dimineața, și... trebue să mărturisesc spre rușinea mea că nu eram tocmai treaz. Ne vrând să-mi trezesc soția, m'am trântit îmbrăcat pe divanul din atelier. Nu mi-am dat seama că se petrecuse ceva anormal decât când servitoarea, Giselle, mă trezi la ora 10. Adusese o tavă cu cafele și cornuri pentru doi, dar când observă că eram singur zise:

— „Să țiu cafeaua caldă? Va veni d-na pentru dejun?

„Deși eram încă somnoros, cuvintele acestea mă uimiră.

— „Să vie acasă!" strigai eu „Ce vrei să spui, Giselle? Doamna e in dormitor".

— „Ba nu, domnule, viu tocmai de acolo. Patul n'a fost desfăcut și doamna nu e acasă.

„Trezit deabinelea am sărit atunci in picioare și-am început să scotocesc din cameră in cameră, din pivniță până in pod. Fata avusese dreptate, patul soției mele nu fusese atins; hainele la care lucrase zăceau acolo unde fuseseră aruncate și ceea ce-i mai teribil, domnule, încălțămintea rochiile și mantourile ei sunt toate la locul lor...

— „Ce purta când ai plecat?"

— „Un peignoir de mătase și pantofi de casă. Am găsit pe scară șalul de dantelă ce-i acoperia umerii. Nu există nici un semn, nimic care să-mi indice când a părăsit casa, sau de ce. Atunci deabia mi-am amintit că ușa principală s'a deschis foarte ușor când am introdus cheia."

— „Vrei să spui că era deschisă?"

— „Da... așa — cred acum — atunci eram însă amețit și n'am dat faptului nici-o atenție. Oh, casa asta... un blestem asupra ei", exclamă Mordillac cu un gest de tragedie. „Pe vremea când tatăl meu era copil, două din verișoarele sale, Marie și Jeanne de Mordillac, surori gemene, au dispărut tot atât de misterios. Se spunea c'ar fi fost atrase din camerele lor in cursul nopții și o lună mai târziu trupurile lor au fost găsite in lacul artificial din fundul parcului. Nimeni n'a putut spune vreodată în ce mod și-au găsit sfârșitul. E in familia noastră o legendă care spune că odată la o sută de ani, una din femeile care trăesc sub acoperișul castelului de Mordillac, cade victimă blestemului, murind in condițiuni misterioase...

— „Domnule", ii tăia Dufresne vorba „dacă crezi că dispariția soției d-tale se datorește unei intervenții supranaturale, pierzi un timp prețios și pentru d-ta și pentru noi venind aci. Noi nu putem combate decât agenții tangibili ai răului. Cei din lumea spiritelor nu intră in competența noastră. Ce legătură poate exista intre o veche superstiție de familie și faptul că ai găsit ușa deschisă? Iți dai seama, sper că acesta e un caz de resortul Siguranței și nici de cum de al bisericii. Totuși..."

— „Iți cer iertare, domnule Dufresne... sunt pe jumătate nebun... dar de ce... ce ar fi putut-o face pe soția mea, care mă iubia... să mă părăsească așa subit... fără un cuvânt...?"

— „Asta e tocmai ceeace trebue să aflăm. Dar.. iartă-mă.. ești sigur că nu avea vre-o simpatie pentru un alt bărbat... adică nu; d-ta ai fi fost ultimul care s'o afle. Un dușman atunci?

— „Dușmani, da... avem doar toți. E spre exemplu un îndrăgostit decepționat un anume Marcel Valbonne. Soția mea e foarte frumoasă. A făcut după cum știți teatru. A avut legături de strânsă prietenie cu Valbonne mai inainte de a mă intâlni pe mine și îmi pare că a fost intr'o vreme vorba de o căsătorie. Când s'a anunțat logodna noastră, individul m'a așteptat intr'o seară la intrarea clubului meu și... a încercat să mă provoace la duel. E un mare fanfaron și are o reputație de bun duelist. Eșuându-i planul, a jurat să ne omoare pe amândoi. Știu sigur să nu a uitat-o, pentrucă l-am văzut furișându-se prin pădurile de lângă Pierrefonds; învârtindu-se in jurul casei mele".

— „Și... bănuești că Valbonne ți-ar fi răpit soția... dar cum?"

— „N'o pot spune... a știut poate că rămăsese singură in noaptea trecută."

— „Dar bine, cu toți servitorii in casă, intr'un centru atât de animat, n'ar fi putut trage după sine o femee puternică și sănătoasă, fără să fie văzut? Terenul din jurul casei e mare?"

— „Nu prea; mare parte a fost vândut. N'a mai rămas decât o grădină de o jumătate de pogon, înconjurată de un zid inalt, micul lac, de care am mai pomenit și un pavilion situat tocmai la celălalt capăt. Poarta e de obiceiu încuiată, dar n'aș putea jura că era astfel noaptea trecută."

— „Foarte bine, voiu cerceta locul. Dar nu mai există oare o altă posibilitate decât aceea că un ofiter bine cunoscut, făcând parte din așa zisa bună societate să fi pătruns in casa d-tale pentrucă patima pe care o avea pentru Gertrude de Mordillac era atât de puternică încât s'ar fi hotărit s'o răpească? Spune, nu ți se pare cam absurd? Și admițând prin imposibil c'ar fi reușit s'o răpească ce-ar fi putut face cu ea? Nu poți ține o femee in toată firea multă vreme închisă, fără ca cineva să afle."

Cuvintele acestea reci și concise îl făcură pe bietul om să se ia cu mâinile de cap și rămase un timp astfel; începu apoi să măsoare încăperea dela un capăt la altul cu mișcări pripite de fiară prinsă in cuscă.

— „Știu, știu", strigă el în cele din urmă. „Dar ce altceva ați putea presupune? Dac'ar fi plecat de-acasă cu voia ei, Gertruda s'ar fi îmbrăcat pentru oraș.

In loc să-i răspund, Dufresne făcu un semn aproape imperceptibil lui Rousseau care înaintă imediat și începu să vorbească cu Mordillac încercând să-l liniștească. In acest timp, șeful său împărția dispoziții diverselor departamente. Apoi când nenorocitul se mai liniști, il condus până la ușă.

— „Așteaptă-mă peste o oră și nu-ți mai face gânduri negre, domnule", ii strigă din urmă șeful Siguranței, mișcat de disperarea lui. Rămas singur, atitudinea de siguranță și optimism îi căzu de pe figură, ca o mască și rămase câteva minute pe gânduri, bătând nervos in birou cu un creion.

— „Dar dacă femeea o fi plecat intr'adevăr cu rochia de casă pe ea? Și apoi, nimic nu se opune presupunerii că și-a premeditat fuga, pregătindu-și haine de care soțul nu știa nimic. Bine... Vom vedea. Ia-ți lentilele și aparatul fotografic. Mergem acum la fața locului. Rousseau ne va conduce. Dar repede, trebue să ajungem acolo inainte de-a se întunca."

Pierrefonds, impozantul castel al aristocraticei familii de Mordillac suferise mult in timpul revoluției.

— „Nimeni n'ar fi putut forța această poartă fără a trezi pe servitori," murmură Dufresne. „Și numai un hoț expert ar fi putut deschide broasca".

— Și apoi ce-i cu cuștile acestea? Mordillac nu ne-a vorbit de ele, dar e evident că noaptea sunt câini de pază."

— „Ai dreptate... am să-l întreb de asta. Și acum... să intrăm."

Era un interior sever, supra-încărcat de panouri de stejar sculptat, Chiar camera unde ne condusese soțul și care, după cum reeșia din

hainele îngrămădite lângă un coșuleț de lucru era cea în care dispăruta fusese văzută pentru ultima dată, semăna mai curând cu o mică sală de consiliu, decât cu un budoar de femee. Rousseau își trase șeful de o parte și-i arătă o scobitură adâncă în partea superioară a căminului:

— „Oricât de ermetice ar fi ușile și ferestrele, un om s'ar fi putut ascunde aci, cu cea mai mare ușurință", zise el, „Să căutăm bine, vom găsi poate urme de praf și cenușă".

Cercetările noastre rămaseră totuș infructuoase și Dufresne se întoarse spre pictor cu o nervozitate prost disimulată.

— „Ai uitat să ne vorbești despre câinii pe care-i ții în jurul casei. Imi pare că prezența lor înlătură cu totul presupunerea că doamna ar fi fost răpită. Trebue să fi părăsit casa sub un impuls subit. Gândește-te bine, n'ai observat ceva ciudat în firea ei, vre-un simptom de turburare mintală, vreau să spun?

— „Gertrude a fost întotdeauna o fire închisă și cam tristă, ca toți oamenii din neamul ei. Era extrem de melancolică ceea ce o făcea să evite societatea omenească. Se prea poate să mă înșel dar am avut întotdeauna sentimentul că o suferință secretă apăsa greu asupra spiritului ei. Din moment ce nu a găsit însă de cuviință să-mi încredințeze acest secret, m'am ferit s'o întreb. Nu pot crede totuș că aceasta ar fi putut-o determina să mă părăsească... fără un cuvânt."

— „Ca să fiu sincer, domnule, am convingerea că un motiv necunoscut a silit-o pe soția d-tale să părăsească casa, fără veste, dar cu propria ei voință.. Vei primi probabil vești dela ea, peste o zi sau două; ușa rămasă deschisă dovedește că se afla în clipa plecării, într'o stare de extremă agitație. A plecat poate sub imperiul unui impuls irațional și rătăcește acum pe undeva, într'o stare de semi-conștiență. Crezi că încălțămintea și hainele ei sunt toate aci, dar care bărbat poate fi sigur că are știre de tot ce conține garderoba soției sale".

— „Raționamentul d-voastră e absurd...! Dacă, după cum spuneți biata mea soție ar fi avut haine, de care eu nu știam nimic, unde este atunci peignoir-ul, unde sunt pantofii de casă?

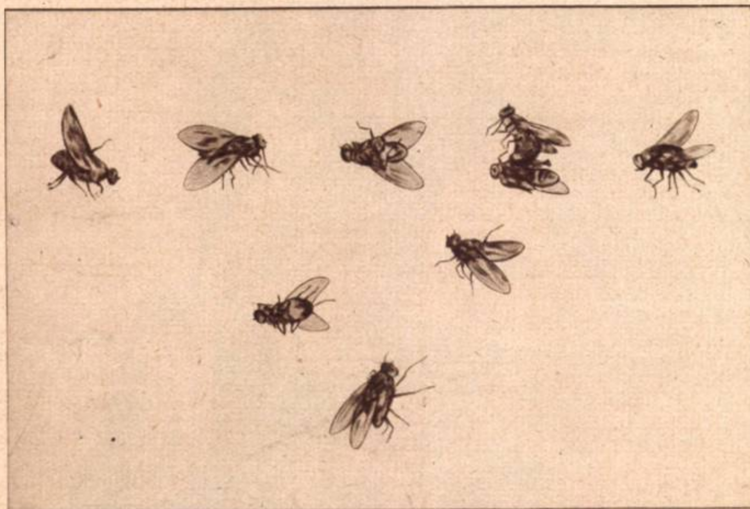
Ochii pictorului aruncau fulgere. Rousseau șopti atunci ceva lui Dufresne, care cu un scurt salut se îndreptă spre mașină.

Luându-mă de braț și trăgându-mă în grădină, Rousseau îmi șopti:

— De-ar veni odată Bertillon. In materie de razii Dufresne e maestru, dar e incapabil de-o analiză subtilă.

„Și acum că suntem pe teren... ce crezi c'ar fi făcut Bertillon în acest caz?

— „Cam greu de spus" i-am replicat eu „Prima întrebare care se pune e dacă s'a comis într'adevăr vre-o crimă. S'ar putea ca Dufresne să nu fie tocmai departe de adevăr. Sunt de părere să cercetăm cu atenție terenul din jurul casei mâine, imediat de se va fi luminat de ziuă. Bietul Mordillac crede că soția sa a fost răpită cu vre-un scop sinistru. Mă voi duce să vorbesc cu Durand impresarul, care cunoaște bine pe toate vedetele și-mi va da poate informații prețioase asupra doamnei de Mordillac, fostă Gertrude Onsdag. Il găsești întotdeauna la Clubul Thespis după ora șapte. Tu, ai face bine să te duci în oraș și să vezi dosarul lui Valbonne. Ne vom întâlni apoi la taverna „Globul".

Era aproape 11 când Rousseau apăru la întâlnire și-am văzut imediat, după ciudata contractare a buzelor că aveau noutăți.

— „O sticlă de Volnay", strigă el chelnerului, luând loc lângă mine și după ce dădu pe gât, la rând, două pahare din lichidul rubiniu, începu:

— „Ei bine, Mordillac nu e chiar atât de nebun pe cât îl credeam... acest Valbonne are o reputație foarte proastă. De când s'a înapoiat din Africa aventurile sale amoroase au fost atât de numeroase încât l-au împiedicat să avanseze. Individul e foarte inconstant. Până anul trecut a fost la Versailles dar a cerut apoi să fie transferat la Compiegne și data acestei permutări coincide cu înapoierea lui Mordillac și a tinerei sale soții din călătoria lunei de miere. Intre Pierrefonds și Compiegne nu e mai mult de o leghe distanță. Am vorbit cu menajera lui Valbonne. Vine foarte rar acasă. Are un pavilion de vânătoare în pădure și-și petrece acolo cea mai mare parte din timp. Acum e în concediu: ce-ar fi dac'am da o raită până la Compiegne? E bine să bați fierul cât e cald. Și tu ce-ai descoperit?

— „Nimic altceva decât că dansatoarea avea o legiune de admiratori, printre cari se afla și Valbonne. Fenouil, faimosul sculptor e altul. S'au bătut în duel pentru fată și Valbonne a primit un glonte în umărul drept. Durand spune că Gertrude Onsdag s'a căsătorit numai pentrucă o îngrozise sinuciderea Contelui Braglio, care s'a împușcat pe bordul vaporului ce o aducea în Franța.

„Durand era de față, după câte am înțeles, când Valbonne s'a năpustit în cabina dansatoarei, jurând c'o va omorî atât pe ea, cât și pe cel care-ar îndrăsni să i-o ia. Fenouil, care e un individ de-o forță herculeană, a repezit atunci pe ofițer, în jos pe scări și în urmă a avut loc duelul de care ți-am pomenit.

— „Hm... vezi e și aici ceva... N'am mai stat la vorbă, am cerut chelnerului să prepare sandwichuri și o sticlă de coniac și aprovizionați astfel am sărit în mașină, alături de colegul meu.

„Putem ajunge la pavilionul lui și pe șoseaua națională" zise Rousseau brusc și pornind pe drumul ce ducea spre Compiegne, rămase multă vreme pe gânduri.

— „Vom lăsa mașina în câmp adause el, într'un târziu și vom sări peste îngrăditura de sârme. Am la mine o hartă polițienească. Numără diviziunile, fiecare lot e marcat cu o literă... litera lui Valbonne e R... a, iată am găsit"...

Și cu o mișcare îndrăsneață, coti, oprind mașina în umbra unei bolte scunde.

Zece minute mai târziu ne furișam printre tufișuri, până când ne apăru înainte o căsuță de bârne, împrejmuită de-un gard de nuele. O licărire galbenă filtra prin crăpăturile jaluzelelor, iar de undeva dinapoia casei, venia un tropăit de potcoavă.

— „E acasă", șopti Rousseau. „Ce noroc! Atenție... dacă rapoartele sunt exacte, Valbonne mai întâi va trage și apoi va începe să argumenteze.

— „Ce speri să găsești?" L'am întrebat eu, în șoaptă. In loc să-mi răspundă, Rousseau mă apucă de braț trântindu-mă în genunchi. Ușa se deschise brusc, dând la iveală o siluetă înaltă și viguroasă. O clipă omul stătu nemișcat, scrutând întunericul apoi se întoarse și reapăru cu o pușcă la umăr, dând un ordin scurt și răstit prepelicarului care-l urma, și porni într'o direcție cu totul opusă locului unde ne ascundeam. Rousseau așteptă 10 minute apoi se ridică dând să se strecoare prin micul luminiș.

„Rămân aci de pândă" șoptii eu repede. „In caz de pericol, voi striga de trei ori ca bufnița.

Rousseau mormăi un răspuns, din care nu putui înțelege nimic și un minut mai târziu văzui ghemuindu-se lângă fereastră. După ce aruncă o privire înăuntru, se întoarse în fugă lângă mine, cu respirația șuerătoare de emoție și oboseală.

„Mai e cineva înăuntru... am văzut o pălărie de femee și sunt sigur că am auzit gemete, ce veniau dintr'o altă cameră. Ce zici, să ne aventurăm?

Bubuitura unei împușcături sfâșiă în clipa aceea tăcerea. Urmă un șuerat și zgomotul unui corp greu ce se târa printre tufișuri. De după casă apăru raza unei lanterne să auzirăm o voce bărbătească strigând:

„Valbonne, unde ești? Am adus..." Ultimul cuvânt era înăbușit și nearticulat de parcă cineva ar fi astupat cu mâna gura celui care vorbia.

Valbonne se întoarse în fugă și timp de-o secundă văzurăm câtevă forme întunecate grupate înaintea intrării. Ușa fu apoi trântită în urma lor cu putere și rămaserăm iar în întuneric.

Așteptam cu inimile palpitânde, neștiind ce să facem. Nouii veniți puteau fi simpli prieteni din vecinătate, deși apucăturile lor erau foarte ciudate. In orice caz, prezența noastră acolo ne primejduia zadarnic, dacă Valbonne și necunoscuții săi vizitatori aveau într'adevăr proecte criminale, n'am fi putut face nimic împotrivă-le, fără un mandat de arestare. La un moment dat, ușa se deschise și o voce aspră strigă: „Afară, Diana, afară... păzește casa!".

Unul sau mai mulți câini fuseseră lăsați liberi și numai fuga ne-ar fi putut scăpa de-a fi descoperiți.

Rousseau sărise tocmai peste îngrăditură, pe șosea și alerga spre mașină. Deodată, se întoarse ridicând o mână.

— „Ascultă" îmi zise el. „Ascultă!

Un vaet lung, sfâșietor vibrase în noapte. N'ai fi putut preciza însă dacă era omenesc, sau de nu era scos cumva de vre-un animal.

— Trebue să ne înapoiem la centru, mormăi Rousseau „și să-l trezim pe Dufresne. Ne va da un mandat și vom reveni mâine de dimineață. Trebue să se petreacă aci ceva ce reclamă intervenția noastră".

Se făcuse ziuă deabinelea când ajunseră să luăm contact cu șeful siguranței. Ne ascultă tăcut, cu vădită neplăcere.

— „Credeți că mă înșel" zise el în cele din urmă „și că nebunul acela a sechestrat într'adevăr pe soția lui Mordillac. Bertillon a telegrafiat azi noapte că va fi aci la zece. Am să-i predau lui cazul. Intre timp, puteți cere comisarului dela Compiegne să puie șoseaua sub pază. Mâncați apoi ceva și duceți-vă la culcare; Bertillon are să aibă nevoie de voi.

Aveam impresia că deabia adormisem când simți o mână zguduindu-mă energic. Era Rousseau. Privii la ceas și văzui consternat că nu era mult până la amiazi".

— „Bertillon ne așteaptă la două" zise el, râzând de uimirea mea. „Cred că a și luat cazul în cercetare. Tot ce-ți pot spune e că n'am încă nici o instrucțiune cu privire la Valbonne. Hai! să luăm ceva la cantină.

— „Nu înțeleg cum de-am dormit până acum" am răspuns căscând și scuturându-mă iritat.

— „Aștept pe de Mordillac care trebue să sosească din clipă în clipă ne spuse Bertillon, în loc de bună ziua, când am intrat în biroul lui. Se pare că femeea lui a căzut într'o cursă. Trebue să aplicăm vechia formulă: „Cine profită de pe urma crimei?".

„Ați știut oare că soțul a pierdut sume importante în investiții neisbutite și că ar intra în posesiunea unei averi frumoase, în cazul că soția ar deceda?

— „Nu m'am gândit o clipă că de Mordillac ar pute avea un rol în dispariție — spuse Rousseau. Credeți atunci...?

— „Nu cred încă nimic, încerc doar să găsesc firele. Am avut norocul să nu fiu influențat de disperarea soțului, asta-i totul. Mai departe, sunt unele lucruri care par foarte ciudate. Aș vrea să știu, spre exemplu, ce urmărește, insistând asupra legendei blestemului ce planează asupra casei sale? Și dacă, după cum caută să ne convingă, Valbonne i-a răpit soția, ce sens mai are această poveste? S'ar putea fără îndoială ca disperarea să-l fi zăpăcit...

— „Am făcut o vizită arhivarului dela secția istorică" urmă Bertillon. Cele două surori gemene, dispărute în condițiuni atât de misterioase din castelul de Mordillac, au fost cu siguranță asasinate. Partea ciudată e

că nu sunt singurul care s'a interesat de aceste date. Când i-am spus ce voiam, archivarul a exclamat:

„Ce ciudat! Acest dosar a stat uitat mai mult de o jumătate de veac, şi de câtăva vreme se găseşte mereu câte cineva care să-l ceară...

Am cerut atunci registrul şi am aflat că în ultimile şase luni un vizitator ceruse şi studiase — în trei rânduri — dosarul Mordillac. Ce ştim despre marele sculptor Fenouil?

La această neaşteptată întrebare am tresărit.

— „Era unul dintre adoratorii Gertrudei Onsdag, asupra căruia Durand mi-a atras atenţia în mod special.

Bertillon dădu din cap gânditor.

— „El a fost cel care-a cercetat dosarele; iată ceva ciudat. Bănuesc totuş pe soţ... stai puţin... telefonul.

Imediat ce puse receptorul la ureche, trăsăturile lui Bertillon se contractară.

„Ce? strigă el". Ce? Imposibil! Vin imediat".

Se uită la fiecare dintre noi, cu o expresie rătăcită.

— „Ia maşina, Rousseau. Pe cea mare!" comandă Bertillon. A dispărut şi de Mordillac, în cursul nopţii. Patul îi mai poartă urmele; uşa din faţă era zăvorită, când a venit servitoarea cu cafeaua, dar în casă nu era nimeni. Haideţi, trebue să văd casa imediat. Mi-a telefonat doctorul care-l îngrijia pe Mordillac. Mi-a spus că dăduse pacientului său un sedativ puternic noaptea trecută, pentrucă dela dispariţia soţiei sale, Mordillac n'a mai putut închide ochii. Punctul acesta e foarte important. Acum, aşi vrea să ştiu...

— „A dispărut şi soţul" — bâlbâii eu — asta-i fantastic... şi d-ta ai crezut că...

— „Adevărat am crezut... dar cine-mi spune că ceeace s'a întâmplat nu e un simplu truc? Gata? să mergem!".

La intrarea castelului, ne întâlnirăm cu poliţaiul comisariatului local. Salutându-l grăbit, Bertillon înaintă, scrutând pământul grădinei, apoi îmi făcu semn să-l urmez şi intrarăm în casă. Servitorii îngroziţi erau toţi strânşi în hall. Stăpânul lor, declarau ei,—mâncase în seara dispariţiei foarte puţin şi nu părea mai agitat decât înainte. René, valetul, îi adusese ceaiul, în care turnase narcoticul, conform instrucţiunilor date de doctor.

După cât se părea, drogul lucrase foarte repede, căci la ora nouă, Mordillac se duse să se culce, lăsând grija de-a închide uşile şi ferestrele valetului, care ştia pozitiv că nu rămăsese nimic deschis. Câinii, doi dulăi mari, ciobăneşti, fuseseră lăsaţi, ca de obicei, să rătăcească în jurul casei.

Intrarăm în camera lui de Mordillac. Patul purta urmele trupului. Bertillon examină câtăva vreme încăperea apoi, deodată, îl văzui plecându-se şi trăgând o pereche de bretele de sub un covor chinezesc, situat lângă şifonier. Apăsând pe butonul soneriei chemă pe valet.

— „Astea sunt bretelele de care se serveşte de obicei stăpânul d-tale?" întrebă el.

— „Da, domnul... le-a cumpărat acum de curând şi mai are pe lângă acestea o pereche de mătase, pentru costumul de seară... Ia te uită... nu le-a luat nici pe acelea!

Bertillon dădu din cap şi făcu semn omului să aştepte. Indreptându-se spre masa de toaletă, deschise o cutiuţă de butoni.

— „Presupun că stăpânul d-tale, ca mai toţi bărbaţii, avea o singură pereche de butoni pentru guler?" observă el neglijent. „Ia vezi, au fost luaţi?

— „Nu domnule, sunt aci; totuş, gulerul şi cravata lipsesc".

Cu un gest, Bertillon concediă pe valet şi întorcându-se spre mine zise:

— „Vezi dragul meu, simple detalii, dar cât sunt de importante! Aflăm astfel două lucruri: de Mordillac a căzut în ghiarele omului care i-a răpit soţia. In al doilea rând, individul aflând că poliţia a tras concluzia unei răpiri, din faptul că femeea a dispărut numai în papuci şi în neglijé, a avut grija — de data aceasta să ia cu sine vestmintele ultimei victime, pentru a face să se creadă că Mordillac s'ar fi îmbrăcat şi ar fi plecat din casă de bună voie. A luat astfel gulerul şi cravata, dar a uitat butonii. E evident că Mordillac nu s'ar fi putut îmbrăca fără butoni şi fără bretele.

— „Şi acum, la lucru! In primul rând, trebue să aflăm cum a putut misteriotsul agresor să vie şi să plece, lăsând uşa zăvorită pe dinăuntru şi fără să trezească câinii cari, după declaratiile valetului, — n'au lătrat. Imi închipui că trebue să existe un culoar secret, prin care se poate pătrunde în casă. Multe clădiri medievale au astfel de intrări. Am să dau o raită prin împrejurimi, în timp ce d-ta vei căuta amprentele digitale. La mintea omului..." Bertillom se întrerupse brusc, cu ochii fixaţi asupra covorului de lângă pat. Se lăsă în genunchi, apropiindu-şi nasul de lâna colorată.

— „Sânge, pentru Dumnezeu, cioburi de sticlă. Dacă nu mă'nşel s'a întrebuinţat ethyl chlorid sau alt narcotic, pentru ca adormitul să cadă în letargie. Tubul s'a spart, tăind degetele intrusului. Minunat. Lucrurile încep să se lămurească. Dar cum dracu a ştiut individul că omul nostru era sub influenţa unui narcotic?

Afacerea e cu atât mai enigmatică cu cât nu pricep ce intenţionează să facă cu cei doi prizonieri şi nu-mi explic de ce nu i-a ucis pur şi simplu, în timpul somnului, din moment ce putea intra în casă oricând poftia.

Intinde soluţia bine să vedem de n'au rămas urme de picioare pe scânduri.

Bertillon începu să se târască în patru labe, cu ochii fixaţi asupra podelelor ceruite. Curând, graţie soluţiei pe care o inventase, urme slabe de picioare începură să se ivească. Imediat am transferat forma şi dimensiunile pe foi subţiri de-o consistenţă gelatinoasă şi foarte sensibilă.

— „Vin şi se duc" murmură Bertillon „dar în loc să se apropie de perete, după cum mă aşteptam, par să pornească din centrul camerei" murmură Bertillon. „Ciudat, tare ciudat! Hm... ce e asta? şi Bertillon luă pe mână un praf alb fin, ce se afla presărat lângă pat, depunând în cele din urmă câteva grăunţe pe foaie de hârtie cu ajutorul unei periuţe de păr de cămilă. Examină minuţios misterioasele particele cu ajutorul lupei, murmurând printre dinţi.

— „Pare să fie praf de cvarţ sau... de... marmură. Interesant! exclamă el. „Aşteaptă-mă aici. Mă întorc curând". Şi ieşi alergând din cameră.

Când se înapoiă, ziua era pe sfârşite şi văzui, după strălucirea ochilor, că aflase lucruri interesante.

— „Hai" îmi zise el, „vom face o vizită; Rousseau va sta aci de pază; nimeni n'are voie să intre în camera aceasta.

Foarte intrigat, mi-am urmat şeful în grădină.

— „Orice s'ar întâmpla", mă avertiză el „nu manifesta mirare. Avem de-aface cu un bandit foarte iscusit.

— „E Valbonne?" întrebai eu.

— „Incă n'aş putea spune, dar cred că nu".

Zece minute mai târziu ne aflam înaintea unei clădiri aproape tot atât de mari ca şi Pierrefonds, pe care n'o observasem din cauza brâului lat de arbori, ce-o încingea. Bertillon dădu târcoale casei, pitulându-se pe după tufişuri, în timp ce eu aşteptam lângă poartă. După o bucată de vreme, reapăru şi privind cu grijă în juru-i, îmi făcu semn să mă apropii.

— „Sper că n'am fost văzuţi. Să mergem iute. Vizita o vom face mâine. Spune şoferului să ne ducă la Templu.

Tot drumul, şeful meu rămase cu capul în piept dar când văzu ivindu-se columnele Bastillei, fu cuprins subit de neastâmpăr. Atingând braţul şofeurului îi ordonă să oprească înaintea marilor laboratoare chimice ale lui Poulenc şi fără un cuvânt de lămurire, se repezi în sus pe scări. După o jumătate de oră reveni, aşezându-se lângă mine.

— „Aş vrea să ştiu ce poate face un sculptor cu atâta formaldehină şi bitumen?" observă el. „Du-ne acum, la d. Letellier, în Avenue Parmentier".

— „Letellier, naturalistul?" întrebai eu mirat.

— „Da... am ajuns, aşteaptă un moment".

— „Din ce în ce mai ciudat" zise el când reapăru, „Letellier a livrat casei Fenouil un coş de pisici moarte! Te văd arzând de curiozitate şi-mi pare grozav de rău. Sper că mâine voi fi în stare să-ţi dau o explicaţie mai coherentă; dar dacă vii la birou, pe la patru, vom face împreună o vizită faimosului sculptor".

Enigmaticele cuvinte ale lui Bertillon, deslănţuiră în creerul meu o sarabandă de presupuneri, care mai de care mai imposibilă. Petrecui o noapte foarte agitată. A doua zi pe la orele patru după amiazi, Rousseau deschise uşa biroului meu, strigând:

— „Maşina e gata şi şeful te aşteaptă în capul scării.

De data aceasta, furăm conduşi direct la misterioasa casă de lângă Pierrefonds. Bertillon coborî din maşină, înaintând cu paşi repezi pe cărarea îmbrăcată în iarbă. Totul dădea impresia unei case părăsite. Dar după ce bătu de câteva ori energic cu bastonul în uşă, se auzi un zgomot de zăvoare trase şi în prag apăru un bărbat înalt şi vânjos dar distins.

— „Ah, bună ziua, domnule Fenouil" strigă Bertillon vesel. Nu ştiam că locueşti atât de departe de Paris.. Sunt în căutarea doamnei de Mordillac şi a omului, care după părerea mea, ar fi implicat în dispariţia ei. N'ai văzut cumva originalul acestei fotografii învârtindu-se prin vecinătate?" Şi trase o fotografie din buzunar.

Fenouil întinse mâna s'o ia. Degetele erau toate pansate cu plasturi şi imediat mi-a venit în minte spusele lui Bertillon, anume că intrusul

își tăiase degetele, când tubul de narcotic de care se servise, pentru a adormi pe Mordillac, i se spărsese în mână. Pricepui atunci că fotografia nu era pentru Bertillon decât un motiv de-a vedea mâinile sculptorului.

— „Nu domnule" răspunse sculptorul după ce examină atent fotografia. „Mi-e teamă că nu vă pot ajuta. Bănuelile dv. au căzut asupra acestui individ? Cine e? Imi pare rău de Mordillac deși eram dușmani. Intre familiile noastre a existat o ură veche, ce s'a transmis dela o generație la alta.

— „Zău" exclamă Bertillon ridicând sprâncenele. „N'am știut...

„Dar poftiți înăuntru, domnilor" zise sculptorul, observând privirea scrutătoare pe care vizitatorul său o plimba prin hall. Imi veți ierta primirea pe care v-o fac. Ce vreți? trăiesc ca un pustnic...

— „Dacă s'ar putea—pentru că tot am venit până aci— ași vrea să vă văd lucrurile. Asta ar fi o adevărată delectare pentru un admirator atât de ardent al artei dvs., cum sunt eu. Credeam că locuiți la Neully.

— „Locuesc și acum acolo, de fapt... dar casa asta e o moștenire din bătrâni și datează de prin secolul XVI-lea... așa că pentru a nu-o lăsa pradă ruinei, mi-am instalat aci un studio, unde mă retrag când am nevoie de liniște. Dar cum de mi-ați descoperit bârlogul?

— „Nu știam că vă aflați aci" replică Bertillon. „Am venit aci pur și simplu mânat de ideia că proprietarul casei era cel mai apropiat vecin al lui Mordillac. Frumoase statui" reluă șeful plimbându-și privirile în încăperea cu plafon de sticlă, unde se îngrămădiau statui de fauni dansând, de femei drapate în toga antichității, de gladiatori, și de centauri mitici. Bertillon trecea dela o statue la alta, părând pierdut în admirație; se opri în fața unui nud de femee, întinsă între două blocuri masive de stâncă cenușie.

— „Văd că nu vă interesează subiectele moderne. Această Venera adormită e minunată" exclamă el plecându-se și atingând piatra. O clipă, nările i se dilatară, de parc'ar fi simțit în aer ceva nobișnuit.

— „Nu e o Veneră" zise sculptorul zâmbind măgulit, ci „Nașterea Evei... o alegorie".

Bertillon dădu din cap.

— „Cizelarea marmurei își are și ea inconvenientele ei, după cât văd; îmi închipui că sfărâmăturile vă taie adesea degetele" zise el, privind degetele lui Fenouil.

Figura sculptorului păli o clipă.

— „Asta... a, da... mi-a alunecat dalta". Apoi, citind parcă gândul vizitatorului:„ Vedeți... sunt stângaci.

După alte câteva fraze conventionale, Bertillon se întoarse dând să plece și cu această mișcare, trânti la pământ o cutie de cuțite, dălți și alte unelte. Câteva momente furăm ocupați cu strângerea obiectelor și în timp ce sculptorul era întors cu spatele, văzui pe Bertillon strângând cu grabă ceva de pe placa de bază a Evei adormite și punând într'una din cutiuțele de metal pe care le purta totdeauna cu sine. Când după adunarea sculelor, ne pregătiam să ne retragem, șeful se opri în prag cu o jenă bine simulată și scoțând din buzunar un carnet zise zâmbind:

— „V'aș ruga să-mi dați un autograf... e patima mea... îmi place să colecționez semnăturile marilor noștri artiști" și-i întinse un stilo. Fără o clipă de ezitare, Fenouil îl apucă cu dreapta și-și așternu numele pe pagina deschisă.

„Nu e rău pentru un stângaci, ce zici?„ zise Bertillon, când furăm afară privind semnătura, cu elegante înflorituri. „Dar de ce-a comis această crimă?...

— „Era îndrăgostit de femee" hazardai eu.

— „Atunci ce-a făcut cu ea? Și ce-i cu soțul?

— „Dar ce-ați adunat în cutiuță?" întrebai eu.

— „Câteva muște moarte"., răspunse el zâmbind.

— „Muște!" repetai eu mirat. „Ce fel de muște?"

— „Asta-i tocmai ceeace vreau să aflu. Apropos n'ai observat ceva ciudat în figura Evei? Semăna cu femeea dispărută. Cu siguranță c'a pozat la facerea acestei statui.

— „Dar ce vreți să spuneți cu asta? am întrebat prostit. „Nu văd unde vreți săajungeți.

— „Nu sunt încă sigur de nimic, așa că nu pot vorbi! Mergem acum în centru. Colbert s'a dus cu oamenii săi la Valbonne. S'ar prea putea ca între sculptor și acesta să existe legături. N'ar fi exclus să găsim perechea dispărută în pavilionul lui. Acum trebue să se fi întors".

Intr'adevăr, colegul nostru ne aștepta pe culoarul prefecturei.

— „O simplă coincidență, domnule Bertillon" zise el, când șeful se așeză la birou. „Sora lui Valbonne a murit noaptea trecută, din cauza unei nașteri. Individul e aproape nebun de durere. O adusese acolo spre a evita un scandal. Cred totuș că există o legătură între Valbonne și Fenouil, căci încercând să-i pun câteva întrebări, a izbucnit într'un torent de blesteme împotriva sculptorului, invinuindu-l că i-ar fi necinstit numele".

„Știu că sunteți în căutarea lui" a adăogat el. „Demonul acesta a ucis pe Mordillac și pe soția sa... e un monstru! Făceți-i o percheziție la domiciliu de nu mă credeți. Dacă nu moare de ghilotină, va muri de mâna mea!"

Multă vreme, Bertillon rămase cu ochii pierduți în gol. Scoase apoi un microscop și golind conținutul cutiuței de metal pe placă, aprinse lampa. Zece minute se scurseră în tăcere.

— „Muștele au fost ucise de formaldehidă pură. Știu c'a cumpărat mari cantități din această substanță, dar nu înțeleg ce poate face cu ea în atelier. Trebue să văd iar casa aceea; cu orice preț. Dovezile noastre sunt prea slabe pentru un mandat de arestare, așa că suntem nevoiți să procedăm ilegal. Ia o mașină, Colbert și adu-l pe Fenouil aci. Voi telefona șefului Siguranței să-ți elibereze un mandat de aducere. Ia individul în primire și nu-l slăbi o clipă din ochi. Fii cuviincios, dar ferm. Ințelegi? In timp ce Dufresne îl va interoga, eu voi cerceta casa. Ia un om cu d-ta Imediat ce Fenouil se va fi urcat în mașină, îl vei trimite la vila lui Mordillac, pentru a ne da de veste.

Și astfel, la lăsarea nopții, ne aflam iar în studioul sculptorului. Aveam ciudatul sentiment că figurile albe și mute ce ne înconjurau, ne pândeau mișcările, gata să sară asupra noastră.

— „Sculptorul era îndrăgostit de Gertruda de Mordillac" șopti eu lui Bertillon, fără să știu de ce vorbiam în șoaptă — „și vrând să-i păstreze chipul, a modelat acea Evă adormită, imitându-i trăsăturile, sperând, ca Pygmalion, să poată în urmă insufla viață marmurei reci.

— „Dumnezeule" exclamă șeful „Viață în marmură... și asta iese din gura unui copil!...

Și mai înainte de a-mi putea da seama de ceeace se petrecea, apucă un ciocan repezind lovitură după lovitură într'unul din brațele statuiei. O coajă albă și strălucitoare se desprinse rostogolindu-se pe pământ; dedesubt, livid dar strălucind ciudat în lumina lanternelor noastre, se ivi un braț de carne...

„Vedeți" strigă Bertillon, îngrozit „monstruoasa fantezie a unui nebun. A ucis femeea și îmbălsămând trupul l'a învelit într'un strat de silicat de calciu, tot atât de neted și de dur ca și marmura. Trupul a fost muiat mai întâi într'o soluție de bitumen, după ritul îmbălsămărilor egiptene.

„Biata femee ar fi putut sta ascunsă aci printre statui și un secol, căci cu vremea silicatul ar fi pietrificat carnea.

— „Ați bănuit asta? am întrebat eu, copleșit de uimire.

— „N'aș putea spune așa ceva. Am simțit-o în mod subconștient, dacă vrei. Iată drumul pe care l-am parcurs: Soțul și soția au dispărut din aceeaș cameră, întocmai ca celelalte două fete din familia Mordillac. Aflu apoi că Fenouil, a cărui familie locuia în clădirea vecină de secole, a consultat dosarul ce părea uitat dela revoluție încoa. Mai departe, descopăr că Fenouil a cumpărat o damigeană de formaldehidă și o mare cantitate de bitumen. Fiecare din aceste două substanțe luată în parte, n'avea nici un sens, împreună strigau însă: îmbălsămare. Formaldehida se injectează în artera femurală pentru sterilizarea țesuturilor, iar bitumenul învelește pielea, protejând-o. Muștele ucise de vaporii de formaldehidă, pe care le-am găsit la baza statuiei, mi-au trezit bănuiala că trupul s'ar afla undeva în studio. Totuș, până când n'ai pomenit de legenda lui Pygmalion, nu m'am gândit o clipă că nenorocita femee s'ar putea afla sub rigidul înveliș de piatră; dar stai că trebue să fie și soțul pe aci. Să-l căutăm deci.

— „Ce întrebuințare au avut atunci pisicile? întrebai eu uimit.

— „A da, uitasem de pisici. Ele m'au convins că Gertruda a fost îmbălsămată. S'a servit de pisici la experimentarea procedeelor de îmbălsămare!

Intrarăm într'un culoar ce ducea spre pivniți. In mijloc se afla un hârdău enorm plin până aproape de gură cu o substanță ce împrăștia miasme înăbușitoare; pe o poliță, dealungul peretului, întrerupând parcă stranii demoni ai unui infern mitic, se înșirau pisici de toate mărimile. Fenouil în sinistra-i ironie le dăduse tot felul de posturi, ciudat de omenești. N'avui însă vreme să le examinez. Bertillon trase în lături o perdea de catifea neagră, ce masca o nișă și cu un strigăt răgușit de oroare întinse un braț arătându-ne un trup omenesc strălucind fantomatic cu capul în mâini, pe un piedestal de marmură.

O substanță albă membranoasă învălua chipul din cap până'n picioare dar se vedea bine că trăsăturile erau ale lui Mordillac.

Bertillon examină curios sticloasa suprafață și încercă să miște unul din brațe.

„Rigid și tare ca piatra" zise el, încercând pasta cu vârful unui cuțit. Genial, hidos și diabolic! Ține seamă însă, că la baza acestor crime se află premeditarea. Și iarăși, nimeni nu ucide fără motiv. O combinație de ură și dragoste a determinat această monstruozitate, căci ura pe bărbat și era îndrăgostit de femee. Singur faptul acesta ar fi trebuit să-mi dea de bănuit. Individul e nebun, fără îndoială!

— „Eu, nebun?!" Se auzi atunci vocea lui Fenouil îndărătul nostru, urmată de bubuitura unei împușcături: glonțele trecu șuerând pe lângă Rousseau. Lanterna lui Bertillon lumină o clipă figura schimonosită a dementului. Se repezi apoi după el, în sus pe scări. In acest timp, repetate și puternice lovituri răsunau în ușa de afară. Ajungând în hall ne întâlnirăm cu Colbert care neputând înfrânge rezistența masivei uși, spărsese un geam intrând pe fereastră.

„Fenouil mi-a scăpat" gâfâi el „în momentul când m'a chemat magistratul la telefon. Diavolul a priceput totul când a văzut că nu erați acolo... ah, ce e asta?"

Hohote stridente se succedau într'un râs înfiorător. Coborând iar spre studio, auzirăm o nouă bubuitură de pistol urmată de o bufnitură grea și surdă.

„Mai bine c'a murit", murmură Bertillon, privind trupul cutremurat de spasmuri al sculptorului, căzut lângă statuia Evei. „Nu ne mai rămâne decât să găsim gangul secret, ce face legătura între cele două clădiri, pentru a elucida cu totul chestiunea".

Trecură însă câteva zile până când Rousseau, pipăind fără încetare pereții, descoperi o trapă, într'unul din căminuri. Tunelul era foarte vechi și pe blocurile de stâncă ce formau bolta, se prelingeau picături de apă din locul unde se afla micul lac de pe domeniul Pierrefonds-ului. După câteva minute de mers, ne pomenirăm în spațiul îngust al unui cămin și înlăturând o placă mobilă ,avurăm perspectiva patului unde dormiseră nefericiții soți de Mordillac. Panoul era mascat cu atâta măestrie, încât nu l-am fi putut descoperi niciodată, din punctul acela.

Nebunul a scuturat probabil cenușa ștergând cu grijă orice urmă trădătoare, după ce-a cărat trupurile prin tunelul secret.

— „Sterilizează muștele acestea" zise Bertillon, pe când formam dosarul „și pune-le în muzeul nostru, împreună cu o bucată din coaja albă pietrificată, desprinsă de pe trupul Gertrudei de Mordillac; adaugă o copie a legendei Mordillacilor întrucât acestea au fost elementele care ne-au dus la deslegarea enigmei.

ASHTON WOLFE

Jocurile realității

NOUL NOSTRU CONCURS

PREMII: 1000 lei numerar.
Două aparate de radio cu galenă

Problema I-a (Cuvinte incrucişate)

„Da şi nu!"

1	2		■	3	4	5	6	7	8	9	■	10	11	12
		■	13									■		
		■	14									■		
15		16	■			■		■			■	17		
18			19			■		■	20		21			
22						■		■	23					
■	■	■	24				■	25				■	■	■
26	27	28				■	■	■	29			30	31	32
33					■	34		35	■	36				
37					38		■	39	40					
41				■	42		43			■	44			
■			■	45			■	46		47	■			■
48		■	49				■	50			51	■		52
53							■	54						
	■	■	55				■	56				■	■	

ORIZONTAL. — 1) Suc. 3) Grimasă. 10) Act. 13) Protejare. 14) Lipsit de rădăcini. 15) Negru. 17) Pic. 18) Tiriac. 20) Consolidă. 22) Atesta. 23) Italia. 24) Ieşi la iveală. 25) Răceală. 26) Virtuoasă. 29) Jagodă. 33) Niciodată. 34) Jos. 36) Mă ridic. 38) In bună stare. 39) Inelată. 41) Anam. 42) Cruce. 44) Dispăreau. 45) Ori. 46) Olt. 49) Duşman. 50) Mură. 53) Necunoscută. 54) Omonimă. 55) Atât. 46) Reni.

VERTICAL. — 1) Salată. 2) Glorificat. 3) Gramatical. 4) Coborâtă. 5) Iga. 6) Orăşeni. 7) Clipe. 8) Contrarii. 9) Inodoră. 11) Gentlemeni. 12) Turcia. 16) Bre. 17) Pil. 18) Ispitim. 21) Mărgele. 26) Sumă. 27) Scădere. 28) Dotat. 30) Laudă. 31) Datoram. 32) Adam. 34) Conservat. 35) Sicomar. 38) Indulcită. 40) Nelume. 45) Adaog. 47) Tron. 48) Huideo. 49) Aţă. 51) Zile. 52) Vas.

Câştigătorii din nr. 250-51

Prin tragere la sorţi au câştigat:

PREMIUL I: 1000 lei în numerar, d-lui Vasilică St. Popovici, elev (Loco).

PREMIUL II-lea: câte un aparat cu galenă, d-rei Constanţa Constantinescu, studentă, Bucureşti şi d-lui N. I. Rădulescu, prim grefier, Buzău.

PREMIUL III-lea: câte un volum din edit. „Adeverul", d-lui Andrei N. Stănescu (Băicoi-Prahova); d-rei Claudia Miron, învăţătoare (Tg. Edineţi-Hotin); d-lui Boris Aronov (Chişinău); d-rei Sabina Broscăreanu (Caracal).

Cupon pentru jocuri No. 270

Numele şi pronumele ....

....

Adresa ....

Problema II-a (Zarurile magice)

⚅		⚀	⚀	⚃	⚁	⚀	⚁	⚀
	⚄		⚁	⚃		⚀	⚀	⚄
⚀	⚄		⚁	⚃	⚀	⚁	⚀	⚄

Făcând suma ochiurilor de zaruri de pe fiecare din cele 9 (nouă) coloane în parte, veţi forma câte o literă. Literele acestea cetite direct dau un cuvânt românesc la modă!

Poziţia celor trei coloane trebuie stabilită de dv.

N. B. — Ordinea literelor în alfabet este considerată aceasta 1) A. 2) Ă. 3) B. 4) C. 5) D. 6) E. 7) F. 8) G. 9) H. 10) I. 11) J. 12) L. 13) M. 14) N. 15) O. 16) P. 17) R. 18) S. 19) T. 20) U. 21) V. 22) Z.

REB.

„REALITATEA ILUSTRATĂ. — *Director* Nic. Constantin.
Redacţia şi Administraţia: Str. Const. Mille 7—9—11, Telefon 359/99.
Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A.

REALITATEA ilustrată

OMAGIU POSTUM

Cu prilejul centenarului lui Goethe, copiii Vienei au împodobit cu flori statua marelui poet

REALITATEA ilustrată

ANUL VI. Nr. 271
7 APRILIE 1932

DANS LE MÉTRO... DE LA GÉNÉRALE

CITIȚI REALITATEA ILUSTRATĂ

In acest număr: TRAGEDIA SÂNGEROASĂ DELA NISTRU

LEI: 10

IVAN PETROVICI la „Realitatea Ilustrată"

(Foto-Berman-Realitatea)

Sunt bani pentru un nou răsboi?

de WYTHE WILLIAMS

DACA conferința desarmării, întrunită în Februarie de „Liga Națiunilor", eșuază, — prin asta vreau să spun că, dacă foștii aliați legați prin solemnele hotărîri dela Versailles, nu convin să-și reducă armamentele la proporțiile celor de care dispune Germania — rezultatul se poate rezuma în două silabe: *răs-boi*".

Cititorii au înțeles desigur că cel care dă această sentință, e un german, un eminent om de stat, care-a adus mari servicii țării sale, înainte, în cursul războiului și după, și care deci, știe despre ce și ce să vorbească.

Un alt om de stat, făcând însă parte din foștii aliați, ne spunea următoarele:

„Conferința mondială a desarmării nu poate eșua — nu trebue lăsată să eșueze. Altfel, Liga Națiunilor va fi nevoită să se dizolve, iar Germania, pe bună dreptate, se va înarma".

Mai târziu, am abordat pe un al treilea personagiu tot atât de marcant ca și primii doi bărbați de stat și, fără a menționa vreun nume, i-am repetat declarațiile precedente. Acesta din urmă, era un american — pătrunzător, urban și foarte bine informat. După ce m'a ascultat cu atenție, a isbucnit în râs: ochii îi sclipiau.

„Dar bine" se grăbi el să obiecteze „dacă pornesc un nou răsboi, de unde vor lua banii necesari? Vorbesc de toate națiunile, nu numai de Germania și de eventualul său inamic. Gândește-te la ce-ți spun. Ai putea scrie ceva despre asta".

Propunerea părându-mi interesantă, m'am grăbit s'o transform în fapt.

Intr'adevăr, cu ce bani ar finanța astăzi, două națiuni ajunse pe picior de răsboi, necesitățile impuse de-o atare situație? — prin bani înțelegând moneta propriu zisă.

Problema s'a mai pus și în 1914, imediat după atentatul de la Serajevo ale cărui focuri au fost sortite să găsească ecou în lumea întreagă.

„Bancherii pot împiedica orice răsboi" se spunea mereu în timp ce cancelarii marilor puteri se pregăteau de zor în ascuns, montând spiritele.

Atunci, ne aflam însă în epoca banului, iar lumea nu cunoștea confuzia economică de acum. Domnia un belșug ce permitea oricărei țări, să intre încrezătoare în conflict. Nici o națiune nu părea că se găsește la poarta sărăciei. Atât numai că durata răsboiului a întrecut așteptările tuturor. Națiunile au plătit în sânge și aur, pânăla extenuare. Se pune iarăș întrebarea:

Unul din cele mai puternice simboluri ale desarmării...

ce-a îndeplinit rolul de monetă în epoca epuizării ?

Răspunsul e foarte simplu. Fiecare țară avea scopul să ajungă victorioasă la terminarea răsboiului, și fiecare a plătit cu făgădueli. Națiunile mai mici au promis celor mai mari, care, la rândul lor, au făcut promisiuni Statelor-Unite, unde majoritatea conturilor sunt încă deschise — dar asta e o altă poveste.

O escadrilă italiană de avioane, la o recentă manevră regală.

După patru ani de frământări, furtuna neagră a ultimului răsboi a luat sfârșit, făcând loc unor zori înegurate și reci — zorile de ieri, sau mai bine zis de astăzi, căci ruina n'a încetat încă să amenințe.

Națiunile stau acum gata să-și sară iar în gât una, alteia. O parte din lume rămăsese în afara cercului de foc, căruia aroganța occidentului îi dăduse numele de „războí mondial". Această lume pare că vrea să întreprindă la rândul ei groasnica experiență, să guste din cupa cu otravă — într'un cuvânt, să angajeze un nou răsboi. Dar asta reclamă cheltueli — cu ce le vor face ?

Politicienii, despre care am vorbit la începutul acestui articol, considerau în primul rând Germania și apoi Franța. Totuș, ambițiile militare ale acestor națiuni nu sunt încă în prim plan. Virusul răsboiului sapă acum în altă parte. Imperiul insular din Orient a început răsboiul cu China, gigantul asiatic, care a dominat atâta vreme.

Dacă eventualitatea răsboiului s'ar localiza la Germania și Franța, admitem că aceasta din urmă ar putea plăti — în aur — căci Franța are aurul și cu el, munițiunile. Fiecare dintre aceste două națiuni consideră că dreptatea e de partea sa. Germania însă, n'are aur și după câte se afirmă nici armamente. S'ar putea spune deci că Germania nu e capabilă să plătească un nou răsboi și astfel din acest punct de vedere eventualitatea unui nou răsboi e exclusă.

Pentru moment, așa numitele nedreptăți ale tratatului dela Versailles nu cer încă o rezolvare. Chestia coridorului polonez și a Sileziei de Sus își mai pot aștepta rândul. Marea problemă a momentului e să determinăm dacă Manciuria va avea soarta Belgiei, de acum treisprezece ani, dacă nu cumva marea aventură în care s'a angajat Japonia nu va determina o adevărată conflagrație mondială și dacă e astfel, *ce va servi drept monetă, în cheltuelile de înarmare ?*

Națiunile creștine găsesc în biblie povestea celei dintâi lupte: uciderea lui Abel, de către Cain. Nimic nu ne spune dacă acest prim răsboinic a avut în prealabil desbateri asupra solvabilității sale financiare, asupra posibilităților materiale de-a da curs conflictului și de a duce răsboiul la capăt. Cain, după toate aparențele n'a avut conturi bancare și nici muniții. Legenda spune că și-ar fi lovit victima cu o piatră care nu-l costase nimic și care trebue deci privită ca un dar al Domnului, întrucât la început aparținuse acestui mare stăpân.

Continuând scrutarea trecutului găsim pe Samson, uriașul care, se spune c'ar fi ucis o mie de Filisteni, lovindu-i cu osul unei fălci de măgar. Nu se știe dacă acest măgar îi aparținuse, dacă-l împrumutase sau îl cumpărase. Și iarăși nu se știe dacă nu dăduse peste acest os, în timpul hoinărelilor sale pe câmpuri — rămas aci din ospățul unei escadre de șoimi, sau vulturi. Rămâne deasemenea un mister chestiunea dacă cei o mie de filisteni morți aveau bancheri, cari să le susțină cheltuelile de luptă și să le plătească funeraliile.

Nu pierdem din vedere nici pe David, care cu praștia lui a ucis pe Goliat. Despre această praștie știm doar că fusese făurită chiar de el și că valoarea-i derizorie nu putea în nici un caz să-l sărăcească.

Dar în zilele acelea, viața planetei noastre avea aspecte extrem simple. Insuși păcatul era în fașe, dovadă că un simplu omor făcea atâta vâlvă. Tunurile, aeroplanele, tancurile, telegrafia fără fir și radiofonia așteptau să-și facă apariția abia în secolul al douăzecile. Realizările acestea, erau însă, în acele vremuri, tot atât de posibile, pe cât sunt astăzi, mediul și elementele fiind aceleași. Cleopatra și-ar fi putut revela în cazul acesta secretele frumuseții sale prin microfon sau televiziune, iar Moise, în loc să se cocoațe pe un munte, pentru a da cele zece porunci câtorva sute de oameni, ar fi putut cere legătură cu un post intercontinental, difuzându-le pe întregul pământ.

Astăzi însă, omorurile în massă, ce permit omului o cât mai largă întrebuințare a nouilor și minunatelor sale jucării, reclamă imense cantități de material.

Savanții și istoricii noștri vor ajunge poate, într'o zi, să determine dacă la baza ciocnirii dintre Samson și Filisteni a existat vreo transacție financiară, fie în bani, fie în natură. Dar, este banul altceva decât un simbol al valorii, rezultând dintr'o lărgire a sferelor de schimb și deci în fond de mică importanță ? Mâine, știința îl va elimina, sau banul va dispărea poate dela sine.

Să continuăm incursiunea în istorie:

Regii antichității și ai evului mediu au avut un mare avantaj asupra celor de mai târziu, prin faptul că-și finanțau răsboaiele cu

(Continuare în pag. 8-a)

St. : *Un cuib de mitraliere, la Shanghai*; st. jos: *Puști japoneze, capturate de trupele chineze, în cursul luptelor dela Ciang-Wan*; jos: *Tunurile crucișătoarelor americane se îndreaptă amenințătoare spre Shanghai.*

Cu prilejul unei aniversări

Câteva amintiri povestite de d. ALEX. VAIDA

DR. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD a împlinit şasezeci de ani. Intreaga sa activitate se identifică cu paginile cele mai de seamă ale istoriei Ardealului românesc şi viaţa sa este o înşiruire de evenimente şi întâmplări dramatice şi mărețe.

Nu este în intenţia noastră să facem enumerarea actelor naţionale şi politice ale d-lui Vaida. Cadrul unui articol de revistă ar fi mult prea îngust pentru opera uriaşă a fruntaşului dela Cluj şi apoi personalitatea d-lui Vaida nu poate fi înțeleasă dacă nu se face portretul său psihologic amănunţit un complex, de sensibilitate şi temperament foarte greu de fixat în contururi reale. D. Vaida dăruește multă generozitate de simţire tinerească însoţită de profundă sinceritate oricărei acţiuni şi ar fi necesar un studiu întreg al acestei firi, spre a putea înţelege manifestările sale.

Vom trece deci direct la interviewul solicitat pentru „Realitatea".

In salonul de primire destăinuesc d-lui Vaida rostul vizitei mele.

— „Domnule ministru, câteva amintiri..."

— „De când mă jucan de-a hoţi şi jandarmii?"

— „Nu condiţionez epoca".

— „Eşti foarte binevoitor. Pofteşte o ţigare!"

Pe măsuţa, împodobită cu un buchet de garoafe albe, stau desfăcute două cutii de ţigarete fine şi tabacherea cu Regale fără carton. Din obicinuinţă prefer una din port-ţigaret.

— „Iţi plac astea mocăneşti?"

— „Da!"

— „Şi mie. Ai senzaţia că au ceva viguros".

CAND EŞTI MINISTRU...

D. Vaida mă priveşte puţin încruntat ca să sublinieze în altă clipă privirea cu un surâs. In jocul acesta de lumini şi umbre lăuntrice, se poate surprinde personalitatea d-sale. Toţi biografii vor greşi dacă nu vor ţinea seamă de această emoţionantă sinceritate, exteriorizată.

— „Ce amintiri să-ţi povestesc?"

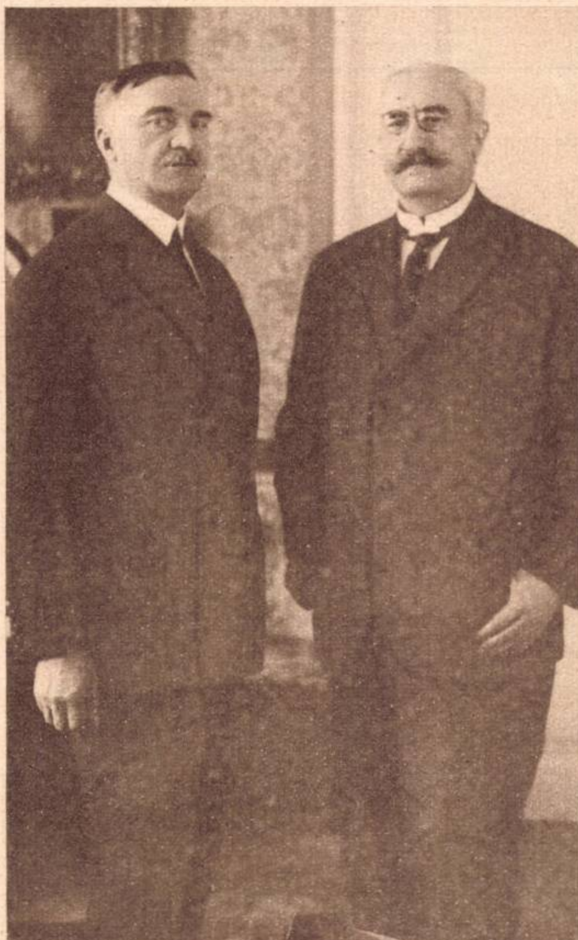
— „In orice caz, ceva în afară de politică şi amuzant. D. Maniu mi-a vorbit odată despre singurul şi permanentul conflict pe care-l are cu dv. când trebue să călătoriţi împreună cu maşina..."

— „Exact! Eu vreau maşină deschisă, ca să simt asprimea vântului, iar el are preferinţă pentru automobilul închis. Şi are dreptate. Maniu a fost până acum numai prim-ministru, pe când eu şi ministru, aşa că obrazul meu e de toval".

In acest timp îşi face apariţia pe uşe, părintele Man. Deputatul de Gherla a făcut, într'un articol dintr'o revistă bucureşteană un portret al d-lui Vaida şi câteva minute discuţia se învârte în jurul unei aprecieri. Fostul ministru de interne este înfăţişat de părintele Man ca un răsvrătit împotriva formelor religioase, în tinereţe, şi ca un admirator al înţelepciunei eclesiastice, în epoca maturităţii.

Discuţia asupra raporturilor cu biserica s'ar fi prelungit probabil, dacă d. Vaida nu intervenia cu o concluzie:

— *„Eu nu sunt nici Luther şi nici Inochenţie".*

Sus: *d-na Vaida;* st. sus: *d-nii Vaida şi Maniu.*

POLEMICĂ CU UN ENGLEZ

D. Vaida face o pauză, care mă încurajează să scot stiloul:

— „Am să-ţi povestesc o întâmplare dela conferinţa de pace. Intr'o zi mă aflam cu un delegat sârb, cu un reprezentant al Greciei şi un deputat englez de Manchester. Vorbim despre multe şi de toate. Veni vorba şi despre România, iar englezul îmi spune că a avut prilejul să cunoască vechiul regat şi că regretă că răsboiul a pricinuit pagube la Sinaia, fiindcă era singurul loc, în care se putea lua contact cu civilizaţia apusului. Apoi continuând insinuarea, deputatul englez lăsă drum următoarei aprecieri: am auzit că au fost nevoite să se refugieze din Sinaia toate cocotele franceze, din cauza concurenţei pe care le-o făceau româncele! Asta era o glumă, iar cei trei deputaţi râseră cu poftă. Mie însă nu-mi venia deloc să râd. Imi sta răspunsul în guşe şi n'am întârziat să-i dau şi eu drumul.

„Şi închipueşte-ţi ce progrese enorme au făcut româncele — ripostez englezului. Cocotele noastre au pătruns până în centrul civilizaţiei occidentale, unde concurează chiar şi pe londoneze.

(Continuare în pag. 7-a)

Dr.: *Luleaua favorită;* In dreapta jos: *Masa de lucru a d-lui dr. Al. Vaida-Voevod.*

Fărâmituri

SECOLUL FEMEILOR.

Erau *și 'nainte de războiu femei care făceau bărbaților concurență în lupta pentru viață și începuseră c'o țigare 'n colțul gurii, să invadeze cafenelele. Unele profesii rămăseseră totuș numai în seama bărbaților. (Cine ar fi crezut că vom ajunge la criza de azi, în bună parte din pricina femeilor care nu se mulțumesc numai să consume, ci vor să și producă?) Bunăoară: femeia era nepotrivită pentru cariera armelor și niciuneia nu i-ar fi trecut prin minte să devie, să zicem, plutonier-major... A căzut și această prejudecată. In 1917, în Octombrie, când bolșevicii au atacat Palatul de Iarnă, unde se afla guvernul provizoriu, Kerenschi a fost apărat de un batalion de femei.*

Nu mai încape îndoială: trăim în secolul femeilor!...

E drept că se găsesc strategi care se opun întrebuințării femeilor ca trupe de atac, din pricini mai mult psihologice. Ei afirmă că 'n caz de cucerire a vre-unui oraș, femeile ar mutila numai bărbații, pe când în caz de înfrângere, femeile n'ar fi omorîte de către bărbații învingători. Sau — ceeace ar fi adevărat dezastru! — bărbații aflând că au înaintea lor un corp de armată femenin, s'ar putea întâmpla să arunce armele, să trimită flori, bomboane și complimente în tranșeele „inamice" iar tot războiul să se preschimbe într'o nuntă uriașă.

Dar nu în aceste ocupații mai mult sau mai puțin normale și legale vedem domnia femeilor, ci mai curând în cele ilegale. Femeia care spionează (în timp de pace!) care fură secrete de fabricație industrială, care plasează marfa cu rabat și surâs, este azi foarte cunoscută. Dar femeea contrabandist?...

— Da!... Avem femeia contrabandist!...

— Și nici nu e de mirare: femeea are mult mai multe mijloace să scape de urmăritori sau, odată prinsă, să i se acorde o mușama (sau un cearceaf) sub care să se ascundă.

Și noi, bărbații?... Alungați din toate profesiunile, învinși pe toate terenurile de femei, ce ne mai rămâne să facem?... Nimic — sau tot ce-am mai făcut până acum: să ne supunem lor.

FOND ȘI FORMĂ.

A TRECUT mai mult de-o jumătate de veac de când omenirea civilizată a proscris sclavia. S'a dovedit că omul liber poate fi mai bine folosit (uneori chiar exploatat) decât sclavul care cade în inconștiența vieții și căruia trebue să i se dea aceleași costisitoare îngrijiri. Există sclav — ca să zicem așa — mai ideal decât sclavul (nu e un pleonasm) liber?...

Cu toate acestea în 1932 încă se practică, în Africa mai cu seamă, comerțul de oameni și acest târg infam este ajutat (dacă nu practicat) uneori chiar de albi. Țările civilizate duc un războiu crâncen împotriva acestor criminali — și vapoarele de războiu au dreptul *să confiște* orice vas pe care găsesc un singur sclav. In caz că pe bordul vasului bănuit nu se află sclavi, vasul e liber.

Iată o întâmplare autentică, din care se vede cum excesul de justiție duce la uciderea dreptății:

Căpitanul Homans, proprietarul vasului „Scânteia" se ocupa cu transportul și traficul de negri. Fusese identificat și 'ntr'o după amiază, pe când transporta — nu departe de coastele apusene ale Africei, — un stoc de șase sute de negri de vânzare, zărește în zare, în jur, patru vase de războiu engleze. Tunurile nu-l puteau încă ajunge și noaptea cobora.

Dar căpitanul Homans nu e omul care să se lase prins atât de ușor. Oprește „Scânteia" în mijlocul apelor, aduce pe covertă cei 600 de sclavi în cătușe și îi leagă la lanțul ancorei celei mari — apoi dă drumul ancorei în apă. Toți cei 600 de negri sunt târâți în adâncul oceanului, în răcnete violente, zadarnice și de scurtă durată. Peste o jumătate oră se urcă pe bordul vasului „Scânteia" un ofițer englez, urmat de-o escortă. Auziseră de departe răcnetele, știau ce se întâmplase. De altfel vasul căpitanului Homans era încă îmbâcsit de duhoarea caracteristică a sclavilor negri și s'au găsit zdrențele și câteva din cătușele lor.

— Ai sclavi pe bord, căpitane Homans?

— N'am.

— Unde sunt?...

Tăcere. Căpitanul Homans nu e obligat să răspundă. Pe bordul lui nu se află niciun sclav, deci forma era respectată și nu i se mai putea întâmpla nimic. Fondul însă — fondul era în fundul oceanului. „Scânteia" și-a văzut de drum. Civilizația fusese salvată.

DESTINUL LUI HAYDN.

DIN pricina lui Goethe, care a avut o aniversare seculară — 100 de ani dela moarte — nu s'a băgat de seamă aproape de loc altă aniversare: 200 de ani de la nașterea lui Haydn, muzicantul din care s'au desprins celelalte două genii: Mozart și Beethoven. Dar aici nu suntem puși să facem istorie muzicală. Ni se pare însă că 'n viața lui Haydn găsim o lege, un destin atât de ciudat, încât poate fi socotit caracteristic pentru viața oricărui artist, din totdeauna.

Intr'adevăr, Haydn și-a câștigat existența intrând în slujba unei familii de nobili austro-ungari. Pe acea vreme, funcția de muzicant în familiile aristocrate era tot atât de necesară ca slujba de bucătar sau rândaș. Muzicantul era plătit la fel, trebuia să poarte aceiași livrea și să execute ordinele stăpânului. Haydn a așteptat în fiecare dimineață în uniforma slugilor familiei Esterhazy, în fața ușii stăpânului, să primească porunci. E drept că Haydn n'a fost bătut niciodată: muzica lui era plăcută!...

Era atât de plăcută încât a ajuns îndată cunoscută în toată Europa. Gloria lui Haydn în Anglia era atât de necontestată, încât valetul-artist de pe malurile Dunării a fost poftit în Anglia, la Oxford, unde i s'au acordat insignele și diploma de doctor *honoris causa* (ca d-lui N. Iorga, acum 2—3 ani).

Acest destin de artist n'a încetat de a se menține chiar după moartea lui Haydn. A fost decapitat, spre a i se păstra fruntea într'o vitrină și a fi admirată de toată lumea. Azi, trupul marelui muzicant se odihnește în mormântul lui, fără cap. S'ar putea spune: „Ce importanță are trupul, dacă avem capul?..."

Tocmai aici e ciudățenia destinului lui Haydn!... S'au găsit istoriografi meticuloși care au dovedit că 'n vitrina cu capul lui Haydn, pe dinaintea căruia defilează poporul admirativ, nu e capul lui Haydn: adevăratul cap a fost sustras îndată după moarte pentru cercetări științifice și s'a pus în loc tidva cine știe cărui dobitoc nevinovat și care niciodată nu auzise poate de Haydn...

W.

IN PÂNTECELE PĂMÂNTULUI

— „Ai văzut o mină de cărbuni?"
— „Da".
— „Nu însă pe cele din Valea Jiului. Merită să vezi de pildă, grotele dela Lupeni, care sunt cele mai răsbunătoare.

Aşa formulă o invitaţie sumară un proletar miner dela Petroşani — unul din acei muncitori socialişti, care vorbeşte trei limbi europene şi are tot atâta cultură, cât un cărturar veritabil.

Iar pentru cunoaşterea cât mai multor detalii din exploatarea aurului negru, însoţitorul meu întocmi un program minuţios. Astfel vizităm mai întâi baia de fum.

In faţa galeriilor a fost construită o încăpere întunecoasă de ciment, cu aspectul unei catacombe romane. Pereţii sunt mucegăiţi şi înegriţi de-un strat de cărbune din cauza funinginei, depusă de fumul care inundă spaţiul, iar un miros acru de carbid îţi îneacă respiraţia, chiar dela intrare.

Aici se face antrenamentul împotriva gazelor. Cum inovaţiile ştiinţei n'au putut cuprinde până acum un mijloc mai practic de apărare împotriva intoxicărilor din grotele pământului, s'a recurs la această bizară bae de fum. De obicei exerciţiile se fac după masă, în orele libere. O echipă de 10—12 minieri sunt introduşi în tunelul încărcat cu fum şi ţinuţi câteva minute, după capacitatea de rezistenţă a fiecăruia.

Şi ce credeţi că fac bieţii oameni în această încăpere sinistră? Se luptă cu fumul, până când corpurile iau înfăţişarea unor cadavre carbonizate. Pentru măsurarea rezistenţei, în baia de fum, a fost instalat chiar un termometru. El are înfăţişarea unei ghilotine şi se compune din două bare de fier şi o talpă grea, din acelaş metal, legată cu o sârmă, care înlesneşte ridicarea greutăţii între cei doi stâlpi. In timpul antrenamentului, muncitorii sunt obligaţi să ridice, la scurte intervale, talpa ghilotinei, spre a dovedi de ce eforturi fizice sunt capabili.

Odată antrenaţi li se dau apoi măştile de apărare împotriva gazelor, care reclamă noi exerciţii. La astfel de încercări sunt supuşi cu schimbul, toţi minerii, cari coboară în mine şi ele sunt inevitabile la Lupeni. Galeriile de aici sunt unele dintre cele mai primejdioase din lume, ameninţă în permanenţă cu explozii, iar sursele de gaze sunt atât de puternice, încât lucrătorii trebue să stea în permanenţă înarmaţi împotriva lor.

BARICADA ROCELOR.

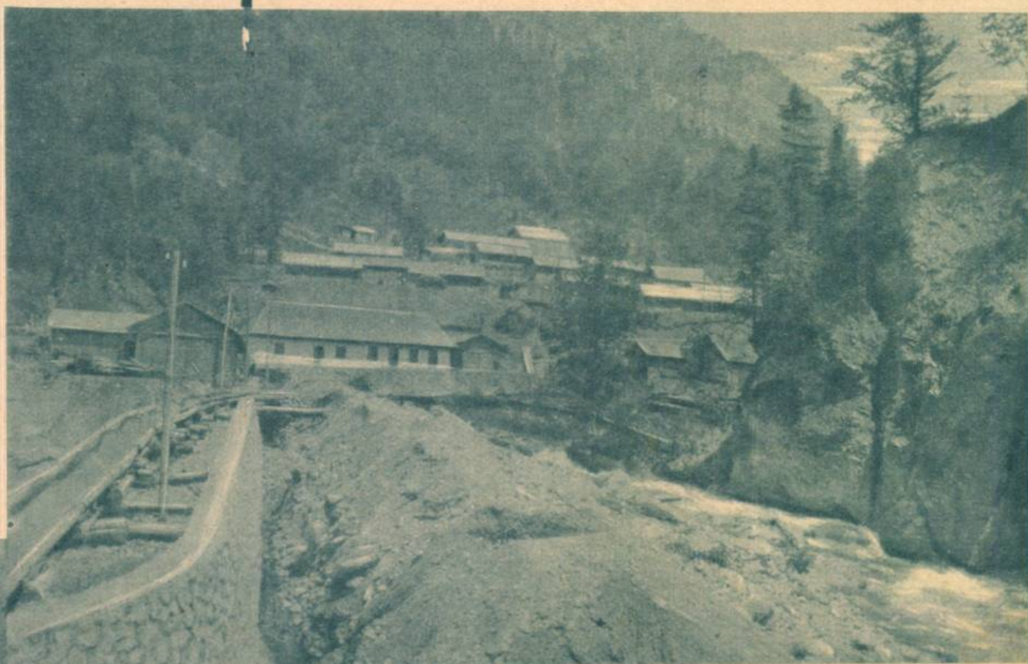
In programul nostru se cuprinde, după vizitarea băii de fum, coborârea în galerii. In faţa gurii deschise, şase echipe de proletari stau înarmaţi cu târnăcoape şi lămpi de benzină, gata să înceapă lupta cu rocele din pântecele pământului.

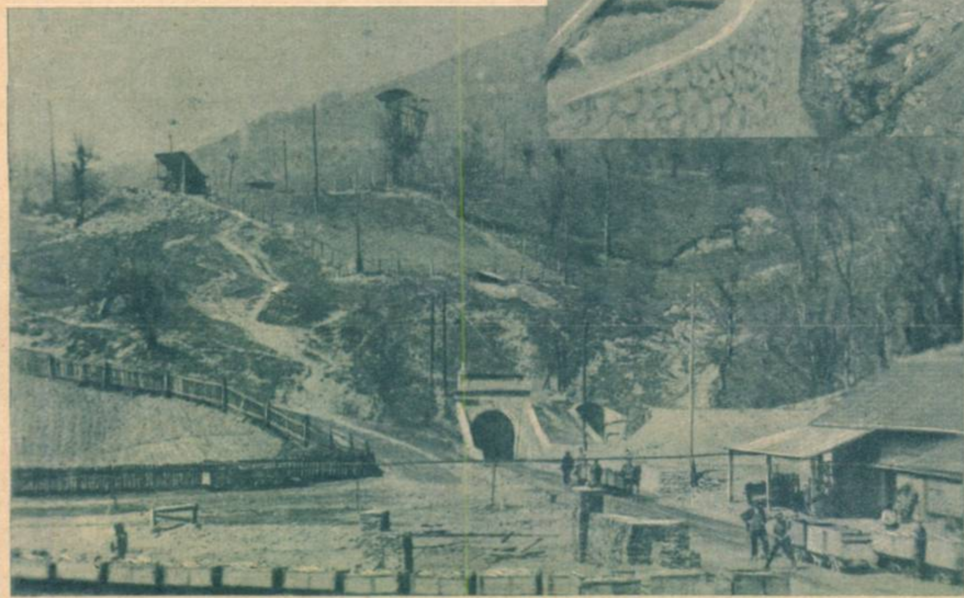
Coşul uzinei anunţă cu sirena de aer comprimat ora. Imediat după acest semnal, convoiul se pierde în întunerecul catacombelor, într'o atmosferă de ireal.

Ce spectacol trist oferă această clipă! Tranziţia dela lumina caldă şi binefăcătoare a soarelui, la bezna nedefinită şi prevestitoare de primejdii, îngenunche orice eroism şi dă senzaţia unei capitulări.

Unul dintre mineri, trecând pe sub baldachinul de piatră dela deschizătura galeriei, îşi face cruce, iar altul îşi mângâie cozorocul dela şapcă, cu un gest enigmatic.

La câteva sute de metri adâncime, se iveşte bogăţia aurului negru. Aici stratul de cărbune atinge o grosime enormă. E de 50 metri şi de-o consistenţă cu totul specifică, care a uimit până şi geologii cei mai reputaţi. Se compune dintr'o supra-punere de

Sus şi stânga: *Vederi depe Valea Jiului*

roci cu lustrul catranului, massive, fioroase şi răsunătoare. Sfărâmarea lor reclamă eforturi disperate şi blocurile de cărbune nu se prăbuşesc în faţa târnăcoapelor, până când n'au stors sudoarea frunţilor.

Stratul de bogăţie ştie să se răsbune şi să opună rezistenţă mai dârză, decât cea mai fioroasă bestie. Niciodată nu se poate prevedea dacă un asalt asupra lui se termină cu o biruinţă, sau cu înfrângere. La fiecare centimetru, roca plesnită, e gata să inunde din ea venin, ca dintr'o gură de şarpe. Tăria târnăcoapelor şi rezistenţa umană rămân frânte, de câte ori stratul în loc să se prăbuşească, varsă gaze sau foc.

In fundul minei un miner găseşte o clipă de răgaz pentru a-mi explica la ce riscuri sunt expuşi când isbucneşte focul:

— „Dacă nu fugim într'o clipă din faţa lui, ne preface în cenuşe. Isbucneşte cu atâta furie, încât încălzeşte galeria pe distanţe de sute de metri. E un duşman, care vine să ne răpuie într'un minut".

CÂND INUNDĂ GAZELE

Abia coborît de câteva minute şi fierbinţeala din fundul minei îmi pare o bae de aburi. Cămaşa muncitorului e udă leoarcă, iar sudoarea înegrită de praful de cărbune îi curgea şiroaie. La această temperatură minerii lucrează opt ore, fără întrerupere.

— „Se urcă flacăra dela lampă— strigă unul din fundul grotei.
— „Repede! Repede afară! — ţipă însoţitorul meu.
— „Dar ce s'a întâmplat?"
— „N'am acuma timp de vorbă. Iţi explic eu...".

In trei minute galeria rămâne pustie. Toţi minerii se retrag la o încrucişare a tunelului şi depun lămpile jos pentru a surprinde năvala gazelor.

— „Nu vin până aici, aşa că putem aştepta liniştiţi".
— „Să vedem".

In adevăr, gazele răbufniseră numai într'o regiune şi o certitudine despre acest lucru ne-o dau lămpile cu benzină. Acestea sunt cele mai bune aparate până acum, care anunţă pericolul gazelor. Când se anunţă, flacăra se umflă în para ei de sticlă, avertizând pe mineri să fugă.

Gazele, care stau închise între pereţii rocelor, sunt de trei feluri: mortale, ameţitoare şi cele care produc explozii. Fiecare

are ceva deosebit în aparaţia lui şi se produce ca un fenomen geologic variat. Aşa de pildă, gazul mortal dă senzaţia unui aer dulce, care se lipeşte pe buze şi minerii îl semnalează şi fără lămpile cu benzină.

Când pericolul a trecut, iar pompele de aerisire au extras gazul periculos, muncitorii dau din nou un asalt răsboinic cu târnăcoapele asupra stratului de cărbune.

— „Nu te doare capul?”

— „Ba da. Şi încă rău”.

— „Ei nu-i nimic, peste o zi are să-ţi treacă. Bine că n'ai viermi în stomac”.

— „Dar cine are viermi? Pentru prima oară aud de aşa ceva”.

— „Uite, minerul ăsta din stânga mea. Ii duhneşte din gură un miros mucegăit insuportabil. E boala cea mai groaznică, cea mai chinuitoare, chiar mai rea decât cancerul. După dr. Eulenburg, provine din mucegaiul pământului”.

— „Şi cât câştigă un miner pe zi?”

— „In medie 100—110 lei. Faţă decât eram înainte de răsboi, salariile au sporit de 40 de ori, iar preţul cărbunelui de 100 de ori. Nu mai vorbesc de producţie. Când s'a început exploatarea carboniferă pe Valea Jiului, un muncitor producea 36 de tone de cărbuni anual, iar în 1930, producţia de cap de muncitor a fost sporită la 136 de tone anual.

Dar trebue să cunoaşteţi un amănunt şi mai interesant. Producţia din 1925, când lucrau 16.000 minieri a fost depăşită în 1930, lucrându-se numai cu zece mii de muncitori. Eu am produs acum patru zile, două vagonete de cărbune într'o zi. Valoarea producţiei mele este 1140, iar salariul îl cunoşti. Scoate plata mea din costul de vânzare şi vei afla un detaliu sugestiv: plus-valoarea...”

— „Te rog să mă scoţi de aici, că mă doare capul rău”.

Peste un ceas, suntem din nou sub razele primăvăratice ale soarelui. Dar cu senzaţia că am eşit dintr'un cimitir...

V. MUNTEANU

Cu prilejul unei aniversări

(Urmare din pag. 4-a)

Cu un cuvânt vă bate chiar acasă la voi...

Comesenii râseră din nou cu poftă, şi bineînţeles eu cel dintâi”.

PORTUL MARSILIEI

— „Ce să-ţi mai spun?”

— „Ceva din luptele parlamentare”.

— „Ce ? Chestia cu portul Marsiliei?”

— „Ştiţi că s'a popularizat în Ardeal cu o iuţeală vertiginoasă ca şi unificarea”.

— „Deşi n'am spus-o atunci, cu intenţia să jignesc pe cineva. Iată care este origina nostimei întâmplări. Eu am auzit-o dela băiatul meu, Mircea, care la rândul lui a importat-o dela cazarmă. In parlament îmi uitasem de existenţa originalei expresii, din vocabularul nostru autohton şi mi-a reîmprospătat-o Răutu, pe care l-am întrebat despre uzul ei.

După cum şti, între guvern şi opoziţie avuseseră loc câteva vii incidente. Vorbise d-rul Lupu, Mihai Popovici, apoi îmi venise rândul mie. Repet încă odată că n'am vrut să supăr pe nimeni. Imi amintesc perfect fraza: „noi românii mergem la Constanţa, iar dumnealor în portul Marsiliei”.

Dar detaliul cel mai pitoresc este că Maniu aplauda cu entuziasm. Tot astfel şi Coltor. După ce mă dau jos dela tribună, ambii mă felicită chiar. Ii întreb pentru ce? Pentru portul Marsiliei? Imi răspund că da. Dar voi ştiţi ce înseamnă acest „port”, în limbajul curent din Vechiul regat? Nu! ...Ei, să fi văzut ce mutre au făcut, când au aflat traducerea. Maniu se roşise, iar Coltor se uita la mine pieziş, pe sub ochelari”.

MEDICUL BRAZILIAN

D. Vaida îşi aduce apoi aminte de câteva întâmplări cu haz din timpul guvernării naţional-ţărăniste.

— „Intr'o dimineaţă, la externe, Gafencu îmi prezintă reclamaţia unui medic brazilian, căruia — din vina autorităţilor noastre — i se pierduse paşaportul. Odată cu reclamaţia justă, pe care o făcu, el pretindea şi o sumă apreciabilă de bani, reprezentând costul biletului de drum până în Brazilia. Cererea din urmă mi s'a părut cam suspectă şi cum voiam să văd şi eu la mutră pe medic, îl rog pe Gafencu să mi-l prezinte.

In cabinet, las omul să-mi povestească păţania, cu paşaportul, apoi îl întreb unde-a învăţat medicina. Imi răspunde că în Brazilia.

— Atunci fi bun şi ia-mi pulsul !

Brazilianul se înroşeşte puţin şi foarte timid îşi aşează degetul cel mare pe artera mânei. Un examen eşuat. Ii explic că la noi, în România, toţi medicii încearcă pulsul cu trei degete.

Ii mai pui apoi alte câteva întrebări elementare pentru ori care student în medicină. Cunoşti pe Richaud, Riva-Rocci, Taendelenburg... Iar la toate acestea îmi răspunde să-l iert, că la ei nu se învaţă aşa ceva.

Brazilianul nu era medic, cum nu sunt eu călugăr franciscan. Totuş, ne-am despărţit prieteneşte şi i-am dat chiar un sfat : când va avea nevoe să-i iau pulsul, să se prezinte la mine”.

E ora trei, d. Vaida se grăbeşte, are probabil o întâlnire. O ultimă cerere: două clişee în biroul de lucru.

Aici o mulţime de ziare străine şi româneşti sunt răvăşite în toată încăperea, iar un tânăr lucrează de câteva zile la coordonarea datelor.

— „Domnule ministru, flerul meu reportericesc îmi spune că pregătiţi ceva !”

— „Da! Memoriile”.

— „Şi pe când le putem aştepta ?”

— „Vezi! Asta nu pot să-ţi spun !”

D. Vaida ocoleşte orice detalii în privinţa amintirilor pe care le scrie. In orice caz vor fi dintre cele mai interesante din viaţa politică românească. V. MT.

Un succes al „Realităţii Ilustrate“

DE curând, am publicat o vastă anchetă întreprinsă de unii din trimişii noştri specialişti, la graniţele ţării.

Am relevat astfel o serie de interesante probleme ale graniţei de vest, legăturile între autorităţile noastre şi cele vecine, viaţa locuitorilor, cari au pământurile despărţite prin graniţă, mari oraşe care mor lipsite de „hinterlandul” lor, inversarea totală a unor situaţiuni economice, prin trasarea nouilor frontiere, etc.

Arătam între altele că pentru aprovizionarea unei regiuni extrem de sărace, cum este Maramureşul, e nevoe de-o legătură de cale ferată, care — trecând prin Cehoslovacia şi Polonia — să lege regiunea cu Bucovina şi Basarabia. A existat pe vremuri un astfel de tren, dar el a fost desfiinţat. Sezisarea noastră, precum şi o documentată interpelare în Parlament a d-lui senator Mişu Condrus, fostul prefect de Maramureş, au determinat guvernul să reînfiinţeze această legătură vitală, pentru Maramureş. De două ori pe săptămână, vor circula într'un senz şi în celălalt trenurile necesare, care vor aduce grânele Basarabiei în dureros înfometatul Maramureş.

De asemeni arătam cheltuiala îndoită ce se face cu întreţinerea a două localităţi de graniţă — faţă în faţa — de pildă, una românească şi alta ungară, când acestea s'ar putea unifica, cum era pe vremuri, la vechea frontieră. Arătam că unele staţiuni de vamă, au construcţiuni foarte primitive.

O comisiune mixtă a început să lucreze acum, în sensul de-a se suprima una din cele două localităţi ce stau faţă în faţă, cum ar fi de exemplu, Curtici şi Lököshaza. Notăm că autorităţile româneşti din Curtici susţin că aflându-se aci construcţiuni cât se poate de încăpătoare şi confortabile, ar fi bine ca unificarea să se facă în acest punct, şi nu în localitatea ungară.

Pentru completarea acestor date, trebue să ne exprimăm regretul că dintr'o eroare tipografică, la unele fotografii cu care ilustram ancheta noastră şi care reprezentau vederi dela vama Borş, de lângă Episcopia, unde atât personalul grăniceresc, cât şi cel vamal sau de poliţie este un personal select, care-şi face datoria în modul cel mai conştiincios, au apărut explicaţiuni în sensul că acele fotografii ar fi dela o altă vamă, cu alt nume.

I. B.

WILHELM KAROL decorat în Ungaria

DIRECTORUL secţiei Externe pentru Europa Centrală, Occidentală şi Sudică a Societăţii UFA, d-l Wilhelm Karol a fost decorat de către regentul Horthy cu crucea Meritul Industrial, pentru activitatea sa în domeniul cinematografiei. Decorarea d-lui Karol a stârnit în cercurile cinematografice sincere simpatii şi o satisfacţie generală, cu atât mai mult cu cât această decoraţie nu a mai fost acordată până'n prezent decât lui Adolf Zukor.

,oncursul de frumusețe dela Cernăuți

LA Cernăuți a avut loc de curând alegerea „Miss Bucovinei 1932", concurs la care au luat parte câteva zeci de candidate. Fotografia din dreapta reprezintă pe *d-ra Alice Engel, „Miss Bucovina 1932"*, iar cea de jos în primul rând la mijloc: *„Miss Bucovina 1932"*; dr.: d-ra Florica Georgescu, aleasă a II-a; st.:, d-ra Anita Goldschläger, aleasă a III-a. *În picioare:* Juriul: dela stânga spre dreapta: Em. Kososchi, ziarist; colonel Aurel Iliescu, comandantul Liceului Militar „Ștefan cel Mare"; Mișu Fotino, directorul Teatrului Național din Cernăuți, dr. A. Niederhoffer, șeful redactor al ziarului „Allgemeine Zeitung", dr. Otto Luttinger și A. Rosenblatt, ziarist.

,unt bani pentru un nou răsboi?

(Urmare din pag. 3-a)

ăzile luate dela cei învinși. sta nu înseamnă că popoarele r erau scutite de impozite. împotrivă, acestea sporiau ereu, dar mirajul răsplatei, caz de victorie se menținea.

Cruciadele, răsboiul de-o su- de ani, nesfârșitele și nenu- ăratele răsboaie ale regilor n Casa de Valois și Bourbon, sboaiele napoleoniene, etc. au ebuit finanțate într'un fel sau ltul, întrucât toate aceste bă- ălii reclamau fier și sânge.

De fapt, nu cunoaștem în toa- ă istoria decât un singur fel e luptă, — sau de tournois finat — în care vărsarea de nge să fie socotită drept o uzime fără înțeles. E vorba e originalele manifestări răs- inice ce aveau loc în China erau mai curând un fel de alet, ce mima lupta. Caii a- eau coamele ondulate. Costu- ele luptătorilor se păstrau — ainte de utilizare — în lăzi e lemn parfumat, iar lăncile crustate cu pietre scumpe e- au lustruite și împodobite cu anglici. Lupta se desfășura în adrele unei etichete extrem de edante și victoria era de par- a acelora cari reușeau să dea ovadă de mai multă curtoazie i cavalerism. Dar chiar aceste pte provocară mari cheltueli r poporul apăsat de impozi- , începu dela o vreme să urmure împotriva lor

Vedem deci că în orice epocă, răsboiul a avut nevoie de bani, sau de valori echivalente.

Punem deci din nou întrebarea:

„Pot întreprinde națiunile un răsboi, dacă sunt literalmente lipsite de bogății?

Mulți sunt cei cari înclină să creadă că nu mergem nici înainte și nici înapoi, că ne învârtim pur și simplu în juru-ne.

Amintiți-vă de conflagrația din 1914, de revoluția rusă, care a isbucnit curând după aceea. Mii de oameni cari mai trăesc și încă nu se pot numi bătrâni, au fost prinși atunci în vârtejul unui monstruos ciclon.

Mai existau valori, în acele tragice clipe? Nu.

Femeea își uitase de bijuterii: singura-i preocupare era să-și salveze copilul, iar bărbatul — de era singur — făcea totul pentru a-și păstra viața. Posesiunile își pierdură sensul, pământuri, case și alte avuturi, fură uitate, iar guvernele cumpărară, până la epuizarea fondurilor bănești, prin „împrumuturi de răsboi' emise toate pe promisiuni, care — știm acum cu toții — au fost lipsite de temei. Dar cine și-ar mai aminti-o, atunci când tragedia s'ar repeta?

In 1914, toate marile națiuni ale creștinătății, cu excepția Franței, implorau ajutorul lui Dumnezeu. Solemn, oficial, fiecare din ele îi cerea să treacă de partea sa. Singură Franța își îndrepta apelurile către armatele sale de uscat și de apă. Națiune extrem de rezonabilă, își da seama că Atotputernicul era pus în grea dilemă, de solicitările Angliei și ale Germaniei, țări cu populație de aceeaș religie și rit. Italia, a cărei logică fusese deasemeni întunecată de emoție, adresa cu frenezie apeluri lui Dumnezeu și tot astfel făcură mai târziu americanii. Către sfârșit, Franța lupta doar cu forțele-i fizice, căci rezervele de aur se epuizaseră de mult

Lăzile i s'au umplut acum la loc. In momentul de față, Franța e singura națiune europeană în măsură să declare răsboi oricui ar voi și să lupte pe vechiul standard al aurului.

Statele Unite, care-au făcut un scurt apel la Dumnezeu, după ce acumulaseră bogățile lumii, posedă deasemeni tezaure în aur pentru alimentarea unui răsboi.

Dar au aceste țări într'adevăr nevoe de tezaure?

Dac'ar fi să credem în faimosul memorial, care se spune c'ar fi fost înainte de premierul Japoniei monarhului său, Impărăția Soarelui proectează răsboaie atât cu Rusia Sovietică, cât și cu Statele Unite spre a-și asigura preponderanța în Asia.

Pe Rusia, ar înfrânge-o ușor astăzi. Dar această Rusie, cu inepuizabile populații și resurse naturale, ar relua peste zecedouăzeci de ani lupta, fără să aibă nevoe de-a recurge la vreun împrumut.

Visele Americi sunt mereu turburate de „Pericolul Galben". Sunt ani de când Pacificul a devenit în ochii ei adevăratul câmp de luptă; — iar acum când scriem, aflăm că Japonia trimițând în ultima vreme mari cantități de aur în America, pentru achitarea unor investiți de răsboi mai imediate, plănuește o progresivă răsire a standardului de aur, lăsând unchiului Sam depozite mai mari decât oricând, într'o substanță care, într'o zi — poate nu tocmai îndepărtată, — își va pierde valoarea.

Am vorbit mai sus de cortina ce se ridică asupra prologului japonez: „disputa Manciuriei". Japonia e bogată și bine echipată și, de-și va plăti viitoarele datorii în aur, argint, aramă, sau de nu le va plăti de loc, puțin importă, dacă ține neapărat să se răsboiască.

China, săracă înapoiată și flămândă, dar colosală și potențial puternică, se va vedea poate la un moment dat silită să reia arma lui Cain, întemeetorul răsboiului. Nenumăratele sale milioane de locuitori s'ar trezi atunci... La gândul acestei eventualități, însăși Japonia se cutremură.

Ce vor întrebuința națiunile drept bani, în cazul unui răsboi? In stadiul de față al cercetărilor noastre, răspundem: orice, atunci când vine momentul exploziei. Așa cum este lumea acum, Omar, califul arab, avea dreptate comparând-o cu un joc de șah, în care destinul se joacă cu viețile oamenilor, închipuind diverse figuri.

Dacă super-savanții noștri nu vor deslănțui — la un moment dat — forțe indomptabile, în stare să pună capăt întregei vieți, va veni poate o vreme când o omenire mai înțeleaptă privind timpul nostru atât de frământat, îl va înțelege.

Exasperat, m'am adresat în cele din urmă unui bancher — factorul social care, se presupunea la început, ar fi capabil să împiedice un răsboi. Am ales un mare bancher pe care l-am vizitat în luxosul său birou. Punându-i întrebarea ce mă preocupa, mi-a cerut un răgaz de gândire invitându-mă pe a doua zi la dejun.

L-am întâlnit la club și acolo — lăsându-l să se străduiască cu menu-ul, am privit câteva clipe pe fereastră furnicarul de proletari și foști soldați. In tot timpul mesei nu-mi vorbi decât de bani — banul pe timp de pace și în timp de răsboi, afirmând că timpurile sunt cu mult mai grele decât par. Pierzându-mi răbdarea, l-am întrerupt, punându-i din nou întrebarea din ajun.

Dar vai, marele nostru bancher îmi răspunse pur și simplu că nu știe!

„S'ar bate în orice caz?" stărui eu atunci.

„Tot ce se poate" replică el, „dacă febra se ridică".

„Adăugați totuș o notă mai optimistă" insistai eu „scriu tocmai un articol asupra acestei chestiuni și nu-l pot încheia astfel.

„Vorbind ca bancher" zise el surâzând, „pot prezice moratoriului de acum, o durată de cincisprezece ani. Asta ar da lumii timpul să se refacă, în vreme ce pentru „patrioți", tabela datoriilor se va fi menținut. Dar probabil că la capătul acestei perioade, totul va fi uitat.

„Asta e cu adevărat ceeace credeți?"

„Nu putem reveni la situația antebelică, suntem siliți să mergem înainte. O desfășurare normală, atât în finanțe cât și în viața de toate zilele, se va realiza numai atunci când națiunile se vor decide să colaboreze satisfăcându-și interesele, iar nu ca acuma când lucrează separat, fiecare pentru sine și împotriva tuturor'.

Nistrul
UN AL DOILEA STYX

UN fenomen sângeros şi-a făcut apariţia de câtva timp la Nistru. In fiecare noapte, familii de români transnistrieni, sau oameni izolaţi din Republica Moldovenească, încearcă să treacă fluviul îngheţat spre noi, dar sunt ciuruiţi de gloanţele grănicerilor bolşevici.

Uneori, soţia e împuşcată şi cadavrul ei rămâne acolo, în mijlocul Nistrului, pe când soţul reuşeşte să se refugieze la noi. Copiii sunt despărţiţi de părinţi, şi înghiaţă în zona neutră. Alteori, ghiaţa se rupe, înghiţind, pe refugiaţi. In zori la spitalele din Tighina şi Chişinău, sunt aduşi răniţi. Iată femeea Luchena Bairan, cu maxilarul frânt, înjumătăţit, de-un foc de armă. Iată pe Crevetzki şi pe copilul său, care abia are cinci anişori, dar e de o inteligenţă scăpărătoare, şi ceeace povesteşte, te înfioară. Toţi au, de altfel, de povestit câte o aventură sguduitoare. Bătrânul Gavrilă Simion de 78 de ani, din Dortskaia (Republica moldovenească), fetele Lida Gogu şi Ecaterina Simba, şi atâţia alţii, au trăit groaznica tragedie a trecerii Nistrului.

Cele de mai jos sunt un document. Reproducem ceeace ne-a povestit bătrânul Ion Cătărău, în vârstă de 61 de ani, din comuna Butuceni, Republica Moldovenească, refugiat de curând din Basarabia, şi supravieţuitor din groaznicul măcel dela Nistru, precum şi povestirile altor refugiaţi.

Am găsit pe acest bătrân, la căminul de refugiaţi transnistrieni din Chişinău, unde vine în fiecare dimineaţă să împartă covrigi copiilor de acolo, în semn de mulţumire lui Dumnezeu, că l-a scăpat de gloanţele şi de iadul sovietic.

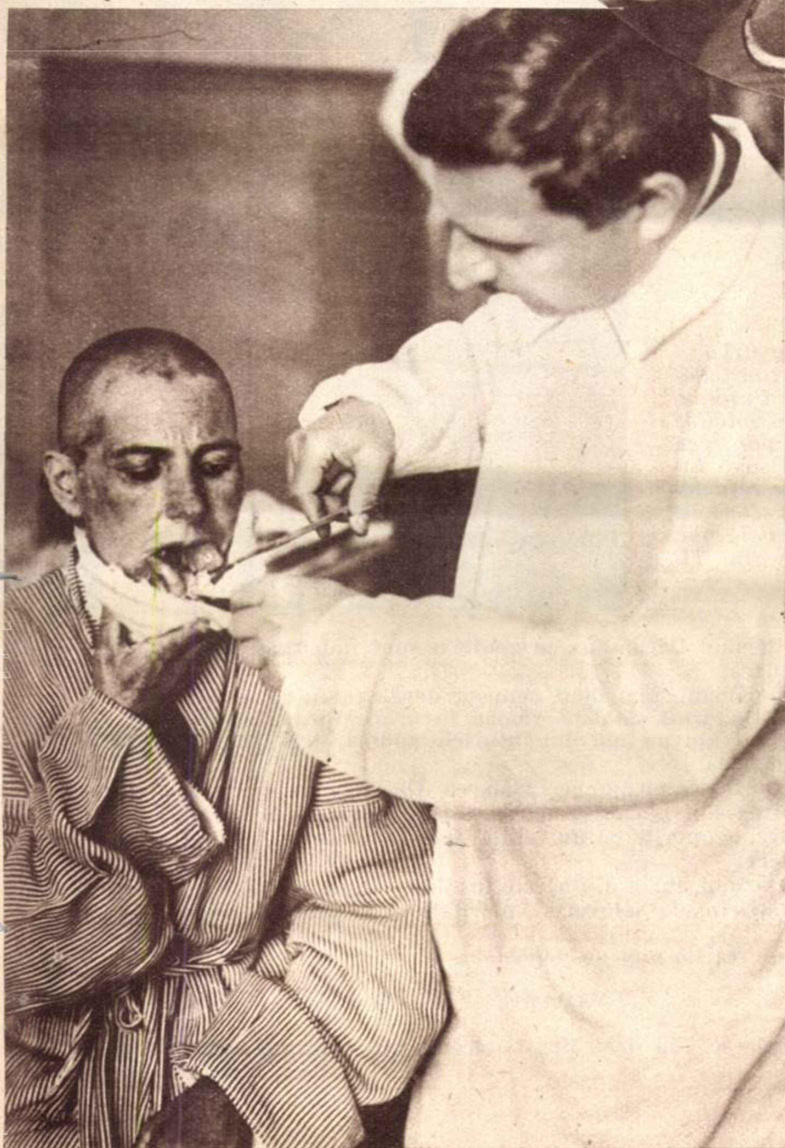
El a fost deportat la Arhangelsk şi a trăit o aventură cum nici Jack London, sau Curwood nu a imaginat. E un om, deşi încărcat de ani, totuş foarte voinic, înalt; un bărbat frumos. Are ochi albaştri şi poartă mustaţa tunsă. Cum vede un flăcău, îl invită la „trântă ciobănească" cu el. Inteligenţa lui e foarte vioaie şi povesteşte într'o limbă moldovenească, mult mai frumoasă decât însăş limba basarabenilor.

Stânga: *Un copilaş de şase luni, al unei refugiate, îmbolnăvindu-se de pneumonie în timpul refugiului, este salvat dela moarte, prin străduinţa medicilor din Tighina.* Jos: *D. General Butunoiu (X) prefectul judeţului Tighina şi autorităţile locale, printre copiii refugiaţilor.*

Jos: *Lucheria Bairan, al cărei maxilar a fost sfărâmat de un glonte sovietic, este tratată în spitalul din Tighina.*

POVESTEA UNUI DEPORTAT

De deportare nu scapă în Rusia sovietică de azi, nici unu la mie dintre culaci, adică dintre sătenii cari nu au trecut dela început, de partea „colectivului", termen generic, cu care peste Nistru se desemnează comunizarea muncilor agricole şi a recoltei. Nici cei bătrâni, nici femeile şi co-

piii nu sunt cruţaţi. Printre culacii din satul său, (Butuceni) a fost încolonat ca să fie deportat, şi Moş Ion Cătărău, în vârstă de 61 de ani, căruia îi dăm aci cuvântul, să ne povestească sumbra sa aventură :

Am fost porniţi într'o zi, în zori, de acasă, ca o turmă de vite, păzită de soldaţi roşii cu armele încărcate. Din sat în sat, coloana noastră creştea, adăogându-i-se noui deportaţi. Am fost mânaţi astfel pe şosele şi câmpuri, zile întregi. Cei cari cădeau de oboseală, erau lăsaţi să moară în drum, sau, dacă mai aveau o licărire de viaţă, erau împinşi înainte, până se stingeau de tot.

Am fost încărcaţi în vagoane, ca animalele, şi trenul ne-a hurducăit zile şi nopţi întregi.

Am aflat pe drum că ne duceau la Arhanghelsk. Când ne-am apropiat de acest oraş, care se află la Marea Albă, adică la Nord, unde zăpezile sunt aproape vecinice, am înţeles că „tovarăşii" comisari ai poporului, voiau să ne ucidă prin frig.

Am fost opriţi pe un câmp îngust, mărginit de păduri dese. Acolo, se aflau câteva bordee, şi, fără răgaz, răpuşi de drum, am fost puşi să ne săpăm singuri, bordeele, în care aveam să trăim de aci înainte.

Aceste bordee erau un fel de şanţuri lungi, pe sub pământ, un fel de gropi în care dormiam strânşi unul lângă altul, câte 20—30 de inşi, în cea mai grozavă murdărie.

Indată ce-am terminat cu săparea bordeelor, am fost duşi la muncă forţată, la tăerea pădurilor. Tăiam copaci şi-i trimeteam pe ape, la vale, din zori până se lăsa întunericul. Hrana ce ni se dădea, era o cană de apă călduţă şi un bulgăre de mămăligă sau pâine, tare ca piatra.

Frigul era îngrozitor. Din cauza gerului, mâinile şi picioarele ne degerau, dar eram siliţi să muncim înainte, sub ameninţarea că vom fi împuşcaţi pe loc, dacă „sabotăm". Bube rele ni s'au deschis pe faţă, de ger şi chinul nostru întrecea cât poate să sufere omul.

Dela un timp, s'a încuibat tifosul exantematic în bordee. Din douăzeci de mii deportaţi, câţi ne aflam în acea tabără, au murit în scurt timp, în câteva luni, opt mii.

In bordee, viii trăiau deavalma cu bolnavii şi morţii...

De multe ori, bolnavi aproape de moarte, erau scoşi la muncă: trebuia să tăem pădurile, pentru exportul de lemne în America. Rusia sovietică trebui să vândă lemnele mai eftin decât alte ţări. Şi putea face aceasta, fiindcă n'o costa nimic exploatarea (Dumping. N. R.).

IN INSULA SOLOVETZKI

Alţi deportaţi erau duşi mai departe, mai la Nord, cât mai aproape de polul Nord...

Mici coloane de acestea treceau pela Arhangelsk, înaintând pe ţărmul Deltei fluviului Dvina, mereu spre Nord. In Deltă, se văd insuliţe îngheţate, printre care se deschid canale înguste. Când ajung pe ţărmul Oceanului, prizonierii sunt îmbarcaţi în şalupe, ce pornesc prin ceaţa polară.

Ultimele ţărmuri de pământ, mai mult cenuşii, decât verzi, ca şi pădurile seculare de pini şi cele din urmă sătuleţe, rămân în urmă. Buşteni mari alunecă, blocând gura fluviului; ei vin pe apă din întinsele păduri, dela Vologda, spre a fi îmbarcaţi pentru America.

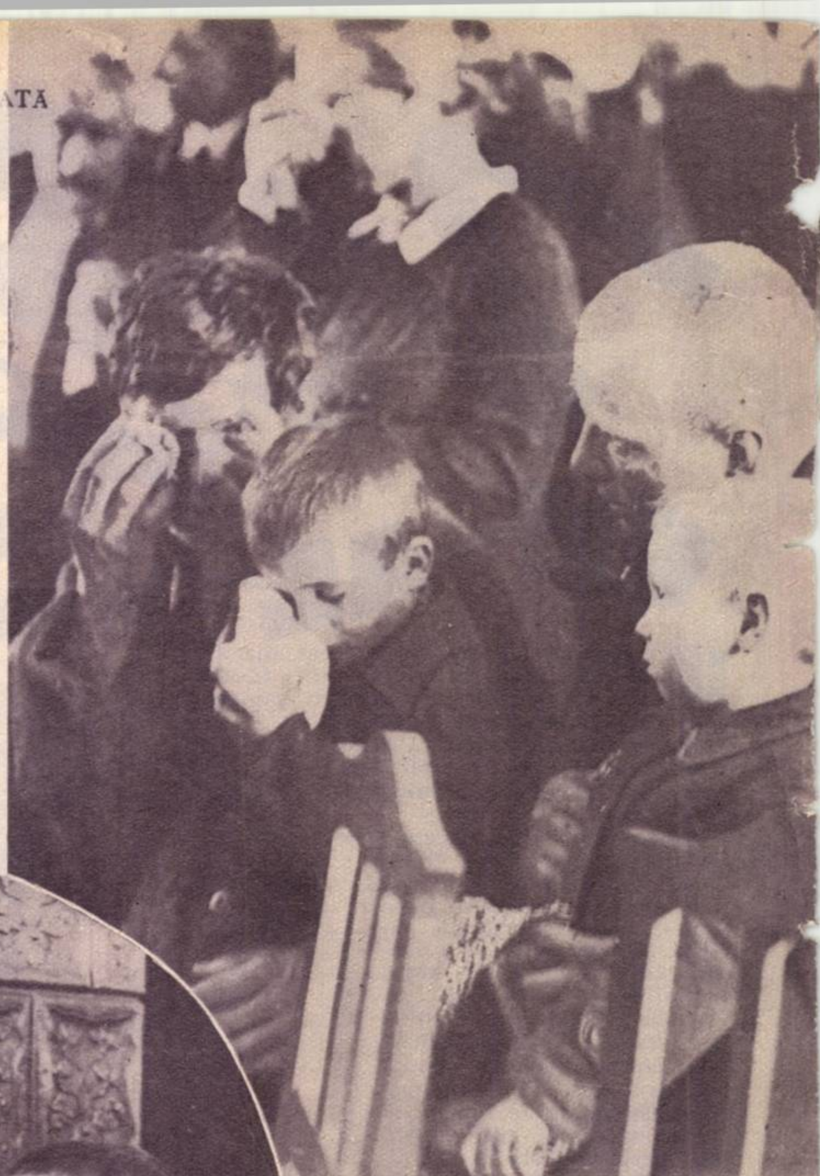
Ceeace simte un deportat când ajunge în Marea Albă, trebue să fie sguduitor: în faţa lui e nemărginirea albă a acestei mări vecinic îngheţată, presărată cu zeci de insule mici de piatră, acoperite cu un fel de licheni sumbri, având aspecte dintre cele mai sălbatece.

Şalupa se opreşte la ţărmul uneia din aceste insuliţe, unde se află cel mai infernal lagăr de deportaţi: Insula Solovetzki, pierdută în pustiul de zăpadă şi de valuri îngheţate.

Gerului de acolo, nu-i rezistă nici un deportat...

EVADAREA

Intr'un astfel de lagăr se afla deci Moş Cătărău, care continuă astfel povestirea sa :

Sus: *Refugiatul Grevetzky şi copilul său.* Dreapta: *Ion Cătărău, un refugiat din Ucraina, împarte zilnic covrigi micilor copilaşi refugiaţi la noi, de peste Nistru.* Dreapta sus: *Induioşaţi de suferinţele refugiaţilor, moldovenii de peste Nistru, trecuţi mai demult la noi, plâng într'o biserică din Tighina.*

...s: Gavrilă Simion, un refugiat în vârstă de 78 de ani, adăpostit în spitalul din Tighina.

După multe dibuiri și încercări, într'o noapte am isbutit să mă strecor afară din tabără, printre sârmele ghimpate și razele reflectoarelor. In buzunar aveam câteva ruble, pe care reușisem să le salvez.

Am luat-o îndată prin pădure, și pădurea a știut să mă ascundă.

La început ,am gonit prin pădure ca un nebun. Știam că dacă mă vor prinde soldații, voi fi împușcat. A trebuit însă, în curând să mă opresc, ca să mă odihnesc, și atunci m'a cuprins frigul. Tot timpul pribegiei mele, am luptat cu un ger aprig; sunt voinic, dar puterile îmi slăbeau, fiindcă trebuia să merg și noaptea, altfel aș fi înghețat.

Am întrebat pe cei cari mi-au ieșit în cale și ei m'au îndreptat spre o gară, pe unde trecea trenul de Moscova. O parte din rublele ce aveam la mine le-am cheltuit cu biletul de tren.

In tren, am scăpat de controlul actelor de identitate, care se face foarte des.

La Moscova m'am dat jos din tren. Mai aveam o rublă și jumătate. Nu aveam bani să iau bilet de tren, pentru a-mi urma călătoria spre Republica Moldovenească, spre satul meu natal. De altfel, auzisem în gară la Moscova, că iar au început să facă controlul actelor în trenuri.

Atunci, m'am hotărît să mă sui în tren, fără bilet. Am călătorit o noapte întreagă, agățat de tampoane, cu mâinile înghețate, amenințat să fiu svârlit sub roate, la fiecare sdruncinare a trenului.

Amorțindu-mi mâinile și picioarele, m'am tras pe scara unui vagon. Deși abia dacă mă puteam ține mai bine, totuș, cred că, cu mâinile încleștate pe fiarele reci, am ațipit o clipă... Deodată, am simțit o sguduitură puternică. Din fericire nu căzusem sub roți. Ci se deschise ușa vagonului, și o mână puternică mă trase înăuntru, pe coridor.

Era controlorul trenului.

El începu să-mi facă actele. Urma desigur să fiu împușcat, fiindcă s'ar fi dovedit ușor că dezertasem din lagărul dela Arhanghelsk.

I-am căzut atunci în genunchi, i-am spus că nu am făcut nici un rău, că nu mi-au ajuns banii pentru bilet, fiindcă nu mai am decât o rublă și jumătate.

— Bratușca (frățioare), i-am spus, ia d-ta rubla asta și jumătate, și lasă-mă neamendat, fiindcă tot nu am de unde să plătesc amenda. Fie-ți milă de un om, care nu are alt avut, decât o rublă și jumătate și de aceea, când îți dau numai atâta, înseamnă că eu iți dau mult, foarte mult : tot ce am pe lume !

Am scos rubla și jumătatea de rublă, și în genunchi, i le-am întins. El le-a luat, le-a băgat în buzunar, și mi-a zis :

— Bine. Dar la prima stație, să te dai jos din tren !...

Dreapta: *Două mici refugiate „își fac lecțiile" în căminul din Chișinău.*

CUM AM TRECUT NISTRUL

Dela prima stație, mi-am continuat drumul pe jos, fără nici un ban, trăind din milă și mai ales cu rădăcini.

Am făcut astfel, dela Arhanghelsk până la Butuceni, satul meu din Republica Moldovenească, cinci săptămâni.

Când am ajuns la marginea satului, am crezut că visez. Fiind cunoscut acolo de autorități, n'am intrat în sat, ci, prin rudele ce-am întâlnit pe șosea, am făcut rost de câteva ruble, smulse din sărăcia lor. Mi-au adus deasemeni de mâncare, în timp ce eu stam ascuns afară din sat.

Satul nostru, nu e departe de Nistru. Când s'a lăsat noaptea, am luat-o spre Nistru, m'am apropiat binișor de mal.

Mi-am făcut curaj și am trecut Nistrul pe ghiață. Grănicerii roșii au prins de veste, au tras după mine, dar m'a ferit Dumnezeu și am scăpat neatins...

Zeci și sute de alți refugiați, nu scapă însă de gloanțele sovietice.

La Nistru, hecatomba crește. Pe mal și pe ghiața râului ,se pot vedea cadavre de bărbați și de femei, copii înghețați...

Dar ce s'a petrecut oare în misterioasa țară de dincolo de Nistru, că oamenii aceștia, unii bătrâni ca Moș Crăciun, alții flăcăi, fete sau femei cu copii la sân, preferă să înfrunte gloanțele grănicerilor roșii, decât să mai rămână în satele lor ?

S'a deslănțuit prigoana pentru aplicarea „colectivului".

Dar să dăm cuvântul lui Moș Cătărău și altor refugiați să ne spună ce este această diabolică invenție sovietică.

UN REFUGIAT, POVESTEȘTE..

Satele noastre de peste Nistru nu se deosebesc întru nimic, de cele din Basarabia. Au casele tot tot aâta de mici, și eu pot să vă spui aceasta, — povestește refugiatul, — fiindcă în pribegia mea, am trecut prin mari orașe cu palate și fabrici. Viața însă în satele de dincolo, de Nistru a devenit dela un timp foarte grea. Aceasta din cauza măsurilor de „colectiv", luate de comisarii poporului și de președinții sovietelor.

Intr'o zi, ne-am pomenit cu o așa zisă „brigadă de instructori,

Jos: *Melania Terentie și Lida Goan, singurele supraviețuitoare ale unei catastrofe pe Nistru: toată familia lor s'a înnecat în apa fluviului, rupându-se ghiața în locul pe unde au trecut.*

rile și înșelătoria cu declarația că nu ne silește nimeni să intrăm în colectiv, e un mijloc cunoscut al comisarilor sovietici de-a separa dela început, pe cei cari trec îndată la comunism, de ceilalți. Pentru ei, omul care stă la îndoială, care nu trece dela început, fără preget, cu inimă, cu strigăte de bucurie, cu un fel de beție a sufletului, de partea lor, este condamnat pentru totdeauna. Pe atunci, nu știam toate acestea, și am crezut în spusele lor, că nimeni nu ne silește să aderăm la colectiv. Este adevărat însă că mulți tineri și chiar unii gospodari, unii amăgiți de făgăduinți, alții de teamă, au trecut în ceata celor cari au vrut să se înscrie în colectiv.

După aceasta, brigada de instructori ai colectivului s'a urcat, care în mașini, care pe caii lor, și au dispărut, luând cu ei listele de sătenii cari trecuseră la colectiv, și de cei cari nu trecuseră.

DEPORTAȚII

S'a scurs după aceasta un timp, și aproape că uitasem de venirea la noi a acelei brigăzi, când a sosit o altă comisie, care ne-a spus că se intitulează „Comisie pentru colectivizare". Nu știm de unde au venit acei oameni, dar au dat ordin ca tot satul să se adune într'un loc anumit. Era un fel de adunare, cum am mai văzut apoi la oraș. Unul dintre instructori a început să vorbească cu mult avânt, ceeace la urmă a înflăcărat pe câțiva tineri de-ai noștri. El ne-a spus cam așa: Că până acum am fost sclavi și că burghezii nu au avut nici un interes să ne dea copiii la școli, și să ne facă oameni. Noi am venit să vă slavăm! Voi trăiți aicea în sate, ca animalele, dormiți în case de pământ muced, eșiți în zori cu plugul la arat, și vă înhămați la el câteodată, alături de vită. Mâncați mămăligă de porumb încins și nu știți ce va să zică demnitatea de om. Așa au avut interes stăpânitorii de până acum, să vă facă să trăiți. Noi vă vom face oameni, aducându-vă mașini agricole, trimițându-vă aici ingineri și tehnicieni; veți munci mult mai puțin ca înainte și veți produce mai mult".

Stânga: *Refugiații la Tighina, la ora mesei.* Jos: *Un refugiat rănit, este ridicat de un grănicer român, pentru a fi transportat la primul post de ajutor.*

In toată Rusia, brigade de instructori ale colectivului colindă satele, fac astfel de adunări și înflăcărează tineretul cu povești de acestea. Noi, cei bătrâni din sat, pe cari viața ne învățase că nu trebue să dăm crezare din prima clipă vorbelor omenești, am așteptat să vedem ce voiau să facă, adică la ce voiau să ajungă instructorii. Insă, tineretul s'a dat dela început de partea lor. Așa s'a întâmplat, după cum am aflat apoi, în sute și mii de sate din Rusia. Aceste brigade împart deci satul în două. Ele arată că pentru mântuirea poporului trebue ca sătenii să treacă de partea colectivului și să primească acest nou fel de muncă.. Mulți săteni nebănuind ce șarlatanie grozavă se ascunde sub cuvintele lor atrăgătoare, aderă la propaganda aceasta.

Instructorii spun că pentru a se ajunge la rezultate așa de frumoase, trebue ca tot satul să muncească colectiv. Ei au făcut apoi un apel la săteni, spunându-le că le lasă libertatea, dacă vor să intre în colectiv, iar pe cei cari nu vor, nu-i silesc. „Faceți acum o probă cu colectivul", ne spuneau ei. Apoi, întrebară cari vor să intre de bună voie în colectiv.

Atunci, satul s'a împărțit în două: bătrânii de o parte și tineretul de alta. Noi, bătrânii, știam că așezările omenești se schimbă cu multă greutate, într'o curgere de mulți ani, încetul cu încetul. Știam că nimic nu se poate schimba dela un ceas la altul, cu câteva vorbe amăgitoare. Deaceea nu am vrut să ne înscrim în colectiv. Unii din noi își spuneau că dacă colectivul va da roade bune, se vor înscrie mai târziu. Dar toată adunarea, discursu-

Sus și stânga: *Ziariștii străini cari au vizitat de curând frontiera Nistrului, fotografiați de trimisul nostru special.*

(Fotografii I. Berman „Realitatea Ilustrată").

misia de control". Au venit în haine de piele, cu ghiozdane la subțiori, cu revolvere la brâu, și au înșirat pe o masă, listele întocmite de prima brigadă. Au fost chemați de astă dată, numai cei cari declaraseră că nu intră în colectiv.

După ce i-a strâns pe toți într'un loc, în piață, unul din comisia de control ne-a spus:

— „Ați contravenit decretului comisarului poporului dela agricultură, cu privire la organizarea colectivului în sate. Așadar, voi ați mărturisit singuri că voiți să sabotați opera de colectivizare, care este însuși sufletul comunismului. Deci, voi nu sunteți comuniști și ați declarat aceasta fățiș! Dar, aceasta este o mare crimă contra republicei sovietice, și a comunismului, și deaceea veți fi pedepsiți!"

Când am auzit aceasta, inima ni s'a strâns, fiindcă știam că o amenințare cu pedeapsa, din partea comisarilor poporului, nu rămâne niciodată neînfăptuită. Credeam că vom fi pur și simplu condamnați la moarte, după cum e obiceiul. Ne așteptam să fim înșirați la zid și să fim împușcați. Ochii noștri se țintiră asupra revolverelor ce purtau la cingătoare membrii comisiunii, și la armele soldaților cari-i însoțiau. Dar stăpânirea sovietică născocise ceva mult mai groaznic pentru noi decât moartea. Deși ni se spusese că suntem liberi să alegem între colectiv și vechiul fel de muncă, totuș, președintele comisiei ne anunță:

— „S'a hotărât să fiți amendați!"

Aici poate, în țara românească, la dv., vi se pare că amenda e o pedeapsă mult mai ușoară, decât moartea. Dar dincolo, la ruși, nu este așa, și am să vă arăt îndată dece:

Comisia luă atunci listele pe care se aflau scrise numele celor cari nu trecuseră de partea colectivului, și adăugă în dreptul fiecăruia, amenda la care era supus. Aceste amenzi erau cam de 500 de ruble, or aceasta este o sumă extraordinar de mare, deoarece acolo se socotește încă rubla în aur. Dintre toți locuitorii unui sat, abia dacă se găsește unul, cel mult doi, în satele foarte bogate, care ar putea, vânzându-și toată averea, să găsească această sumă. Iar dacă nu poți plăti amenda, aceasta îți este pe loc schimbată, în altfel de pedeasă, și aici vine drăceasca născocire sovietică a măsurilor contra celor cari „refuză" plata amenzii. Pedeapsa pentru un astfel de „refuz" este în general surghiunul (deportarea N. R.).

Cei cari plătesc, scapă, dar aceasta numai pentru moment, după cum vom vedea îndată. Ceilalți, sunt puși imediat să formeze coloane, și sunt trimiși, sub bună pază departe, fără să știe nici ei unde. Din propria mea viață, știu că aceste coloane ajung în Siberia, sau la Archanghelsk, în Marea Albă, sau în niște insule, din Oceanul Înghețat dela Nord.

In urma deportaților, în sat, rămâne una din aceste situațiuni: sau deportatul nu avea familie și atunci pământul lui „se ducea singur la colectiv", sau dacă are nevastă și copii, aceștia rămân în sat, având în paza lor mai departe pământul. Femeea e lăsată în pace un timp, după care o altă comisie își face apariția în sat, și toți sătenii tremură de groază, la ivirea acestor soli ai nenorocirei și foametei. Femeea deportatului este și ea de data asta supusă la amendă, sub cuvânt că n'a aderat nici ea la colectiv dacă soțul ei e deportat, că deci e și ea contra colectivului. Femeea rămasă în cea mai neagră mizerie, neputând plăti, i se transformă amenda în închisoare, și e băgată la una din ocnele foarte numeroase, depe tot întinsul Rusiei. Copiii sunt astfel smulși dela sânul mamei; unii mai mici sunt trimiși la leagănele colective (*crèches*) pentru a fi crescuți în ideile comuniste sub cuvânt că părinții lor „culaci", sau anti-colectiviști, nu le-ar fi putut face o educație comunistă. Dacă copiii sunt mai mari, sau își iau lumea în cap, și hoinăresc uneori în bande pe câmpuri, ca niște haite de lupi, sălbăticindu-se, sau, dacă e vorba de flăcăi, sunt și ei amendați, deportați sau băgați la ocnă. Așa s'au împărțit și s'au stins multe famil'i de „culaci". Mii și mii de oameni au suferit deportarea, căci până la urmă, nici un „culac" n'a scăpat.

VIAȚA „COLECTIVULUI"

Trebue să recunosc că după ce, prin astfel de mijloace barbare, satul rămâne numai colectiv, adică toți cei cari au declarat din primul moment că nu trec la colectiv, au fost îndepărtați sau uciși, încep să sosească inginerii și mașinile trimise de la centru. Satul rămâne uimit când se ivesc acele mașini, numite tractoare, dihănii de oțel, nemaivăzute, pluguri automate și tot felul de mașini agricole, cu motoare, însoțite de echipe de ingineri și de mecanici. Sosirea acestora înflăcărează foarte mult pe unii dintre părtașii colectivului. Este adevărat că se începe atuncea o eră de muncă foarte intensă; se petrece ceva pe care noi bătrânii nu-l putem înțelege. De unde multe ogoare înainte, rămâneau necultivate, și oamenii erau mai mult leneși decât harnici, acum toată lumea muncește de dimineață până seara, și la început e multă voe bună și chiar veselie, — dar aceasta nu durează mult. Când a venit culesul recoltei, și-au dat seama oamenii că nu numai munca s'a făcut în comun, adică fără deosebire cui aparținea ogorul muncit, dar și rodul este înmagazinat în mod colectiv, la un loc, unde se strânge recolta tuturor oamenilor.

Din tot ce s'a produs în sat, trei sferturi s'au încărcat în vagoane și s'au expediat undeva unde nici sătenii nu știau. După aceasta, a venit șeful cooperației în sat, și a început să facă socotelile pentru a se vedea cât revine fiecărui om. S'a făcut socoteala câți au muncit în sat și, să zicem că s'a găsit o recoltă în valoare de-o sută de mii de ruble. Din această recoltă, 75% s'a încărcat pentru export; din ce rămâne, 20% ia statul, după aceasta, președintele cooperației ține un discurs și spune sătenilor că și armata roșie trebue să ia o parte, „pentru că ea va duce peste mări și țări ideia comunismului", și atunci sătenii încuviințează ca zece la sută să fie pentru armata roșie, așa că la urmă, câștigul sătenilor se reduce la 5% din toată recolta, ceeace împărțit la fiecare sătean, e o batjocură.

In afară de asta, partea rămasă pentru consumul intern al satului nu este îndestulătoare și tot satul e condamnat să flămânzească.

Dar nu numai cerealele, ci și găinile, ouăle, untul, laptele și toate produsele sătești se colectivizează. Controlorii speciali, colindă satul, și notează câte găini are fiecare locuitor, chiar câte ouă produce pe zi. Toate sunt comunicate, trimise la orașe.

In satul meu, au trecut patru ani fără să fi mâncat odată carne de pasăre, deși în gospodăria mea creșteam găini.

Mi-am adus aminte că la un Crăciun, îi s'a făcut dor la ai mei de carne de pasăre. Știam că vreo trei inși din sat reușiseră să dosească dela înregistrare, câte o găină, pe care o creșteau în ascuns. Am cumpărat una din aceste găini „clandestine". Nevastă-mea a ascuns-o într'un sac, a adus-o acasă, și am băgat-o în pod. In a doua noapte am încercat s'o tăiem, dar, cum de ani de zile nu mai tăiasem găini, mi s'a făcut o „jele" mare și n'am mai tăiat-o.

Ca să scape de „Colectiv" sau de deportare, sătenii își iau lumea în cap, fugind peste Nistru. Aci, sunt urmăriți de grănicerii sovietici, și decimați...

SANDU VORNEA

Fetişuri

CREDEŢI în magie?

Desigur că majoritatea oamenilor culţi ai acestei epoci de civilizaţie vor râde la auzul acestei întrebări. Totuş, bărbatul care la poker are un anumit scaun şi femeea care crede într'o pălărie, o culoare sau o zi purtătoare de noroc, toţi cei cari îndrăgesc un fetiş, sau se tem să se angajeze într'o aventură de importanţa unei căsătorii într'o Vineri, ce cade la 13 ale lunii, sau se feresc să înceapă ceva Sâmbăta, cred în magie, întrucât norocul influenţat, sau controlat, nu e decât o altă denumire a vrăjitoriei.

Oamenii de ştiinţă au descoperit că magia a apărut înaintea religiei, înaintea primelor noţiuni despre spirite şi zei. Zeii erau consideraţi superiori oamenilor, numai prin faptul că posedau puteri magice mai mari. Se credea însă că simplul muritor, care cunoştea formula magică necesară, putea sili pe zei şi demonii să i se arate şi să-l servească.

Cuvântul egiptean pentru vrăjitorie era „hekau", care nu e tocmai îndepărtat de acel „hokum" (magie).

Sir E. A. Wallace Budge a scris un volum intitulat *„Amulete şi Superstiţii"* publicat de către universitatea din Oxford, din care reese cât de profund superstiţioasă a fost şi va fi poate, întotdeauna, lumea. Această lucrare menţionează un număr surprinzător de obiecte, care mai de care mai ciudate, purtate de oameni, în credinţa fermă că ţin astfel la distanţă moartea, bolile şi alte nenorociri.

Diamantele, perlele, trandafirul din corsajul elegantei, sau floarea dela butoniera domnului, toate podoabele şi poate chiar vestmintele îşi au originea în ideea amuletelor magice, pe care omul şi le lipia, la început direct pe piele, cu ajutorul noroiului cleios, iar mai târziu, şi le atârna de gât şi talie, cu ajutorul unor curele.

E uşor să râzi de bietul troglodit, care purta în jurul gâtului un colan format din bucăţi de chihlimbar, pentru a înfricoşa forţele diavoleşti; dinţi de lup şi ghiare de leu, pentru a dobândi curajul şi puterea acestor animale; grăunţe de orz, în săculete pentru a-şi asigura o progenitură bogată; care-şi aplica pe faţă un strat de ocru roşu, nu spre a fi mai frumos, ci spre a-şi păstra sănătatea. Dar câţi — în zilele noastre — nu poartă la ei un picior de iepure, sau alte obiecte tot atât de absurde?

Privind îndărăt, la acele zile ale epocii de piatră, savantul vede în ridiculele superstiţii preţioasa încercare a omenirei de-a înţelege şi explica universul. In clipa în care strămoşii noştri au descoperit că fiecare fenomen e produs de-o cauză, s'au pus bazele ştiinţei. Ignorând cu desăvârşire legile naturei, aceşti oameni experimentau fără încetare, pentru determinarea elementelor cauzale şi raţionând, ajunseră la concluzia că ele se datorau unor fiinţe mai puternice decât ei, creeând astfel pe zei, şi lumea de spirite, bune sau rele. Consecinţa logică a fost străduinţa de-a găsi ceva care să influenţeze aceste spirite. De aci au luat naştere farmecele şi amuletele.

Nu mai încape îndoială că talismanele au jucat un rol preponderent, nu numai în viaţa indivizilor, dar şi în acea a mul-

Stânga: *Fetiş indian;* jos: *Un fetiş curios.*

Stânga: *Un laborator de alchimie şi vrăjitorie, din secolul al 16-lea;* jos: *Cursa diavolului*

tor naţiuni, cum ar fi de pildă Anglia. Se întâmplă ca regele Harold, printr'un concurs de împrejurări nenorocite să cadă în mâinile lui William al Normandiei, care profită de ocazie pentru a smulge oaspelui său răpus făgăduiala de a-i ceda lui regatul. Harold promise, pentrucă n'avea încotro, dar după depunerea jurământului i se arătă că în interiorul mesei pe care jurase se aflau o sumedenie de oase şi diverse bucăţele de lemn de corabie care — îl asigurau normanzii — erau relicve sfinte.

Când mai târziu, Harold îşi călcă jurământul, normanzii bazându-se pe eficacitatea acestor moaşte, erau plini de încredere în izbândă, în vreme ce englezii, cari aflaseră şi ei povestea, aşteptau evenimentele cu groază. Debarcând pe ţărmurile Angliei, William se împiedică şi cade. Accidentul acesta făcu pe normanzi să piardă curajul cu care veniseră şi ar fi fost cu siguranţă bătuţi, dacă William fără a-şi pierde prezenţa de spirit, n'ar fi pretins că mişcarea fusese făcută intenţionat. Ridicându-se cu pumnii plini de nisip, eroul nostru strigă:

„Vedeţi! Iau în stăpânire pământul englez".

Aceasta se întâmplă într'o epocă de superstiţii, când lumea credea în totul, când se presupunea că aerul era plin de diavoli şi de îngeri. Nu sunt însă decât câteva săptămâni de când Germania a văzut cu groază în mijlocul discursului pe care-l ţinea preşedintele Hindenburg un mic vas de războiu lansându-se prematur, mai înainte ca el să fi fost botezat de sticla cu şampanie germană. Deşi vasul nu suferise nici o avarie, marinarii din întreaga lume au clătinat capetele a semn rău. Pentru ei vasul e ca şi scufundat.

Cu toate legile emise împotriva lor, astrologii, chiromanţii, mediile, cei cari prevăd în cristale şi alţi prezicatori au clienţi printre leaderii marilor afaceri şi chiar printre oamenii de ştiinţă. Prof. Budge arată că rasa omenească e de o superstiţiozitate incurabilă şi că e poate mai înţelept să se institue legi de reglementare a profesiunilor, ce speculează asupra vrăjitoriei, decât să se ducă o luptă zadarnică împotrivă-le. Majoritatea religiilor încep prin interzicerea amuletelor magice ale credinţei precedente, dar sfârşesc prin a le accepta apropiindu-şi-le, sub o nouă aparenţă.

Atleţii au adesea mascote, ce se prezintă uneori sub forma unor animale, iar alteori sub forma unor tineri însoţitori şi cari, se crede că poartă noroc, bine înţeles atâta vreme cât mascota părţii adverse nu face acelaş lucru. Puţini sunt, printre aceşti purtători de noroc, cei cari ştiu că numele lor vine dela franţuzescul masco, ce se traduce prin *„mic farmec"*.

Işi are origina în obiceiul celor vechi de a reclama prezenţa unor animale sacre, la toate ceremoniile de mare importanţă.

Din vestigiile găsite în cavernele oamenilor preistorici şi din tradiţiile sălbaticilor din zilele noastre, reese că primele amulete magice au fost obiecte de forme şi culori cât mai neobişnuite.

Rădăcinile de mătrăgună, a căror formă aminteşte adesea o siluetă omenească, au ocupat din cele mai vechi timpuri un loc de frunte în vrăjitorie şi au fost întrebuinţate în medicină până în zilele noastre. Preţul lor era foarte urcat, deoarece trebuiau smulse la miezul nopţii, în anumite condiţiuni ale lunii, de obiceiu de către persoane surde, pentrucа să nu audă ţipătul mătrăgunei, când era trasă din pământ. Auzirea acestui ţipăt era considerată fatală. Unii culegători de mătrăgună legau rădăcina de un câine şi chemau apoi fluerând animalul, dela o bună distanţă. Câinele smulgea astfel rădăcina, el singur îi auzia strigătul şi muria, — adică aşa se credea — şi în baza acestei credinţe vânzătorul de mătrăguni mai cerea de fiecare rădăcină şi un câine, în afară de preţul în bani.

Romanii obişnuiau o amuletă numită „bulla", o capsulă conţinând o substanţă magică şi sfântă ce se presupunea că aducea purtătorului noroc şi sănătate, Romanii creştini continuară să poarte „bulla", în care introduseră oase sacre, sau ţărână, din mormântul vreunui sfânt.

Intrebuinţarea amuletelor şi a talismanelor începe odată cu apariţia primelor rudimente de civilizaţie.

Lupta pentru existenţă, pentru procurarea hranei, de apărare împotriva fiarelor şi a celorlalte adversităţi, erau tot atât de mari, încât îl făceau pe om să se creadă înconjurat de demoni şi astfel se inventară amuletele, pentru îndepărtarea acestor inamici.

Pentru Mahomedani coranul care, după ei, există de când lumea, e cea mai puternică amuletă. Cei pioşi iau întotdeauna cu ei în călătorie, cartea sfântă, sau un verset din ea. Aceste exemplare n'au mai mult de 2.5 cm. lungime, pentru a fi cât mai uşor de purtat. Totuş, se spune că arabii deşertului ucid adesea soldaţii turci, pentru aceste extrase din coran, legate în alamă, astfel că greu se mai poate înţelege valoarea exactă a fetişului.

Agatul cafeniu e poate cel mai puternic dintre farmece, în ochii superstiţioşilor. In Italia şi Persia se crede că apără pe purtător de „deochi". Agate triunghiulare sunt purtate la gât, în Siria şi alte ţinuturi, pentru înlăturarea bolilor de stomac.

Aviatorii iau cu ei tot felul de amulete, ce-şi au originea în vechile basoreliefuri babiloniene: Pazuza-Nergal. Zeul Nergal domina ceaţa şi întunericul, iar Pazuza, vânturile şi demonii. Marinarii asirieni purtau la ei, basoreliefuri închinate acestor zeităţi, în credinţa că Nergal le va feri calea de ceaţă, iar Pazuza va tempera vânturile. Dacă vasul naufragia, cei cari scăpau erau convinşi că-şi datorau viaţa celor doi zei şi că cei înecaţi avuseseră basoreliefuri false.

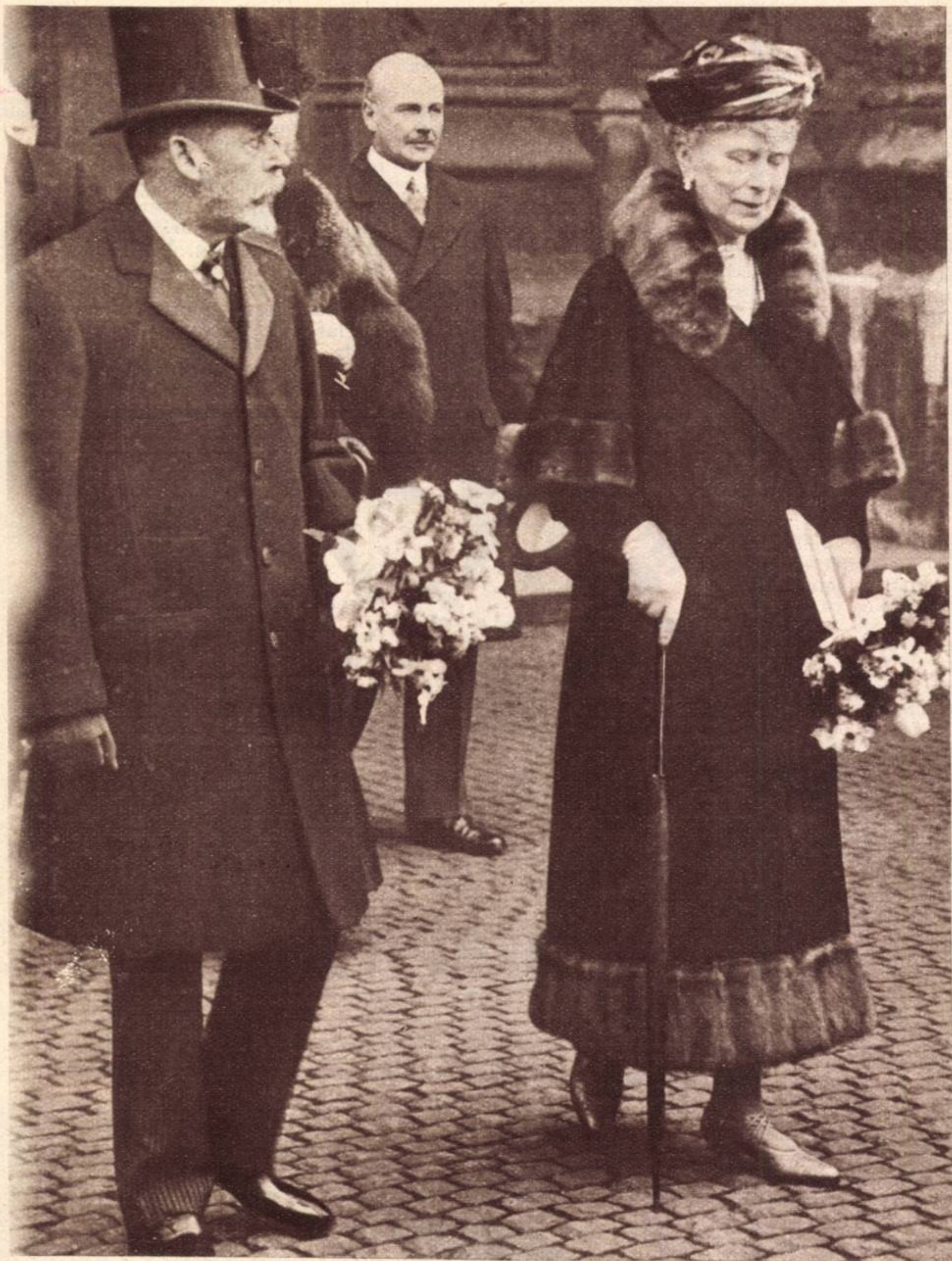
Etiopienii credeau că Moise, Solomon şi Christos cu apostolii şi discipolii lui, erau toţi vrăjitori, iar numele lor erau considerate drept amulete magice.

Babilonul avea inscripţii pe teracotă, în ebraică, cărora li se atribuiau proprietatea de-a prinde diavolul în cursă. Se presupunea că atunci când necuratul trecea peste cursă începea să citească literile. Acestea îl conduceau în centrul inscripţiei, de unde nu mai putea scăpa.

Chiar hoţii şi asasinii îşi aveau fetişurile lor. Unul din acestea se numia „Mâna Gloriei" şi era făcut din grăsimea unui om spânzurat pentru omor, modelată în forma unei mâini omeneşti, cu fitile în vârfurile degetelor. Hoţul sau ucigaşul care purta această amuletă era sigur că devenia invizibil, atunci când era nevoie.

Magia neagră cu figuri de ceară datează de când lumea. In cursul domniei lui Ramses al III-lea, faraonul Egiptului, o conspiraţie ce urmărea răsturnarea monarhului, apela la serviciile unui vrăjitor, anume Hui, cerându-i să-l ucidă prin magie. Hui făcu figuri de ceară, ce închipuiau pe Ramses şi pe câţiva dintre miniştrii săi, dar tocmai când era pe punctul de-a săvârşi riturile morţii, conspiraţia fu descoperită. Patruzeci de bărbaţi şi şase femei fură condamnaţi la moarte, de un tribunal format din unsprezece judecători şi executaţi, pentru acest complot al figurilor de ceară, iar alţi şapte, cari făceau parte din înalta aristocraţie a ţării, obţinură permisiunea de a se sinucide.

E. A.

Sus: *Regele și regina Angliei au asistat la serviciul religios de Paști, care s'a ținut la Westminster Abbey, in Londra.* **Jos:** *In aceeaș catedrală, cardinalul Bourne a oficial tradiționala „spălare a picioarelor" copiilor din cor.*

If the kidnappers of our child are unwill
deal direct we fully authorize "Salvy" Spitale and
Bitz to act as our go-between. We will also follo
method suggested by the kidnappers that we can be
bring the return of our child

Charles A. Lindbergh
Anne Lindbergh

Jos: *Cu ocazia sărbătorilor Paștilor, din grădina zoologică londoneză li se fa lenie corporală radicală.*

Jos: *Dresorii englezi frați Thornton, glia au dresat o echipă de 11 câini, ce foot-ball, respectând toate regulile jocului*

